

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra bohemistiky

Magisterská diplomová práce

**Anglicismy v soukromé
korespondenci mládeže**

Anglicisms in the personal
correspondence of teenagers

Vedoucí práce
Mgr. Darina Hradilová, Ph.D.

Vypracovala
Bc. Soňa Navrátilová

Olomouc, květen 2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Děkuji Mgr. Darině Hradilové, Ph.D. za ochotu a trpělivost při vedení mé práce, za množství cenných podnětů, rad, a připomínek.

Děkuji také své rodině a přátelům za všestrannou podporu a pomoc, především Bc. Lucii Doleželové, Martinu Dufkovi, Mgr. Veronice Fiedlerové a Marii Navrátilové.

Obsah

Úvod.....	6
Metodologie práce	8
Teoretická východiska	10
1. Nová slova v češtině	10
1. 1. Klasifikace neologismů.....	13
2. Přejímání slov z cizích jazyků	14
2. 1. Postoj mluvčích k přejatým slovům	16
2. 2. Přejímání slov z angličtiny	17
2.2.1. Adaptační procesy	17
2.2.1.1. Ortograficko-ortoepická adaptace	18
2.2.1.2. Slovtvorná a morfologická adaptace	19
2.2.1.3. Slovtvorně paradigmatické adaptace	20
3. Korespondence.....	22
3. 1. Korespondence mládeže	24
4. Mládež	27
4. 1. Komunikace teenagerů	27
5. Elektronická komunikace	31
5. 1. Email.....	33
5.2. SMS komunikace	35
5.3. Sociální sítě a komunikace na nich	37
Praktická část.....	39
6. Jednotlivé výrazy	39
Action	39
Baby	41
Best.....	43
Call	45
Cool.....	47
Crazy	48
Double	50
Fail	52
Fake	53
Flirt.....	56
Fuck.....	57
Fun	60
Geek	62
Go.....	64
Good.....	66
Googlit, vygooglit	68
Groggy.....	70
Chat	71
Checknout, checkovat	74
Joke	76
Like	78
Link	81
Look	82

Loser.....	83
Money.....	85
Net.....	87
OK.....	88
Párty.....	90
Phone.....	92
Shit.....	94
Shop.....	97
Smile.....	100
Sorry.....	103
Work.....	106
Wow.....	107
OMG.....	109
THX.....	111
4EVER.....	112
4U.....	113
LOL.....	114
ROFL.....	115
PLS.....	116
IMHO.....	117
WTF.....	118
BTW.....	119
7.1. Skupina gymnázium mladší.....	120
7.2. Skupina gymnázium starší.....	121
7.3. Skupina žáci ZŠ.....	122
7.4. Skupina učni.....	123
7.5. Skupina výběrová.....	125
7.6. Skupina nevýběrová.....	126
7.7. Skupina starší.....	127
7.8. Skupina mladší.....	129
7.9. Celá sledovaná skupina.....	131
Závěr.....	134
Anotace.....	137
Resumé.....	138
Seznam literatury.....	140
Příloha.....	146

Úvod

Jazyk je živý systém, který se neustále vyvíjí, a jeho nejživější složkou je právě složka lexikální. Vlivem komunikačního a informačního rozvoje (zejména poslední doby, i když tento trend existuje v jazyce stále) se do ní dostávají stále nové a nové výrazy. Jedním z nejčastějších způsobů obohacování slovní zásoby je přejímání z cizích jazyků, v současnosti především z angličtiny.

Z jazykovědců se neologismy a anglicismy zabývají D. Svobodová, I. Bozděchová, J. Mravinacová a O. Martincová. Především z jejich studií jsme čerpali při zpracovávání teoretických východisek práce.

Neformální komunikace je vhodná jako materiál k poznání stavu jazyka proto, že do ní neologismy, pokud se nejedná o odborné výrazy, proniknou zpravidla nejdříve. Z tohoto důvodu jsme zvolili téma *Anglicismy v soukromé korespondenci mládeže*. Korespondence je specifickým druhem komunikace, neboť zvláště pak ta soukromá skýtá velký prostor pro neologizaci, neotřelost a hru s jazykem. Soukromou korespondenci, se zaměřením na korespondenci mládeže, se zabývá Z. Hladká.

Stejně tak je specifickou skupinou mládež, neboť má snad ze všech skupin obyvatelstva (děti, senioři apod.) nejnápaditější jazyk a je to právě tato skupina, která je v současnosti nositelem jazykové inovace. Idiolekt každého člověka je jiný, závislý na několika faktorech, z nichž velmi významnými jsou věk a vzdělání. Právě na tyto dva faktory jsme se v práci soustředili. Předpokládáme tedy, že v korespondenci mládeže budou rozšířené i přejímky z angličtiny.

Z toho vyvozujeme hypotézy, že anglicismy budou používat častěji starší z našich respondentů a budou více zastoupeny v korespondenci gymnazistů, jelikož u těchto skupin mládeže je predikována širší slovní zásoba. Proto jsme pro účely práce vyhledávali anglicismy z větší části nezachycené ve slovnících neologismů. V rámci výzkumu také zjistíme využití jednotlivých lexémů, které se na daných webech často objevují.

Práce je rozdělena na dvě části. V první části jsme stanovili teoretická východiska. Zabýváme se neologizací a přejímáním slov z angličtiny. Dále charakteristikou mládeže jako sociální skupiny a specifiky její komunikace; a v neposlední řadě korespondencí, zvláště elektronickou.

V druhé části se zabýváme rozбором dat získaných z dotazníků a analýzou užití anglicismů v soukromé korespondenci jednotlivých skupin mládeže a sledované

skupiny jako celku. Pokusíme se určit, zda mládež užívá dané anglicismy a jak často. Zaměříme se na rozdíly v užití anglicismů jednak mezi mladšími a staršími teenagery, jednak mezi gymnazisty na straně jedné a žáky základní školy a uční na straně druhé.

Metodologie práce

Předmětem této práce je kvantitativní analýza využití anglicismů v soukromé korespondenci mládeže. Materiál pro tuto diplomovou práci jsme získávali dotazníkovou metodou (vzor dotazníku viz příloha).

Podklady pro vytvoření dotazníku jsme získali dlouhodobým procházením internetových stránek s vysokou koncentrací mladých lidí, jako jsou www.facebook.com, www.lamer.cz¹ www.zpovednice.cz, www.lide.cz, www.libimseti.cz a další stránky. Konfrontovali jsme je se seznamem excerpt bakalářské práce S. Navrátilové *Anglicismy v současné publicistice* (na materiálu časopisů pro mládež) a v seznamu excerpt bakalářské práce T. Živné *Anglicismy v Korpusu soukromé korespondence*, která se zabývala anglicismy vyskytujícími se ve frekvenčních seznamech Korpusu soukromé korespondence (KSKdopisy a KSKemaily) a Souboru soukromé korespondence (SSK-SMS1 a SSK-SMS2).²

Následně jsme výrazy zkusili vyhledat v obou dílech slovníku *Nová slova v češtině* (1998 a 2004). Do dotazníku byly vybrány ty, které se nenacházejí v prvním díle slovníku a většina se nenachází ani v díle druhém. Pro dokreslení byly výrazy vyhledány i v korpusech SYN2010 a ksk-dopisy.

Výrazy v dotazníku lze rozdělit podle dvou hledisek. Jednak podle vzniku na výrazy v původním tvaru, výrazy adaptované ortograficky, výrazy adaptované morfologicky a výrazy adaptované ortograficky i morfologicky, přičemž ale ne každý výraz má uvedeny všechny čtyři varianty, protože jen někdy se nacházely všechny ve výchozím materiálu. Ke každému tvaru, pokud to není tvar původní, uvádíme, jak vznikl.

Druhý typ dělení je podle oblasti, k níž lexikálně přísluší (tyto oblasti se samozřejmě prolínají a některé výrazy patří do více oblastí, např. *chat* se lze počítat do oblasti počítačů i do oblasti komunikace). Tady jsme výrazy rámcově rozdělili na výrazy hodnoticích, kde se nacházela především adjektiva (*cool, crazy, funny, fake, like*), oblast počítačů a technologie (*link, chat, googlit*), oblast životního stylu (*look, action, shopping*), komunikace (*phone, call, like, chat*). V některých případech v analýze vyčleňujeme zvlášť vulgarismy, je-li jejich použití nějakým způsobem výrazné.

1 Stránka Lamer.cz je specifická tím, že tam lidé vkládají útržky svých soukromých konverzací, ať už mluvených nebo psaných.
2 Kde jsem usoudili, že je to v hodné, doplnili jsme výrazy nebo tvary podle jejich seznamu.

Cílovou skupinou jsou mladí lidé ve věku od 13 do 17 let, tato skupina byla zvolena jako průnik toho, jak dobu dospívání definují odborníci (např. Macek 2003, str. 35–36), a toho, jak definují svoji cílovou skupinu tzv. časopisy pro mládež (viz Navrátilová 2007, str. 7–8).

Výsledný dotazník byl předložen čtyřem skupinám respondentů. První tvořili žáci osmých a devátých tříd III. ZŠ Kostelní náměstí Moravská Třebová, druhou studenti nematuritních oborů ISS a OU Moravská Třebová, třetí studenti nižších ročníků osmiletého Gymnázia Moravská Třebová a čtvrtou studenti vyšších ročníků tamtéž. Toto rozdělení bylo vybráno kvůli možnosti dvojího srovnání, jednak starších respondentů s mladšími a jednak „výběrové“ škol (gymnázia) s „nevýběrovými“ (OU a ZŠ).

Respondenti měli možnost zvolit u každého z výrazů jednu ze čtyř kategorií. *Neznám* – výraz nebo tvar jsem nikdy neslyšel, ani nečetl. *Znám, ale nepoužívám* – výraz znám z mluvené řeči nebo z písemných projevů jiných, já sám jej v soukromé korespondenci nepoužívám. *Občas použiji* – někdy použiji tento výraz (tvar), někdy český opis, nepravidelně to střídám. *Používám běžně* – výraz (tvar) použiji téměř v každé své soukromé korespondenci, na český opis si skoro nevzpomenu.

V práci zpracováváme analýzu ke každému lexému zvlášť, jsou-li rozdíly, pak zvlášť i ke každému tvaru. Výsledky podáváme v tabulkách i ve slovním komentáři. Analýzy se zakládají především na frekvenci využití jednotlivých lexémů. V tabulkách je uvedeno procentuální využití výrazů jednotlivými skupinami.

V oddílu Analýzy výsledky pro každou skupinu zvlášť, pak také souhrny pro skupiny mladší, starší, výběrovou a nevýběrovou a provádíme vzájemná srovnání skupin podle věku a podle vzdělanosti, tj. mladší × starší a výběrová × nevýběrová.

Pokoušíme se stanovit průměrné hodnoty pro celou sledovanou skupinu a vyvozujeme závěry.

Teoretická východiska

1. Nová slova v češtině

Živý jazyk je dynamický systém, který se neustále vyvíjí. Proměna slovní zásoby je dlouhodobý, dalo by se říci nekončící proces, který je ovlivněn řadou faktorů. P. Hauser dělí příčiny vzniku neologismů na vnitřní a vnější (Hauser 1980, str. 44), lze vyčlenit ještě faktory psychologické. Cizí slova, či lépe slova přejatá z cizích jazyků tvoří neodmyslitelnou součást každého jazyka. Zdaleka ne všechna slova však nesou příznak cizosti, např. slova jako *kostel*, *škola*, *haléř* by dnes již málokdo označil za cizí slova (Svobodová 1996, str. 97). V době, kdy byly převzaty, na nich pravděpodobně byl příznak cizosti znatelný.

Spolu se změnami v životě lidí a ve společnosti se mění i vyjadřovací potřeby. S objevováním nových předmětů a jevů skutečnosti rostou, a roste tedy i nutnost nalézt pro tyto jevy pojmenování. Některé výrazy ovšem zastarávají a mizí, nebo se objevují jen v historických souvislostech a s historizujícím příznakem (např. *groš*, *rychtář*).

Mezi vnější, mimojazykové faktory patří zanikání jevů, na druhé straně pak vznik nových. Vzniká tedy potřeba pojmenovat nové věci ve společnosti (Hauser 1980, str. 44). Velké změny v naší společnosti přinesl přelom 80. a 90. let dvacátého století, kdy se po sametové revoluci Česká (Československá) republika otevřela západnímu světu, a tím byla zaplavena novými skutečnostmi, ale i novými jazykovými pojmenováními, která se většinou přejímala spolu s nimi. Český výraz se utvoří až po určité době. Během této doby se ale cizí lexém mnohdy vžije tak silně, že jej už český výraz nevytlačí a octne se na periferii jazyka nebo zcela zanikne. Rychlost šíření cizího výrazu záleží na tom, jakou část reality pojmenovává. Rychle se například vžila slova *e-mail* a *airbag*, protože označovala rychle se šířící skutečnost. Jiná adekvátní jednoslovná pojmenování neexistovala a dosud patrně neexistují. Během používání výrazu dochází k jeho počestění, velká část přejatých slov mívala hlavně v dřívějších dobách tendence zdomácnět.

Druhou skupinou jsou faktory vnitrojazykové, které Hauser (1980, str. 45) dále dělí na stylistické a strukturní. Nová slova totiž nevznikají jen z potřeby vytvářet nová pojmenování, ale i z jakési přirozené potřeby jazyka a z potřeby stylistického odstínění. Vytváření nových a zánik starých lexikálních jednotek je projevem dynamičnosti jazyka. Ta se nejvíce projevuje právě v lexikálním plánu, který je maximálně spjat s vývojem společnosti. Projevuje se snaha odstranit polysémii, homonymii a potřeba

stylové a významové diference. Může být projevem básnických snah, což bylo znatelné zejména např. v dobách národního obrození (Hauser 1980, str. 45). Vnitrojazykovými příčinami vzniku neologismů jsou rovněž tendence k odstranění polysémie a homonymie (Filipec – Čermák 1985, str. 99). Ovšem i dnes je třeba pomocí neologismů stylisticky odstiňovat, ať už v beletrii, v publicistice nebo v běžném hovorovém jazyce. Strukturní důvody vedou ke vzniku nových slov tam, kde staré pojmenování nevyhovuje svou formou (např. se nové pojmenování lépe vřazuje do lexikálního systému). Spadá sem též univerbizace.

Lze vyčlenit ještě faktory psychologické, které nevychází z potřeby jazyka ani společnosti, ale souvisí se zájmem člověka vytvářet precizní pojmenování, která přesně odpovídají vyjadřované myšlence. Lze sem také zařadit potřebu vytvářet nová, neotřelá pojmenování a nahradit jimi zevšednělé jazykové prostředky. Toto je vlastní zejména mládeži, která se chce často odlišit od „toho, co bylo předtím“ a zejména od mluvy autorit - rodičů a učitelů. Také by sem mohli spadat profesionální řečníci, případně autoři projevů, jimž mohou některé jevy vlivem jejich profese zevšednět dříve.

Nové pojmenovací jednotky vznikají několika způsoby:

1. Tvořením nových slov na základě slov, která již v jazyce existují. Nová slova se tvoří třemi způsoby:
 - a) odvozováním (derivací),
 - b) skládáním (kompozicí),
 - c) zkracováním (abreviací).
2. Tvořením víceslovných pojmenování, kdy se nová pojmenování tvoří pomocí již existujících slov.
3. Neosémantizací – přidáváním nových významů již existujícím výrazům.
4. Přejímáním
 - a) z jiných útvarů téhož jazyka, např. slangů,
 - b) z cizích jazyků.

O. Martincová (1983, str. 24) uvádí, že některá pojmenování jsou motivována činiteli specifickými pro spisovný jazyk a vznikají jako prostředky spisovného jazyka. Další vznikají jako specifické prostředky jazyka běžně mluveného. Pokud se tato pojmenování dostanou do centra běžně mluveného jazyka, mají šanci se dostat i do

jazyka spisovného. Naopak může dojít k tomu, že výraz vzniklý jako spisovný prostředek se neujme a je vytlačen do jazykové periferie nebo zanikne.

Změna neologismu v jednotku běžného jazyka probíhá v těchto etapách (dle Filipec – Čermák 1985, str. 100):

1. Neologismus se objeví.
2. Neologismus se vžije, zatím patří k periférii systému.
3. Jednotka se užívá, ale má stále příznak novosti. Přechází k centru, je omezeně reprodukovatelná.
4. Jednotka se běžně užívá, stává se jazykovou a společenskou hodnotou v komunikační praxi.

Neologismus se může zařadit buď do lexikálně sémantického pole, do odborného slovníku, nebo si v rámci svého okazionálního charakteru udržet své izolované postavení, tzn. nevžije se (neprojde všemi čtyřmi fázemi). Mnoho neologismů vzniká či je přejímáno taktéž na úrovni jazyka běžných uživatelů, tzn. nespisovného. i výrazy původně slangové v určitých případech ztrácejí svou novost a posunují se do centra slovní zásoby (např. *mobil*). v běžně mluveném (psaném) jazyce tento vývoj probíhá rychleji. Spisovná norma může v tomto případě působit jako bariéra, za níž se nové výrazy dostávají pomalu (Hájková 2007, str. 10), jelikož kodifikace probíhá pomaleji než vznik nových výrazů. Každá vrstva jazyka jej tedy může obohacovat různými prvky.

Neologismy jsou nejednou také výsledkem spontánního tvoření. Zpočátku se může jednat o autorské slovo, nebo o součást idiolektu jediné osoby, případně o součást mluvy určité party, skupiny apod., od které se slovo potom dále šíří. Naproti tomu může dojít k situaci, že se slovo nerozšíří a užívá se výlučně v rámci uzavřené skupiny. Používáním takovýchto okazionálních slov vznikne ve skupině jakási komunikační šifra.

1. 1. Klasifikace neologismů

Filipec – Čermák (1985, str. 99) rozlišují neologismy na perspektivní a neperspektivní. Perspektivní neologismus musí odpovídat požadavkům jazykového systému, nesmí být vytvořen účelově pro použití při jedinečné situaci a jeho perspektivnost prověří kolektivní užívání. Jedná se tedy např. o výrazy, které pojmenovávají nově vznikající a šířící se skutečnosti. Za neperspektivní neologismy pak autoři považují zejména

a) nepřijaté náhrady za jiná slova, zejména za slova cizího původu (např. *spočet* místo *faktura*, *siloun* místo *automobil*), které jsou typické pro národní obrození,

b) okazionalismy – výrazy vytvořené jen pro určitou příležitost, pro aktualizaci momentální promluvy,

c) autorská slova – výrazy užívané jedním autorem, někdy pouze v jednom z jeho děl; případně rodinná slova, vymyšlená a užívaná pouze v rodinném prostředí či v komunikaci jediné skupiny lidí,

d) etapová pojmenování (slova, která souvisí s označením jevu, který byl populární jen po určitou dobu) např. názvy nových plastických hmot – *dederon*, *tesil*, nebo apelativizovaná jména podniků – *chemodroga*, *masna*, *mototechna*³.

e) tzv. módní pojmenování – časté užívání vybraných slov, např. *vytunelovat*.

3 Z vlastní zkušenosti může autorka této práce říci, že navzdory svému zařazení mezi neperspektivní neologismy výrazy *masna* a *mototechna* přešly v průběhu času mezi běžnou slovní zásobu.

2. Přejímání slov z cizích jazyků

Přejímání slov z cizích jazyků je jedním z nejproduktivnějších způsobů obohacování slovní zásoby. Česká slovní zásoba prochází vývojovými proměnami v souvislosti se změnami v moderní společnosti. Výraznými projevy této proměny jsou demokratizace jazyka, internacionalizace a simplifikace, na druhé straně pak terminologizace, tedy pronikání odborných výrazů do běžného jazyka. Úzce spolu souvisí zejména internacionalizace a terminologizace (Svobodová 2009, str. 7–10). Za internacionalismy jsou v dnešní době považována i slova přejímaná z jednotlivých národních jazyků, což se týká ve velké míře angličtiny, jelikož je celosvětově rozšířená – jedná se o výrazy z oblasti sportu (*baseball*), počítačů a technologie (*software*, *notebook*). Dalším takovým jazykem je italština, ze které pochází základy hudební terminologie, a další světové jazyky.

Aktuálně probíhající změny v jazyce lze označit jako globalizaci komunikace, projevují se snahy najít univerzální komunikační prostředek mezi národy, ale zároveň se stále používají jednotlivé jazyky z důvodu vnitřní potřeby identifikace příslušníků národů (Svobodová 2009, str. 9). v podstatě se jedná o snahu o mezinárodní srozumitelnost např. odborných výrazů a názvů. Předpokládá se pak vyšší míra jednoznačnosti. Zároveň existuje předpoklad, že mnoho uživatelů jazyka už dnes cizí jazyky, zejména angličtinu, alespoň zběžně ovládá. Soudí se to zejména o mladé generaci, která s angličtinou vyrostla. U internacionalismů odpadá problém, který nastává u běžných anglicismů v českém jazyce – tedy to, že by jim uživatelé neporozuměli.

Autoři Filipec a Čermák (1985, str. 121–122) dělí přejatá slova takto:

1. Slova a slovní spojení citátová – jednotky jiných jazyků přenesené a užívané zvláště v nějakém určitém sociálním, kulturním a profesním kruhu. Zachovávají původní pravopis, do jisté míry i výslovnost a nezapadají do morfologického systému přejímajícího jazyka (*enjambement*, *charge d'affaires*). V dnešní době jsou to jednotky, u nichž je predikována všeobecná, alespoň zevrubná znalost (*Wi-fi*, *science fiction*, *DJ*), proto není nutné je adaptovat. Někdy by dokonce adaptací mohlo dojít se snížení srozumitelnosti.

2. Slova a slovní spojení přejatá:
 - a) Dosud pocíťována jako cizí – z hlediska uživatele označují méně časté jevy, jsou méně častá (*marketing/marketink, design*). v současné době se u nich projevuje tendence k počestění.⁴ Dochází i k tomu, že slova, která se původně považovala za citátová, se časem začínou adaptovat. Naopak ovšem i slova, která již byla adaptována, se znovu začínají psát s anglickým pravopisem, avšak velká část si jich ponechává zařazení do českého paradigmatického systému (*manager – manažer – manager*).
 - b) Slova a spojení vžitá, zdomácnělá – tato slova provázejí češtinu dlouhou dobu, většinou jsou již pocíťována jako domácí výrazy a laik často ani netuší, že jsou přejatá (*škola, kostel, kalendář*).

3. Kalky – jsou to „jednotky z hlediska přejímajícího jazyka motivované“.
 - a) Kalky slovtvorné vznikají překladem slovtvorných součástí cizích slov, často německých, ale v současnosti i jiných jazyků (*s-vědomí – conscientia, prvo-rozený – primo-genitus*).
 - b) Kalky frazeologické – jde tu často o tzv. rozložené vazby slovesné, synonymní s jednoslovnými slovesy (*udělat něčemu konec – Ende machen, vzít místo – to take a place*).
 - c) Hybridní slova – nadace = nadání + fundace, často jde i složeniny s předponou elektro- (*elektromotor, elektroléčba*).

4. Přejaté významy, sémantické kalky,⁵ taktéž se nazývají neosémantizmy.

Z hlediska stylové platnosti platí, že většina nových přejímek se považuje za nespisovné výrazy, což způsobuje, že jsou některé neologismy vnímány jako nevhodné a slangové, případně vhodné jen pro určité kontexty. Např. slovo *casting* se používá víceméně v showbiznysu, kdežto firma nejspíš vypíše na pozici ředitele *výběrové řízení*. Je nutné brát v úvahu fakt, že každý uživatel jazyka může mít k dané lexikální jednotce jiný subjektivní vztah a jiné konotace, což v případě nových přejímek platí dvojnásob. Neologismy mohou vyjádřit také citovou zaujatost mluvčího (vyjma

4 Dnes se již přechází k opačnému trendu, zejména v pojmenování pracovních pozic.

5 K neosémantizaci viz více např. Rangelova, A.: Neosémantizmy a neosémantizační procesy, in: Neologizmy v dnešní češtině, Praha 2005; Filipec – Čermák: Česká lexikologie, Praha 1985.

odborných výrazů), stejně tak to, jak daný mluvčí s neologismy zachází (tj. jestli je počestňuje nebo ne, jestli vytváří odvozeniny apod.). Občas neologismy působí jako eufemismy, když má autor promluvy pocit, že by český výraz mohl být moc silný, expresivní nebo vulgární (bývá to případ užití anglicismů *fuck a shit*) (Svobodová 2009, str. 127).

2. 1. Postoj mluvčích k přejatým slovům

Přejímání je závislé také na postoji mluvčích k těmto cizím slovům. Ten se v průběhu času měnil. V době národního obrození existoval silný obranný reflex proti přejímání z němčiny. Od konce 18. století se začaly projevovat snahy nahrazovat cizí výrazy domácími, a to zejména jejich doslovným překladem – kalkováním. Velké množství takto navrhovaných českých ekvivalentů se však nevžilo, např. *samotič* místo *izolátoru* (Svobodová 1996, str. 97). Ani ruština neměla velký potenciál stát se oblíbeným a „napodobovaným“ jazykem. Oba tyto jazyky totiž byly národu jednak „vnuceny“ a jednak nezprostředkovávaly atraktivní hodnoty (naopak už v době normalizace byly atraktivní hodnoty západní, hlavně americké, a tudíž převážně „anglicky mluvené“). Míra užívání a akceptování cizích elementů v jazyce je u každého uživatele jiná. v postojích uživatelů existují dva extrémy – jazykový snobismus (nadužívání cizích, zejména módních slov) a jazykový purismus (odmítání přejímek, péče o „čistotu“ jazyka). Podle D. Svobodové (2009, str. 36–37) jsou brusičské a puristické snahy neuvážené, stejně jako nadměrné používání cizích slov, protože to odporuje zásadám obohacování slovní zásoby.

Puristické postoje nemusejí být v současnosti motivovány péčí o jazyk, ale tím, že někteří uživatelé neznají cizí jazyky. Nevědí tedy, co přejímky znamenají, případně jak je psát nebo skloňovat. Ovšem především mladí lidé a lidé s vyšším vzděláním (tedy ti, kteří cizím jazykům rozumějí a pravděpodobně je ve svém životě potřebují), považují přejímání za nezbytnou součást obohacování slovní zásoby. Velkou mírou používání přejatých slov se vyznačují časopisy pro mladé, jednak proto, že se snaží vyrovnat se mluvě mladých a jednak proto, že autoři článků (hojně překladů z mateřských časopisů) předpokládají, že mladí tyto výrazy znají a považují je za atraktivní.

Reprezentativní sociologický výzkum byl proveden pracovníky ÚJČ AV pod vedením A. Tejnora (studie byla publikována v časopise *Naše řeč* roku 1972 pod názvem *Přejatá slova a veřejné mínění*). Průzkum tehdy ukázal, že česká veřejnost není příliš nakloněna užívání cizích slov. Šedesát čtyři procent dotazovaných uvedlo, že

množství cizích slov, která se objevují zejména v médiích, je nadměrné. Dnes se již předpokládá vyšší míra benevolence vůči cizím výrazům, jelikož stále více uživatelů jazyka chápe, že jsou v určitých kontextech nezbytné.

2. 2. Přejímání slov z angličtiny⁶

Vliv angličtiny se začal výrazněji projevovat po 1. světové válce. Po roce 1948 byl značně oslaben (především ve prospěch ruštiny), a zlom nastal po roce 1989 (Bozděchová 1997, str. 273).

Situace v přejímání, zvláště v přejímání angličtiny, je dnes specifická. Vliv angličtiny na češtinu je silný, není již na místě řešit, zda přejímat, ale co a jak přejímat. Tento vliv působí i na jiné jazyky, že se z angličtiny stává tzv. lingua franca, tedy jazyk užívaný v interkulturní komunikaci. To je také jeden z důvodů, proč vývoj anglicismů nesměruje zcela jednoznačně k počesťování. Brání tomu nejen typologické rozdíly mezi oběma jazyky, ale i mezinárodní prestiž angličtiny. K adaptaci samozřejmě dochází, ale podle mínění autorky již nikdy nebude úplná a slovo se nikdy nezačlení do jazykového systému tak, aby nebylo považováno za cizí, jako je tomu u starších přejímek, např. *tramvaj*, *pudink*. Také proto, že velká část uživatelů již angličtině, nebo alespoň vybraným výrazům (např. dle profese nebo zájmů) rozumí.

Anglicismy jsou dnes nedílnou součástí české slovní zásoby, zejména teenageři je používají jako stylistická synonyma a chápou je jako organickou součást vzájemné komunikace. v ní ovšem požadavky jazykové správnosti mnohdy ustupují do pozadí (Svobodová 2009, str. 111). Do popředí se dostává touha po originalitě a jazykové neotřelosti.

2.2.1. Adaptační procesy

V současné době se od počesťování často ustupuje. Je to dáno zvyšujícím se počtem přejímek a také zvyšujícím se počtem angličtiny znalých mluvčích. Tito lidé pak nepotřebují počesťené výrazy, protože znají výslovnost výrazů v původní formě. Také to umožňuje lepší identifikaci cizího pojmenování, které ještě není úplně uzualizované.

⁶ Kde není uvedeno jinak, vycházíme v této kapitole ze studie J. Mravinacové Přejímání cizích lexémů – Mravinacová, J.: *Přejímání cizích lexémů*, in: *Neologizmy v dnešní češtině*, Praha 2005.

Přesto se velká část stále adaptuje, většinou z důvodu lepšího zařazení do paradigmatického systému a někdy také z důvodu usnadnění jejich psaní.

2.2.1.1. Ortograficko-ortoepická adaptace

Ortografická adaptace úzce souvisí se slovotvornou a morfologickou adaptací.

Současní lingvisté chápou pravopis jako jeden z nejdůležitějších prvků spisovného jazyka. Laická veřejnost má tendenci pravopis buď podceňovat, nebo naopak přeceňovat – na nejrůznějších diskusních fórech někteří dokonce ztotožňují znalost pravopisu se znalostí jazyka jako celku, případně se vzdělaností celkově. Znalost pravopisu bývá často pokládána při hodnocení písemných jazykových projevů za stěžejní a pravopisné chyby bývají tolerovány méně než jiné. V internetových fórech se nezdá vyskytují jedinci, kteří degradují názory ostatních diskutujících poukazováním na jejich pravopisné a gramatické chyby.⁷

U přejatých lexémů postupně dochází ke sblížení pravopisné a výslovnostní podoby přejatých lexémů na základě fonologického pravopisného systému, uplatňovaného v češtině. Dovězení tohoto procesu je známkou pokročilého stupně integrace přejímek. Na druhou stranu dochází vlivem mluveného jazyka většinou k této adaptaci jako první.

D. Svobodová (2009, str. 50) uvádí čtyři možné kombinace pravopisu a výslovnosti přejímek:

- a) původní pravopis i výslovnost (samozřejmě příslušně počeštěná dle výše uvedeného), např. *fashion* [fešn] – většinou u přejímek novějších nebo internacionálních, např. *airbag*.
- b) český pravopis vycházející z původní výslovnosti, např. *džentlmen* (gentleman), *sprej* (spray),
- c) původní i počeštěný pravopis (dubletní) a původní výslovnost, např. *skate/skejt*, *toast/toust*,
- d) česká výslovnost vycházející z původního pravopisu, např. *basketbal* (angl. *basketball* [báskitból]), *radar* (angl. *radar* [rejdá]).

Stává se, že stejné komponenty se v různých složeninách počešťují různě, např. *basketball* (báskitból) česky *basketbal* x *setball* (setból), česky *setbol*.

⁷ Na webu Lamer.cz existuje neoficiální skupina přezdívaná Grammar Nazi, jejíž členové poukazují na pravopisné chyby ostatních. Na základě špatného pravopisu pak posuzují špatně celý příspěvek.

2.2.1.2. Slovotvorná a morfologická adaptace

Morfologická adaptace je proces, v jehož průběhu se forma přejímaných lexémů transformuje takový způsobem, aby mohlo dojít k začlenění do skloňovacích a časovacích paradigmat. Na nejnižším stupni integrace jsou z tohoto pohledu lexémy v původní formě. Jsou nesklonné a jsou to výhradně lexémy jmenného charakteru, protože slovesa musí být tvaroslovně a kmenotvorně začleněná, aby byla použitelná ve větách – výjimkou jsou třeba citáty. Další výjimkou jsou výrazy, u nichž je patrná snaha o zachování internacionálnosti. V současném jazyce je tento trend velmi rozšířený (Svobodová 2009, str. 73).

Nově přejímané jazykové prostředky jsou ve velké většině přejímané z angličtiny, tudíž se v rámci interference jedná o kontakt dvou jazyků s odlišnou typologickou strukturou, což je zřejmé zejména v oblasti tvaroslovné. Čeština se snaží slovní tvary přizpůsobit tak, aby u nich byla možná flexe. Kromě toho má vliv i analogie s jinými přejímkami, konkurence s českými ekvivalenty apod. (Svobodová 2009, str. 73–75). Může se stát, že se anglicismus např. rodem zařadí právě podle svého českého ekvivalentu.

U přejímaných adjektiv je problémem fakt, že nelze jednoznačně určit, zda daný výraz je přejatý z původního jazyka (tj. přejato bylo adjektivum), nebo odvozený od přejatého substantiva. Podle Světlé (2005, str. 99) je však druhý jmenovaný způsob častější. Nejobvyklejší derivační příponou je *-ový*. Derivační základy pro tuto příponou mohou pocházet ze všech možných oblastí. Nová adjektiva se odvozují především od substantiv nebo sloves, od jiných slovních druhů jen výjimečně. O tom, že je adjektivum přejaté, lze s jistotou mluvit pouze v případě, že v češtině neexistuje v češtině žádný základový výraz, a to ani dříve přejatý (výjimečně by se mohlo stát, že by substantivum bylo z angličtiny přejato později než adjektivum). Např. adjektivum *favoritní* může být odvozeno z již zdomácnělého substantiva *favorit*, nebo z anglického výrazu *favourite*, výraz se vztahuje k oběma kontextům. Nelze říci, že relační adjektiva, která mají v češtině nesklonné paralely, vznikla adaptací nesklonných adjektiv. Není totiž jasné, zda nesklonné výrazy užívané ve funkci substantiv a zároveň v pozici přívlastku je možné považovat za přejatá adjektiva.

Přejatá slova určená primárně pro funkci adjektiv jsou slova nesklonná (např. *cool*). Slovotvorné počestění se podobně jako u substantiv uskutečňuje buď přidáním sufixu k cizímu slovotvornému základu, nebo transformací cizího sufixu, např. *-able/ible* je nahrazeno *-abilní/ibilní* (*profitabilní, kredibilní*). Mnohá přejímaná

adjektiva zůstávají nesklonná, popř. projdou morfologickým vývojem, který vede ke vzniku slovotvorně adaptovaných podob. Mravinacová (2005) uvádí, že primárně adjektivní charakter mají v češtině nesklonné anglicismy následujících skupin: slovotvorně nečlenitelná kvalitativní adjektiva: *cool, crazy, single, high* (tedy výrazy jsoucí v angličtině primárně adjektivy); slova s neadaptovanými adjektivními sufixy (*user-friendly*); lexémy vzniklé v angličtině např. adjektivizací slovesných příčestí aj. (*ungplugged, offshore*) a relační adjektiva, jejichž základová substantiva do češtiny přejata nebyla (např. *gypsy*).

V současné době nepozorujeme tendenci ke slovotvorné adaptaci nesklonných adjektiv, jako tomu bylo u některých výrazů v minulosti (např. *prímovní* od *prima*).

Na rozdíl od jmen se anglická slovesa přizpůsobují české tvarové soustavě. Velká část přejatých sloves, která se v češtině objevují, je součástí slovotvorných skupin spolu se substantivy (např. *scan* subst., *scan* verb., *scanning* – *scanner*). u některých sloves je možné vysledovat rysy, jimiž se spíše než k původním slovesům přibližují k přejatým substantivům, např. zdvojená souhláska ve slovesu *jogovat* je pravděpodobně výsledkem vlivu substantiva *jogging*.

Vzhledem k tomu, že mechanismus morfologické adaptace cizího slovesa se nijak neliší od mechanismu odvozování českých sloves, nelze v mnoha případech určit, zda jde o sloveso přejaté z angličtiny, nebo o sloveso odvozené ze jména přejatého do češtiny. O přímo adaptovaném cizím slovesu lze hovořit pouze v případě, že neexistuje možné do češtiny adaptované slovo, z něž by bylo sloveso odvozeno. Slovesa cizího původu se nejčastěji zařazují ke třetí slovesné třídě, vzoru *kupuje*.

U některých sloves se setkáváme s dvojí slovotvornou motivací, kdy motivantem může být původní tvar slova i počestěný tvar (*smskovat* x *esemeskovat*) (Svobodová 2009, str. 85).

2.2.1.3. Slovotvorně paradigmatické adaptace

Řada přejatých lexikálních jednotek nemá doloženy slovotvorné vztahy k dalším lexikálním jednotkám. Tyto slovotvorné lexémy označují nejčastěji nové skutečnosti nebo nově přejaté reálie. Mnohdy jsou to výrazy, jejichž užití je vázáno na určitou komunikační oblast, např. *file, wallpaper, hitmaker* apod.

Největší předpoklad stát se výchozími lexémy pro další tvoření mají stejně jako v češtině substantiva. Substantiva zastoupená v takových skupinách mohou náležet

k různým slovotvorným typům. Také mnohá substantiva přejatá nezávisle na sobě zřetelně vykazují tentýž slovotvorný základ. Přejatá substantiva se stávají základem pro odvozování dalších substantiv, adjektiv a verb, ale také kompozit. Nejvíce lexikálních jednotek se tvoří od skloňovaných substantiv. Dokonce i převzatá kompozita se mohou stát modely pro tvoření dalších výrazů, např. složenina *workoholik* (případně *alkoholik*, i když toto substantivum bylo vytvořeno jinak) se stala vzorem pro tvoření dalších substantiv s formantem *-holik*, např. *čokoholik*.

Typologicky velmi výrazným jevem jsou v češtině neohebné cizojazyčné přejímky objevující se v antepozici před substantivy. Tyto tvary nemohou vyjadřovat kongruenci, přesto díky svému postavení v antepozici bývají označovány jako přívlastky shodné. Současným trendem je používat právě takové přívlastky v antepozici, ať již tvoří slovní spojení se substantivy přejatými (občas mohou být přejímána celá sousloví, např. *gender studies*, *internet banking*) nebo substantivy domácími a zdomácnělými, např. *cool oblečení* (Svobodová 2009, str. 76). Právě tato anteponovaná adjektiva bývají využívána mládeží, zvláště jejich spojení s domácími výrazy je chápáno jako prvek jazykové aktualizace. Mohou to být spojení jako *cool účes*, *good susedi*, *light večere*. Někdy se na pozici přívlastků mohou dostat i slovní spojení, např. *open air festival*, *koncert*. i u těchto přívlastků dochází k počesťování, např. *secondhandové oblečení*, *genderová studia*.

3. Korespondence

Korespondence stojí na pomezí mezi monologickými a dialogickými styly, dala by se vlastně označit za sled monologů, čímž se přibližuje k mluvenému projevu. Je dobrým vodítkem pro poznání jazykového úzu, protože je obvykle autentická a neformální. Pisatel soukromého projevu není vázán spisovnou normou. Volba mezi spisovnými a nespisovnými jazykovými prostředky závisí pouze na autorovi, popř. adresátovi projevu a jejich vzájemnému úzu (Jelínek 1995). Je dokonce možné, že si účastníci korespondence vytvoří vlastní komunikační kód, např. používají výrazy, které znají jen oni sami. Soukromý dopis je proto paralelou k osobnímu rozhovoru, kdy si autor s jazykem hraje, nemusí dodržovat např. správnou větnou stavbu, může vnášet do jazyka ozvláštňení. Dalo by se říci, že korespondence vybízí k jazykové hře o mnoho více než osobní rozhovor. Na druhou stranu není přerušován adresátem (i tázavé mlčení může být rušivé v toku myšlenek), takže je schopen se více věnovat výběru jazykových a syntaktických prostředků, větnému členění. To má za následek jednak větší formálnost a „správnost“ dopisu, jednak více nepravidelností, jazykových hříček a jiných záměrných prohršků. Též syntaktická stavba bývá mnohdy rozvolněná.

Míru expresivity korespondence určuje do značné míry vztah mezi pisatelem a adresátem a v neposlední řadě délka dopisu, kdy kratší sdělení bývají věcnější, delší popisnější, a tudíž expresivnější. Na druhou stranu mohou delší sdělení vytvářet dojem „opravdového dopisu“, a autor se proto bude více snažit dodržovat pravidla korespondence. Styl psaní bývá snahou o vyjádření image, zvláště u mladých lidí.

Jak uvádí Jelínek (1995), je styl epistolární velmi podobný stylu konverzačnímu, ovšem existuje mezi nimi jistý rozdíl. Při konverzaci jsou oba účastníci přítomni, a mohou tedy bezprostředně zasahovat do komunikace, při dopisování není adresát přítomen, a nemůže tudíž do projevů ihned zasahovat. Pisatel má výhodu, že není při tvoření svého projevu výrazněji omezován časem, což mu umožňuje větší rozvahu při výběru výrazových prostředků, a také při uspořádávání myšlenek a tématu projevu. Na druhé straně se mu však nedostávají prostředky běžné pro mluvenou komunikaci, zejména intonace a mimika. Taktéž mu chybí okamžitá zpětná vazba. Oproti mluvené komunikaci má však psaná forma výhodu možnosti odlišení typů písma, barvy, nejrůznějšího podtrhávání apod. a interpunkčních znamének (Příruční mluvnice češtiny 1996). Nelze však říci, že by v korespondenci bylo vše plně rozvinuto, zvláště v korespondenci psané rukou. Velká část autorů různá písma nevyužívá, už proto, že

jsou k tomu (v případě elektronické korespondence) nutná „kliknutí navíc“. Spousta se jich tak spokojí s jedním typem a barvou písma, doplněnými maximálně verzálkami. v elektronické korespondenci autoři nevyužívají onu „neomezenost časem“, jelikož se při ní očekávají rychlejší reakce, hlavně v případě SMS nebo zpráv na sociálních sítích, probíhá komunikace takřka v reálném čase.

Kompoziční řazení soukromé korespondence může být v rozporu s pravidly psané komunikace chaotické, nespojité, myšlenky se vyjadřují neúplně nebo opakovaně. Komunikáty bývají syntakticky jednodušší, aktuální členění nese příznaky emocionality. Lexikální stavba je charakterizována použitím tzv. kolokvialismů, tj. hovorových slov a frazémů, které stojí na pomezí spisovnosti nebo mimo ni. Bohatá je také neologizace, a to zejména v projevech mladých lidí (Čechová – Krčmová – Minářová 2008, str. 204).

Styl epistolární se podle Encyklopedického slovníku češtiny (Karlík – Nekula – Pleskalová 2002, str. 449–450) neřadí k funkčním stylům. Rozlišuje se podle prostředí na soukromý nebo veřejný. Souvislost s funkčními styly se stává základním hlediskem klasifikace jednotlivých druhů epistolárního stylu. Soukromá korespondence se zde spojuje se stylem hovorovým (běžně dorozumivacím). Někdy se může v soukromé korespondenci uplatňovat i styl umělecký. Naopak Příruční mluvnice češtiny (1996, str. 724–725) jej mezi funkční styly řadí a dále jej dělí na soukromý a veřejný. M. Čechová a kol. (2008, str. 202) naproti tomu řadí soukromý dopis do funkčního stylu prostě sdělovacího.

P. Karlík a kol. (1996, str. 449–450) uvádí, že familiární styl v psané komunikaci bývá bližší spisovné normě, než v komunikaci mluvené.

Výslednou podobu komunikátu ovlivňuje i psychika podavatele (Karlík a kol. (1996, str. 461) hovoří o psychických stylech – trvalých a situačních). Velkou roli má i to, zda je podavatel spíše racionální nebo emotivní typ. Emotivní typ se např. nechá silně ovlivnit nastalou komunikační situací (např. radost, hněv apod.). Tomu potom odpovídá lexikální, stylistická i syntaktická stránka projevu. Projev bývá méně promyšlený, syntakticky nepravidelnější a mohou se objevovat nestandardní výrazy, např. vulgarismy.

3. 1. Korespondence mládeže⁸

Z výsledků výzkumu J. Rybolové (2011–2012, str. 117–118) vyplynulo, že klasické dopisy píše mládež zvláště příbuzným. Tuto možnost komunikace využívá 15 % dotázaných. Celých 26 % studentů uvedlo, že nepíše žádné e-maily (ale pouhých 8 % studentů se na internetu nijak neprojevuje, 59 % se projevuje na vlastním webu, 38 % píše komentáře apod.). Cca 99 % mládeže píše SMS (z 65 % kamarádům, stejně jako 48 % e-mailů). v našem průzkumu se ukázalo, že 15 % studentů píše maily téměř každý den. Na druhou stranu J. Rybolová mezi emaily pravděpodobně nezapočítávala zprávy ze sociálních sítí, kdežto my ano.

Co se týče stylistiky dopisů, má jazyk a styl korespondence mladých nejbliže k běžné promluvě. Za hlavní rys přátelské korespondence mladých lze považovat upřednostnění kontaktní funkce před funkcí sdělnou. Pisateli jde především o udržení kontaktu s adresátem. s ohledem na toto se snaží adresáta především zaujmout a pobavit (Hladká 2005, str. 43). Lze to dát do souvislosti se snahou mladých se svou promluvou zviditelnit. Jazyk a styl korespondence mladých lidí má vzhledem k přátelskému a neformálnímu vztahu pisatelů nejbliže ke konverzačnímu stylu běžné mluvy. Do jazyka a stylu korespondence mladých se přenáší životní postoje této generace – nekonvenčnost, citovost, kreativita, potřeba sebeprezentace.

V soukromé korespondenci nemusí být autor a koneckonců ani adresát svazován takovými konvencemi, jako v jiných psaných projevech. Navzdory této skutečnosti a běžně předpokládané nekonvenčnosti mladých lidí v písemném vyjadřování dochází Z. Hladká (2005, str. 35–42) ve výzkumu ručně psaných dopisů k závěru, že mladí lidé se v klasickém dopisu snaží dodržet alespoň základní konvence, hlavně v oblasti kompozice a epistolárních formulí. Tato tendence je nejvýraznější v krátkých a blahopřejných textech, ale je zřejmá i v textech delších (např. jen ve dvou procentech textů chybělo oslovení a pozdrav). Právě klasická kompozice pomáhá autorovi s členěním textu, jelikož bývají hlavně dopisy mladých tematicky nesourodé. Méně obvyklé jsou tradiční úvodní formule (*Předem mého dopisu Tě srdečně zdravím.*). Pro svou důležitou kontaktní úlohu nemizí úplně, ale jsou nahrazovány jednoduššími formulacemi nebo individuálními aktualizacemi (*Předem mého dopisu strč si hlavu do*

8 Soukromou korespondencí a zejména korespondencí mladých lidí se zabývá téměř výhradně Zdeňka Hladká, proto bude tato kapitola vycházet převážně z jejích studií.

lisu...). Jako prostředek aktualizace úvodních formulek slouží právě cizojazyčné přejímky.

Korespondence mladých lidí se vyznačuje velkými tendencemi k jazykové hře a humoru. Cílem je obvykle vytvořit přátelštější, uvolněnější prostředí. Nejčastějšími typy jazykového humoru jsou hra s pravopisem, hra s tvořením slov, hra se zvukovou stránkou slov (např. *genitální* namísto *geniální*), hra s morfologií (např. přiřazování neobvyklých koncovek – *mám tě rád i s tvými modrými očami*), hra s polysémií (např. *jdu si lehnout s Greplem a Karlíkem* – myšleno s učebnicí od těchto autorů), intertextovost (Hladká 2006, str. 75). Běžným jevem jsou aktualizace úvodních epistolárních formulí, především za účelem pobavení adresáta (např. *předem a zadem mého dopisu; Brzo napiš a pozoruj tramvaj č. 13!* – zde jde pravděpodobně i o intertextovost, humornou narážku na tajemné indicie z filmů a knih) (Hladká 2003, str. 243). Používání anglicismů v korespondenci může být právě projevem jazykové hry, případně toho, že uživatel chce zmírnit vážnost svého projevu.

K nejcharakterističtějším znakům patří využití ironie (Hladká 2006, str. 77), kdy se něco negativního vyjadřuje pozitivním slovním spojením (např. *skvělé zprávy – sebrali mi prémie*). V tomto případě je velmi důležitá správná dešifrace významu adresátem.

J. Rybolová (2011–2012, str. 119) uvádí velmi časté využití i lexikálních prostředků hovorových a nespisovných. Autorka pokládá jejich užití v e-mailech a SMS za nezáměrné, s čímž se nemůžeme zcela ztotožnit, domníváme se, že jejich využití je někdy úmyslné a to nejen v textech s uměleckými ambicemi. Komunikanti jimi naznačují vzájemný přátelský vztah a snaží se shodit vážnost projevu.

Jako jazykové aktualizace se objevují i české výrazy psané s nápodobou anglického pravopisu (*dnes je krásně, tak ti pishu*).

J. Rybolová (2011–2012, str. 121) uvádí jako zajímavost nízký výskyt vulgarismů, ale předpokládá, že důvodem je fakt, že respondenti před odevzdáním textů provedli autocenzuru. Ohledně vulgarismů píše Hladká (2003, str. 246), že bývají kvůli zjemnění účinku nahrazovány cizojazyčnými ekvivalenty. V naší práci bylo zjištěno, že výraz *fuck* a jeho odvozeniny používá běžně v průměru 13 % lidí a občas jej používá necelých 27 % respondentů. U výrazu *shit* je to v obou kategoriích v průměru 14,5 %. Ovšem pokud by byly brány v potaz jen původní varianty těchto výrazů, výskyt by byl o mnoho vyšší, alespoň občas oba výrazy použije cca 60 % respondentů. Proto se nemůžeme ztotožnit s výsledky Rybolové.

Cizojazyčné přejímky se používají zejména jako prvek aktualizace. Nejčastěji se objevují prvky přejaté z angličtiny (souvisí to pravděpodobně s tím, že angličtina je nejčastější cizí jazyk, který mladí lidé znají), ve výzkumu Hladké (2003, str. 249) se však objevily i jiné jazyky, např. hebrejščina, slovenština, italština. Tyto prvky se mnohokrát objevují v dopisech psaných z ciziny a do ciziny, ke zvýraznění cizokrajnosti nebo některé reálie, anebo v informacích o studiu cizích jazyků – zde k navození atmosféry. Dochází k tomu, že se anglický výraz a jeho český „překlad“ objevují vedle sebe, a to nejen v případech, kdy je cizí výraz těžko srozumitelný, ale někdy opět v rámci pokusů o neotřelost (*A šťastný nový rok and a happy new year*). Pisatel tedy předpokládá, že adresát použitý cizí jazyk zná. Pokud ne, může být například i uvedena formule „jak by se řeklo švédsky“.

4. Mládež

Důležitým znakem příslušnosti do skupiny mládeže je věk. Odborníci se většinou shodují na spodní věkové hranici, což je 15 let. Zajímavé je, že část časopisů, které se prezentují jako „pro mládež“, mají spodní věkovou hranici nižší, např. v případě časopisu Bravo je to 11 let. Časopisy tak zjevně reagují na nejednou zmiňovanou skutečnost, že děti dnes mentálně dospívají rychleji než v minulosti. Macek (1999, str. 125) uvádí, že pohlavně dospělými se lidé stávají již před třináctým rokem života.

Styl života dnešních mladých lidí je charakterizován poměrně velkou mírou svobody (Macek 1999, str. 115–116). Tato svoboda se nutně musela projevit i ve vyjadřování. Už tím, že si jako jazyk, z něž pochází většina slangových přejímek, mládež zvolila angličtinu, tzn. jazyk, který jim nebyl vnucen.

Mladí se se svými kamarády scházejí na místech, kde mohou veřejně či poloveřejně manifestovat svůj postoj k životu, tj. na nejrůznějších diskotékách, festivalech, klubech apod. Vytvářejí si svůj vlastní styl vnějších projevů, jako je móda, mluva, populární hudba apod. a pocítují sounáležitost v tom, že bojují proti předchozím generacím za možnost se takto projevat.

Názory dospělých a rodičů jsou často apriori považovány za zastaralé, v extrémních případech pubescent odmítl úplně všechno, protože se bojí, že méně radikální postoj by jej mohl vrátit do dětské role (Vágnerová 1999, str. 9).

4. 1. Komunikace teenagerů

Pokud dnešní rodiče teenagerů prohlásí, že svým dětem nerozumí, nemusí myslet jen hledisko psychologické, ale i lingvistické. Generace rodičů, kteří ovládají spíše němčinu nebo ruštinu stále častěji slyší své děti používat anglicismy. K vyjádření obdivu mládež používá např. slova *ekšn*, *spešl*, *player*, *seš king*, *mega good*, naopak jako urážka slouží výraz *loser* nebo počeštěně *lúzr* (Grosmanová 2006, www.ihned.cz).

Mluva teenagerů má svá specifika. Mladí se snaží svou mluvou jednak provázat se svojí sociální skupinou, jednak se více než jiní snaží odlišit od ostatních sociálních skupin. Firma Veselá kráva, která se zabývá výrobou stejnojmenných tavených sýrů,

iniciovala v letech 2005–2006 průzkum mluvy mládeže, zejména užívání pejorativních pojmenování a vulgarismů v oslovování a názvech osob. Z výzkumu např. vyplynulo, že polovina respondentů považuje nadávky za běžnou součást života. Nejčastějšími nadávkami je „klasika“ – *vůl* a *kráva* – tyto výrazy postupně ztrácejí charakter nadávky a stávají se prostředkem k oslovení, popř. slovní výplní. Naopak k vyjádření pozitivního dojmu z osoby využívají teenageři výrazy *jako good týpek, skiller* a překvapivě také *štramanda* (Dobřej hustej borec 2006, <http://www.zakovskyslang.dbm.cz>). V naší práci se potvrdilo, že ani používání anglických vulgarismů není nic neobvyklého. D. Hradilová (2010, str. 209, www.bohemistyka.pl) uvádí, že vysoká frekvence aktivního užití vulgarismů mladistvými vypovídá o klesajícím povědomí o jejich nevhodnosti a neakceptovatelnosti. Z pohledu recipienta jsou však stále považovány za vysoce nežádoucí. Stále méně se při použití vulgarismů ohlížejí na to, kdo je recipientem neformálního projevu (jestli kamarád nebo např. rodič). Na druhou stranu jsou si respondenti stále vědomi nevhodnosti užití těchto lexikálních prostředků ve formálních promluvách, především v komunikaci s učiteli. My se domníváme, že používání vulgárních výrazů v promluvách s rodiči souvisí s celkovým hruběním mluvy ve společnosti a také s tím, že rodiče užívají v mluvě se svými dětmi nebo před nimi vulgarismy taktéž.

Mládež se svým vyjadřováním snaží vymezit vůči okolí a zapadnout do party. Pro současné mladé lidi bývá alespoň navenek účast na životě s partou důležitější než komunikace např. v rodině. Teenager se proto vyjadřuje tak, jak je to blízké jeho přátelům, a může se stát, že se schválně vyjadřuje nesrozumitelně pro dospělé. Teenageři sami sebe definují také příslušností ke skupině, případně odlišností od jiné skupiny. Skupinou, s níž se identifikují, bývá často právě skupina vrstevníků. Dalším faktorem, který ovlivňuje jazyk mládeže, může být jazyk časopisů jí určených. Poučení o tomto jazyce můžeme najít například v knize *Dívky a girls českých módních časopisů* Kateřiny Kadlecové (2007).

Macek (2003, str. 50–51) uvádí několik příčin, proč adolescenti používají specifické výrazové prostředky:

1. Mnoho jejich slov je zkratkami jejich běžného života, chování a zkušeností. Mají tendenci používat výrazy, kterým rozumí (a tedy je pociťují) v rámci své komunity stejně.
2. Typické zkušenosti, do kterých se dostávají, mají často specifické označení. Svoji zkušenost považují za unikátní, proto se jim vyjádření

běžným jazykem zdá neadekvátní a formální.

3. Některá slova a výrazy slouží jako upevňovače vztahů v komunitě (uslyší-li člověk to či ono slovo, nalézá „svého člověka“ a cítí se spjat s komunitou). Jedná se zejména o slangové výrazy.
4. Specifický slovník reprezentuje určitou hodnotovou stupnici (může udávat, jestli je daný člověk „punker“, „hulič“, „hoper“ aj.).

Nedílnou součástí komunikace teenagerů je slang.

Macek (2003, str. 48–50) dělí slangové výrazy teenagerů do několika skupin:

1. slang spojený se školou – bižule, zepml, úča,
2. slang spojený s hudbou – pankáč, hoper,
3. slang spojený s životním stylem – diskant, hipísák,
4. slang spojený s každodenním životem – pruda, vodvaz.

Skupiny se samozřejmě vzájemně prolínají, neboť pro většinu teenagerů představuje škola součást každodenního života, a životní styl je spjat s poslouchanou hudbou. Charakteristickým rysem studentského slangu je silná proměnlivost, která je dána tím, že studenti nesetrvávají tak dlouho v jednom prostředí jako většina jiných uživatelů slangu, mnohotvárností studentského života a psychickými zvláštnostmi studentů, které vyplývají z jejich věku (Jaklová, 1993–1994(b), str. 121). Slang mládeže se často prolíná se sociolekty různých skupin, ať už proto, že mládež tyto výrazy přejímá, nebo proto, že jsou teenageři sami členy těchto skupin. Některé slangové výrazy nakonec ztratí svou výlučnost ve slovní zásobě a stanou se z nich tzv. interslangismy, výrazy, které nepochybně patří ke slovní zásobě některé sociální skupiny, ale již nejsou používány výlučně v rámci ní (Svobodová 2007, str. 113). Komunikace ve skupině je typická důrazem na odlišnost danou generační příslušností. Je zřejmý důraz na používání výrazů, které by dospělí nepoužili. Hlučnost, teatrálnost, ale i šroubovanost mluvy a použitá oslovení mají ukázat na originalitu mluvčího a zdůraznit jeho osobu. Komunikace bývá častěji než u jiných věkových skupin zaměřená spíše na potvrzení vztahu, než na sdělení obsahu. Komunikanti jsou hluční, rádi používají hrubé a slangové výrazy (Vágnerová 1999, str. 10). Také některé promluvy jsou uskutečňovány zejména s ohledem na zvýraznění osoby mluvčího, především různé vtipné průpovídky – „hlášky“.

Vzhledem k tomu, že se mládež snaží upoutat na sebe pozornost, je její mluva nekonvenční. Vyjadřování mladých lidí je velice rozmanité, využívá všech útvarů

národního jazyka. Těžištěm jejich mluvy je obecná čeština, ale nevyhýbají se ani spisovné češtině (především ve vyjadřování oficiálním) a čerpají i z interdialektů, místních dialektů a ze slangů. Pokud chtějí mladí lidé něco ironizovat nebo ozvláštnit, případně odlehčit svůj projev, mohou užít i slova knižní nebo archaická. Mladí lidé si hrají s jazykem, do svých projevů zaplétají nejrůznější ozvláštnění, ať už se jedná o slova s nezvyklými grafickými podobami (*sk8 – skate [skejt]*, *napish mi – napiš mi*, nápodoba písemné podoby anglického jazyka), neobvyklé odvozeniny, přejímky apod. V komunikaci hraje velkou roli expresivita a snaha ozvláštnit svůj projev a pobavit sebe i adresáta. J. Hoffmannová (2009) mluví o „věkových stylech“ – jinak se vyjadřují děti, jinak teenageři, dospělí, senioři.

Nejen z tohoto důvodu proniká do vyjadřování mladých lidí velké množství anglicismů. Mladí lidé se je snaží ozvláštnit, modifikovat, v některých případech počestit, aby v projevu více vynikly. Jechová – Kopecký (2007, str. 81–83) vidí hlavní příčiny masového užívání anglicismů především v markantním vlivu anglofonní kultury na oblasti hudby, filmu, sportu, techniky a masmédií; tedy oblasti, kterými se dospívající velmi zabývají. Angličtina je nejpoužívanějším jazykem ve vědě, ekonomice a politice. Výrazný vliv angličtiny se projevuje i v dalších oblastech. Nejčastěji podle autorů v hudbě (*punk, rock, song*); módě a kosmetice (*make-up, look, fitness*); počítačích a počítačových hrách (*sejvnout, džampnout, múvnout*)⁹; zábavě (*show, relax, joke, dance*); jídle a pití (*hamburger, cola, juice, cornflakes*); sportu (*snowboard, gólman, Freestyle*); v oblasti výpočetní techniky a internetu (*e-mail, software, ICQ, link*); restaurací a obchodů (*shop, bar, supermarket*); televize, filmu, reklamy (*happyend, reality show, sci-fi*).

9 Uložit, skočit, pohnout se.

5. Elektronická komunikace¹⁰

Zrychlený a „online“ svět internetu klade na své uživatele poněkud jiné nároky, než ten „standardní“ (neboli moderně řečeno „offline“) komunikační svět, ve kterém byly informačními zdroji pouze knihy a noviny, a kde se komunikace na dálku odehrávala výhradně prostřednictvím dopisů nebo později telefonického hovoru. Většinu zpráv se dozvídáme dokonce dřív, než začne televizní zpravodajství, jsme neustále zahlceni informacemi, nabídkou produktů. Hladká – Šmilauer (2006, str. 152) uvádějí: „V roce 2003 využívalo v České republice služeb internetu 28 % populace, přičemž 93 % z tohoto počtu bylo připojeno k síti minimálně jednou týdně, 60 % denně. Elektronickou poštu používá denně 54 % uživatelů internetu, 89 % minimálně jednou týdně.“ v rámci Světového projektu o internetu byl v září roku 2005 realizován výzkum respondentů ve věku 12 let a starších, který zjistil, že v průměru 50 % obyvatelstva ČR používá internet (Světový projekt o internetu, 2006). V roce 2010 ukázalo šetření M. Novákové (2010, str. 40), že 97 % jejích respondentů je doma připojeno k internetu (průzkum byl prováděn mezi studenty dvou středních škol v Přelouči). Ve škole pak měli připojení k internetu k dispozici všichni. Zatímco výzkum z roku 2005 ukázal v průměru 6,6–6,7 hodin u dětí v období rané adolescence a 9,7 hodin (chlapci) a 8,2 hodin (dívky) týdně (Konečný – Šmahel 2006), ve výzkumu z roku 2009 už to bylo u osob ve věku 10–15 let 11,5 hodin. (Handl 2009, www.lupa.cz). Trendem je tedy prodlužování doby, kterou děti a dospívající stráví připojení k internetu a předpokládá se, že se tato doba bude i nadále prodlužovat, s tím, jak stoupá dostupnost (i cenová) připojení a přístrojů k tomu potřebných (např. internet v mobilu).

Internet je využíván zejména za dvěma účely – jedním je vyhledání libovolných informací, ať už potřebných k pracovnímu, nebo soukromému životu, tím druhým je zábava a nezřídka prosté ubíjení času. Tyto dva účely se samozřejmě mohou prolínat.

Už dávno neplatí teze, kterou uvedl Koubský (1998, str. 21), že prvním, s čím se mnoho nováčků s internetem setká, je elektronická pošta, a že mnoho lidí u ní později zůstane a o další produkty se nezajímá. Tím prvním, s čím se podle našeho názoru uživatelé dnes setkají, jsou komunikační platformy, např. ICQ, případně tzv. chaty („rozhovor uskutečňovaný pomocí počítače a počítačové sítě internet“ – Nový akademický slovník cizích slov 2005, případně „komunikace více lidí najednou

¹⁰ Tématem „jazyka internetu a počítačů“ se blíže zabývá např. studie Čmejrková, S.: Čeština v síti: Psanost, či mluvenost (O stylu emailového dialogu), in: Naše řeč, r. 80, č. 5, 1997, str. 225–248 nebo Jandová, E., a kol.: Čeština na WWW chatu, Ostrava 2006, zejména oddíl psaný D. Svobodovou.

prostřednictvím komunikační sítě“ – ABZ.cz), nebo sociální sítě. Kirkpatrick (2011, str. 239) říká, že v roce 2009 čas strávený na sociálních sítích poprvé převýšil čas strávený na emailu. Někteří uživatelé, hlavně z řad mladších, se ke klasické elektronické poště dlouho nedostanou.

Skupinu lidí, kteří spolu komunikují přes internet a sdílejí nějaký společný zájem, můžeme označit jako online komunitu. v účasti v online komunitách dospívající ve věku 12–20 let značně převyšují ostatní věkové skupiny, kde s přibývajícím věkem členství v komunitách rapidně klesá až k 9 % u lidí starších 51 let. Života v komunitách se účastní 40 % adolescentů, ve věkové skupině 21–30 let už je podíl pouhých 21 % uživatelů internetu (Šmahel in Čihánková 2008, str. 4). Dnes dle našeho předpokladu účast mládeže trochu poklesla zejména ve prospěch skupiny 21–30 let (zejména proto, že značná část respondentů během let, uplynulých od průzkumu, překročila hranici 21 let, ale ve svých aktivitách na internetu pokračují), ale čísla jsou stále vysoká.¹¹

Vybíral (1999, str. 73) uvádí ve své studii několik citací studentských esejí. Jedna ze studentek, zde uvedená jako V. L., píše: „Hovořím-li o angličtině, nejde tu o tu, kterou se každý učí (učil) ve škole. v této se používá většinou slangu, zkracování slov a ignoruje se veškerá interpunkce. U nejdrsnějších pisatelů se můžeme setkat s otázkami typu *wrh r u* či *r u m/f*.“¹² Ze zkušenosti své i svých přátel mohu říci, že do „chatovacích místností“ se často nevstupuje za účelem zjištění či sdělení jakékoli informace, ale spíše za účelem ubíjení času. Explicitní ukázkou bezobsažnosti uvádí též Vybíral (1999, str. 70). Autor se zabývá tím, proč takto tráví (zejména mladí) lidé svůj čas. Uvádí, že takovýto pokec je únikem od povinností, kdy odsouváme stranou nepříjemné záležitosti. Konverzace se většinou vede odlehčeně, takřkajíc „o ničem“. Účastníci by v reálném světě takto spolu nekomunikovali, možná by nekomunikovali vůbec, neboť by se zdráhali jeden druhého oslovit.

J. Srb (2008, <http://mobilenet.cz>), ve svém článku o chování zákazníků uvádí: „Synonymem pro komunikaci s centrem péče o zákazníky byl doposud telefon. Brzy jej ale spíše nahradí on-line chat či videohovory. Klíčovými spotřebiteli se totiž postupně stává generace, která pro komunikaci využívá internet ve všech možných podobách – od chatu přes blogy až po sociální sítě. Má jiné preference a způsoby uvažování. Nejde

11 Samozřejmě je potřeba brát v úvahu také fakt, že i lidé starších ročníků se stávají stále internetově gramotnějšími, neboť tato potřeba stále více prostupuje i do jejich životů.

12 Tyto zkratky pocházejí z angličtiny – *Where are you? Kde jsi,? Are you male/female? Jsi muž, nebo žena?*

přítom o chudé teenagery, nýbrž o klíčový zákaznický segment disponující miliardami dolarů.“ Dle našeho názoru bude tento trend dále sílit, neboť jsou to hlavně teenageři, kdo se vyzná v moderní komunikaci a technologiích. Dalšími, kdo se orientují v moderní komunikaci, jsou lidé vzdělaní, kteří se vzhledem k profesi musejí rychleji přizpůsobit době.

Elektronickou komunikací můžeme rozumět psaní emailů, SMS zpráv, jakýkoli typ komunikace na sociální síti (viz později) nebo komunikaci přes messengery a přes chat. Do naší práce jsme se rozhodli zařadit pouze emaily, SMS zprávy a ze sociálních sítí výlučně soukromé zprávy, které jsou velmi podobné emailům. Komunikaci přes chat či přes messengery považujeme za sdělení mluvená a jiné služby sociálních sítí než „Zprávy“ nemohou být zařazeny, neboť nesplňují podmínku soukromé komunikace.

5. 1. Email

Emailový styl je blízký klasickým konverzačním replikám a je zpravidla neformální (Čmejrková 1997, str. 236). Pokud se týká emailů, jsou tyto psány často jako dopisy, tzn. bez předpokladu, že je bude příjemce číst okamžitě. Ovšem očekává se, že příjemce kontroluje svoji schránku nejméně jednou denně, tudíž že reakce bude rychlejší než v případě klasické pošty. Stejně jako dopisy jsou psány většinou promyšleně, se složitější větnou strukturou a pečlivěji volenými výrazy. Jistou specifičností bychom viděli v tom, že jsou kratší a ne tolik popisné. Je to dáno tím, že jsou „zdarma“ (platí se pouze připojení k síti, a to v současnosti většinou paušálně). Podavatel informace tudíž ví, že může sdělit pouze podstatné a počkat, jak druhá strana zareaguje a případně informaci doplnit, a to vše „za stejné peníze“. Email a chat jsou interakčnější, častokrát se posílají jen zprávy vyžadující navázání kontaktu, např. „Co je s tebou, že se neozýváš?“.

Od klasické korespondence se ta elektronická liší také tím, že někteří účastníci komunikace nepoužívají diakritiku, což sdělení činí hůře dešifrovatelným, a některá slova účastníci odhadují spíše z kontextu. Nejsou výjimkou ani sdělení, která účastníci napíší částečně s diakritikou a částečně bez ní. Emailová komunikace je spontánnější než klasická komunikace dopisem. Důvodem je zřejmě to, že je rychlejší a také proto, že lidé mají tendenci, píš-li na papír, být archaičtější a „slušnější“. Čmejrková (1997, str. 244) uvádí, že „čeština je hojně prokládána anglicismy, a to jak profesionalismy (*forvard*), tak běžnými výrazy (*jsem ready*), často počešťovanými nejen pravopisně

(*houmpejdž*), ale i morfologicky (*dedlajna*).“ Nepřítomnost verbální komunikace je kompenzována grafikou, např. „*Huraaaa, stihl jsem to!!!!*“, nebo emotikony. Emotikony prostupují všechny typy elektronické komunikace a dostávají se i do komunikace psané klasicky, i když ta je už na ústupu, dá se říci, že s výjimkou nejstarší generace již úplně mizí. Emotikony se vžily natolik, že je někteří autoři korespondence používají na místě teček za větou. Stává se, že sdělení napsané bez emotikonu pochopí příjemce vážně, ačkoli je v obsahu naznačeno, že to tak není. Právě „smajlíky“ se stávají všeobecně platným ukazatelem vtipu.

Objevuje se spíše nespisovná čeština, v rovině lexikální zvláště tam, kde je jejím výsledkem zkrácení výrazu (*neska, nepudu*), objevují se také zkráceniny typu *skvěle* → *sqele*, *jak se máš* → *jaxe máš*. Mnoho modifikací přichází pod vlivem angličtiny. Angličtina má mnohem větší předpoklady pro krátkost a stručnost, její slova jsou většinou jedno- a dvou slabičná. Rovněž si mnohem dříve než čeština začala hrát se zkracováním slov, se vztahem psané a mluvené podoby jazyka, se souzvukem slov a čtených číslic: *Are you here?* → *RU here?*, *great* → *gr8*, *See you later* → *CUL8R* (Čmejrková 2003, str. 54). Těžko říci, zda se zkráceniny *neska, nepudu, dyby* objevují vlivem ekonomie při psaní, nebo vlivem hovorového jazyka. Pravděpodobné však je, že vlivem obojího. U uvedených anglických zkrácenin jde většinou o slovní hříčku, kde se jedná hlavně o vtip, i když výsledkem je ušetření znaků při psaní, což mívá význam právě ve zprávách SMS.

Mnohem častěji je užívána obecná čeština a nespisovné variety jazyka vůbec. Využívána je i jazyková hra a tvoří se neologismy, z nichž se však jen některé rozšíří.

V souvislosti s jazykem používaným v elektronické komunikaci se často hovoří také o tzv. „facebookové“ generaci, což jsou mladí lidé, u nichž byla zaznamenána snížená schopnost vnímání delšího textu.¹³ Název byl v tomto případě odvozen od faktu, že jsou schopni plně vnímat pouze texty o rozsahu maximálně několika vět, což odpovídá rozsahu facebookového příspěvku. Tento fenomén je ovšem ještě málo probádaný.

Nelze pochybovat o tom, že komunikace elektronickou cestou je jednou z nejrychleji se rozvíjejících oblastí, což je dáno i její charakteristikou. Mezi přáteli se jedná zpravidla o texty neformální, jejichž primárním účelem je kontakt s adresátem

13 V jiné souvislosti tento termín označuje generaci mladých, která vyrůstá s Facebookem a může plně rozvinout jeho potenciál, ale také o generaci na Facebooku „závislé“.

a až posléze vlastní obsah sdělení. Není možné úplně předvídat, které z jazykových inovací, výpůjček a neobvyklých řešení budou mít trvalejší charakter a které další uplatnění nenajdou (Jandová a kol. 2006, str. 157). Pro „pouhý“ kontakt s adresátem jsou tato sdělení velmi vhodná, zvláště mezi mládeží, neboť jsou zdarma (tedy v ceně připojení) a pro dnešní generaci, která žije online, se budou postupně stávat běžnější formou komunikace. Nemáme tedy na mysli sdělení přímo emailová, ale zejména nejruznější zprávy na sociálních sítích. Zde lidé tráví stále více času, neboť v dnešní době je již možné se připojit přes mobilní telefon, a to téměř kdekoli.

5.2. SMS komunikace

Posílání krátkých zpráv (angl. Short Message Service) bylo původně zavedeno jako doplňková služba v používání mobilních telefonů, ale v současnosti se zdá, že je jednou z hlavních služeb. První SMS zpráva byla poslána v prosinci 1992 v britské síti Vodafone. Ještě dlouho poté představovaly textové zprávy pouze okrajovou, doplňkovou službu mobilních operátorů. Prognostici se ovšem zmýlili, podle údajů společnosti GSM Association se v květnu 2002 poslalo celosvětově přes šest set milionů zpráv¹⁴ (Žemlička, 2003, str. 75). V roce 2005 zveřejnil tehdejší mobilní operátor Oskar statistiku, ze které vyplynulo, že „SMSkování je záležitostí převážně mladých lidí – nejvíce tuto službu využívají lidé mezi 25 a 34 lety, přitom se u Oskara nenajde jediný teenager ve věku od 15 do 17 let, který by SMS zpráv nevyužíval. Nejméně pak SMSky využívají lidé z věkové skupiny 55–70 let.“ (Hron 2005).

Ve způsobech využití mobilního telefonu se projevuje zejména věk majitelů. Ti nejmladší, tj. skupina ve věku 15–24 let, využívají nejširší škálu funkcí – nejširší zastoupení mají v kategorii využití WAP a v kategorii hry. U telefonování a SMS má nejvyšší podíl skupina 25–34 let (Český statistický úřad, <http://www.jihlava.czso.cz>, 2006).

Dá se předpokládat, že zvýšením podílu tarifních SIM karet oproti předplaceným se zvyšuje i podíl teenagerů na celkovém počtu odeslaných SMS (Český telekomunikační úřad 2011, www.ctu.cz).

SMS posílají hlavně mladí lidé. Domníváme se, že je to proto, že právě oni stáli kdysi jako děti a teenageři u jejich největšího boomu, rychle se s nimi naučili pracovat

14 Platné v roce 2003.

a používat je jako komunikační kanál. Jejich odesílání vyžaduje konkrétní znalost užívání mobilních telefonů. Střední generace a starší lidé se tomu mnohdy brání, a to buď z důvodu, že tyto dovednosti nemají, nebo nepovažují zprávy za plnohodnotnou komunikaci. Hladká (2006, str. 77) píše: „Charakter SMS je ovlivněn i tím, že jde o komunikaci typickou především pro pubescenty, resp. adolescenty, což se projevuje v neformálnosti a také hravosti s výrazovými prostředky, mj. grafickými.“ Aktuálně už píše SMS i starší věková skupina, právě ta, která s mobilními telefony prožila své dospívání, ale hravost zůstává, zprávy totiž lidé posílají převážně těm, které dobře znají, a mohou si to tudíž dovolit.

Komunikace pomocí SMS má taktéž svá specifika. Za prvé zřejmě ještě více než emaily budí dojem, že jde o komunikaci „z očí do očí“, a tudíž se více přizpůsobuje mluvenému úzu. Pravopisných chyb v SMS zprávách nepřibývá, ale roste počet překlepů a jiných prohřešků proti normám psané komunikace. Kvůli snaze o zjednodušení psaní jsou běžné případy, kdy je celá zpráva psaná jen velkými nebo jen malými písmeny (Hladká 2005, str. 60).

Za druhé v SMS zprávách bylo dříve nemožné používat diakritiku, tudíž tam, kde by chybějící diakritika mohla znemožnit porozumění textu, musela být nějakým způsobem nahrazena a spousta lidí toto stále ještě používá. Neverbální složka sdělení je opět nahrazena emotikony. SMS zprávy také mohly mít dříve jen 160 znaků, což nutilo uživatele k nejrůznějším zkrácením. I dnes je ovšem koncipována jako krátké sdělení, což nutí uživatele k nejrůznějším elipsám, výpustkám a zkratkovitosti.

SMS zkratky zasluhují v této oblasti komunikace zvláštní pozornost. Hojná je frekvence zkracování běžných slov, např. užití *bus* místo *autobus*, *pá* místo *pátek* nebo také *půjč mi tu odb. knihu* (místo *odbornou*). Běžně se užívají normované značky jako *kg*, *MHD* atd. Hladká – Šmilauer (2006, str. 159) uvádějí, že SMS zkratky vznikají nejen z důvodu úspory místa a času, ale i malá funkční šíře SMS zpráv vede ke stereotypnímu vyjadřování a opakování určitých výrazů, které lze zkratkami snadno nahradit. Úspěšné použití zkratky je podmíněno tím, že jí adresát porozumí tak, jak příjemce zamýšlel. Porozumění zpravidla nečiní problém, jednak proto, že zkratky se mezi mladými lidmi rychle šíří, a jednak proto, že jsou kontextově zapojené. Zkratky obvykle používáme v komunikaci s lidmi známými, kterým můžeme danou zkratku vysvětlit (a tím ji vlastně pomáháme dále rozšířit). Není výjimkou, že si komunikující vymyslí i vlastní zkratky, kterým lidé mimo komunikační okruh nerozumí. Trend SMS zkratek se rozvinul v USA (Hladká – Šmilauer 2006, str. 159–160), proto je řada SMS

zkratk založena na anglickém jazyce. Vzhledem k zaměření naší práce nás budou zajímat právě tyto. Na internetu kolují celé jejich seznamy, jsou více či méně známé a srozumitelné.

5.3. Sociální sítě a komunikace na nich

Sociální sítě se staly fenoménem dneška a běžnou součástí životů mladých lidí. Server www.adam.cz ve svém článku z 15. 11. 2011 uvádí, že „více než 3 500 000 Čechů má na Facebooku svůj profil, přes 60 000 česky mluvících uživatelů zkouší zkušební provoz Google+ a na Twiteru je přes 40 000 „českých“ účtů (Molka 2011, www.adam.cz).

Nejznámější sociální sítí je bezesporu Facebook. Facebook byl původně založen v roce 2004 jako sociální síť pro studenty Harvardské univerzity. Do začátku roku 2010 mluvil Facebook 75 jazyky, což zahrnuje 98% populace. V únoru 2010 bylo v Evropě více než 400 milionů aktivních uživatelů Facebooku a každý měsíc přibývá 25 milionů. Slovo Facebook uslyšíte v běžné řeči téměř všech zemí. Jeden slovník vyhlásil v roce 2009 výraz „odstranit z přátel“ (angl. „unfriend“) výrazem roku. Díky Facebooku je snazší posílat zprávy téměř komukoli (Kirkpatrick 2011, str. 293).

V této kapitole se bude zabývat zejména v české republice nejznámější a nejrozšířenější sociální sítí Facebook. Je (obzvláště mladými) používána tak běžně, že její název už se někdy používá jako apelativum (v mnoha textech je již psáno facebook). V této sociální sítí lze komunikovat se svými přáteli, ať už z virtuálního prostoru, nebo z reálného života, a na rozdíl od např. chatovacích portálů tu řada uživatelů vystupuje pod svým pravým jménem.

Na Facebooku lze komunikovat několika způsoby: vkládáním příspěvků na Zeď uživatele¹⁵, komentováním libovolného příspěvku uživatele, využitím chatu a soukromé zprávy. v této diplomové práci se ovšem budeme zabývat pouze posledně jmenovanými soukromými zprávami. Soukromé zprávy, psané buď jednomu, nebo několika uživatelům najednou, mají v mnohém charakter emailů.

O využívání Facebooku mladistvými, zejména dětmi, pojednává ve své práci A. Bátorová (2011, str. 67), která mimo jiné došla k závěru, že Facebook používají i mladší lidé, než pro které je určen, ale že si rizika s ním spojená uvědomují.

15 Zdí se na Facebooku rozumí stránka s profilem uživatele, kterou mohou zobrazit všichni jeho přátelé, a to včetně příspěvků, které na ni vložili jiní uživatelé.

Zaznamenala také, že Facebook již většinou není anonymní. Proto jsme se rozhodli, že soukromou komunikaci na Facebooku a jiných sociálních sítích do naší práce zařadíme.

Praktická část

6. Jednotlivé výrazy

Zde uvedené výrazy byly získány dlouhodobým sledováním internetových stránek s velkou koncentrací mladých lidí (viz metodologie) a konfrontovány s excerpty ze seznamů bakalářských prací S. Navrátilové (2007) a T. Živné (2009). Výrazy byly vyhledány ve slovnících: Fronek, J.: *Velký anglicko-český česko-anglický slovník*, Voznice 2007 a kol. autorů: *Wazzup? Slovník slangu a hovorové angličtiny*, Brno 2008¹⁶. Procentuální vyjádření jsme nezískávali z celkového počtu respondentů v jednotlivých kategoriích, ale pro větší autentičnost pouze z počtu vyplněných odpovědí na daný dotaz.

Action

Definice Fronkova slovníku: – akce, činnost; čin; děj; akce, bitva, boj; chod

Výraz je z oblasti životního stylu, oba uvedené tvary byly ve výchozím materiálu používány převážně jako substantiva, možné je i užití jako adjektivum (např. *action girl*).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	6	13,33	31	68,89	8	17,78	0	0,00
gymnázium starší	2	4,17	36	75,00	9	18,75	1	2,08
ZŠ	15	39,47	21	55,26	1	2,56	1	2,56
učiliště	13	23,64	33	60,00	13	23,64	0	0,00
celkem	36	18,95	121	63,68	31	16,23	2	1,05

Výskyt v korpusech: SYN2010: 23x – většinou v cizojazyčných větách nebo názvech

(i francouzských), užití bylo adjektivní i substantivní

ksk-dopisy: 0x

¹⁶ V tomto slovníku se však nenacházely všechny výrazy.

Ekšn

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	14	31,11	25	55,56	4	8,89	1	2,22
gymnázium starší	16	33,33	26	54,17	6	12,50	0	0,00
ZŠ	15	39,47	19	48,72	3	7,69	1	2,63
učiliště	18	30,51	28	47,46	6	10,17	3	5,08
celkem	63	33,16	98	51,31	19	9,95	5	2,63

Výskyt v korpusech: SYN2010: 1x

ksk-dopisy: 1x – ve významu „událost“

Jedná se o původní přejaté podstatné jméno nebo adjektivum, v češtině nese stylový příznak. Kromě citátového užití nachází využití téměř výhradně v neformálních promluvách.

V češtině se také používá jako synonymum pro *událost* (např. např. *Koná se dneska nějaká ekšn?* nebo *Včera ty závody, to byla dobrá action.*), snad proto také jeden z respondentů při dotazu na „jiný tvar slova“ uvedl výraz *event*. Ve slovníku Wazzup se však taková definice nevyskytuje.

Co se týče uživanosti, výrazná většina respondentů toto slovo zná, ale ve své korespondenci nepoužívá, což může být dáno existencí jazykově ekonomičtější českou variantou. Výraznější neznalost ukazují pouze žáci ZŠ.

Počestěný výraz *ekšn* vznikl ortografickou adaptací, kdy se forma přizpůsobila výslovnosti. Dosahuje v uživanosti vyšší oblíbenosti, a to zejména u studentů „nevýběrových“ škol (ale u žáků ZŠ byla odpověď procentuelně stejná u možnosti „občas použiji“ jako u možnosti „znám, ale nepoužívám“). Byl sice častěji volen jako neznámý, ale naproti tomu jej celá sledovaná skupina skoro dvakrát častěji volila jako výraz občas používaný.

Možnost „znám, ale nepoužívám“ byla nejčastěji zaškrtnutou volbou: můžeme tedy tvrdit, že se v případě obou tvarů slova jedná o slovo studentům srozumitelné, avšak nepoužívané.

Pravděpodobně častější využití bude v mluvených komunikátech, zvláště verze v původním tvaru je totiž v psaném komunikátu neekonomická.

Baby

Definice z Fronkova slovníku – nemluvně, miminko; děvče, holka (amer. slang)

Definice ze slovníku Wazzup – miláčku, zlatíčko, kotě, láska – oslovení (kohokoli, nejen ženy). Autorka práce se setkala také s ironickým vyzněním tohoto výrazu.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	35	77,78	5	11,11	4	8,89
gymnázium starší	0	0,00	32	66,67	14	29,17	2	4,17
ZŠ	3	8,11	22	59,46	11	29,73	1	2,70
učiliště	3	5,45	32	58,18	18	32,73	2	3,64
celkem	7	3,78	121	65,41	48	25,95	9	4,86

Výskyt v korpusech: SYN2010: 313x, většinou však jako homonymní český výraz (baby jako „ženy, báby“)

ksk-dopisy: 10x, z toho 2x ve významu „děťátko“ a 8x ve významu „ženy“

Bejby

Vzniklo ortografickou adaptací podle výslovnosti.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,44	33	73,33	8	17,78	2	4,44
gymnázium starší	7	14,58	30	62,50	8	16,67	3	6,25
ZŠ	0	0,00	24	66,67	11	30,56	1	2,78
učiliště	2	4,26	23	48,94	21	44,68	1	2,13
celkem	11	6,25	110	62,50	48	27,27	7	3,98

Výskyt v korpusech: SYN2010: 39x

ksk-dopisy: 0x

V angličtině i v češtině se používá jako podstatné jméno. Obě varianty významu (spisovná i slangová) byly patrně takto už přejaty z angličtiny. Ve významu „oslovení“ nese stylistický příznak (pozn. v českém jazyce je příznakové i ve významu „dítě“)

U obou výrazů, s původním pravopisem i počestěného, lze zaznamenat poměrně nízkou neznalost, jedná se o slova studentům srozumitelná. Ovšem výrazná

většina jich tato slova „zná, ale nepoužívá“. Nebyla zaznamenána výrazná odlišnost v používání výrazů mezi jednotlivými skupinami, výraz *baby* nejméně „občas používá“ skupina mladších gymnazistů, která ale naproti tomu má o něco vyšší výskyt v kategorii „používám běžně“. Výraz *bejby* poměrně výrazně více používají studenti „nevýběrových“ škol.

Celkově se míra použití původního anglického a počeštěného výrazu téměř neliší. Zajímavostí jsou 3 žáci ZŠ, kteří neznají původní anglický výraz, ale počeštěný znají.

Lze se setkat i s adaptovanými výrazy *bejbina* (*dívka*), *bejbátko* (*miminko*), a to především na webech a blozích mladých lidí a v jiných neformálních projevech.

Best

Definice Fronkova slovníku – nejlepší; nejvýhodnější; nejlépe; nejvíce

Nová slova v češtině 2 (2004, str. 49) uvádí, že se používá v hudebním průmyslu, dnes se používá v libovolném kontextu.

Výraz *best* nese význam zveličení, tzn. dá se říci, že to, co je *best*, je lepší, než nejlepší.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	14	32,56	23	53,49	6	13,95
gymnázium starší	0	0,00	21	47,73	17	38,64	6	13,64
ZŠ	2	6,06	10	30,30	14	42,42	7	21,21
učiliště	4	7,41	28	51,85	18	33,33	4	7,41
celkem	6	3,45	73	41,95	72	41,38	23	13,22

Výskyt v korpusech: SYN2010: 74x, většinou citátová slovní spojení

ksk-dopisy: 6x

Bestovní

Vzniklo připojením derivační přípony –ovní k původnímu adjektivu *best*. Tento způsob se uplatňoval již dříve, např. starší přejímka *prima* a k ní vytvořené *prímovní*. Oboje lze užít ve stejném kontextu, tzn. lze např. říci, že „kapela je *best*“ i že „kapela je *bestovní*“.

Původně se adjektivum *bestovní* vztahovalo k hudebnímu průmyslu a používalo se ve smyslu „jsoucí typu *best of*“ (Nová slova v češtině 2, 2004, str. 49). Dnes se, stejně jako *best*, používá v libovolném kontextu.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	22	48,89	22	48,89	1	2,22
gymnázium starší	2	4,55	27	61,36	12	27,27	3	6,82
ZŠ	3	9,09	11	33,33	13	39,39	6	18,18
učiliště	6	13,33	23	51,11	13	28,89	3	6,67
celkem	11	6,59	83	49,70	60	35,93	13	7,78

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

U výrazu *best* není mezi mladšími a staršími studenty rozdíl ve znalosti a výrazné rozdíly nejsou ani mezi studenty „výběrovými“ a „nevýběrovými“. Rozdíly jsou ovšem v užívanosti, možná překvapivě výraz užívají spíše studenti mladší. V těchto kategoriích byla výrazně vyšší procenta u „občas použiji“ a kategorie žáků ZŠ měla suverénně nejvyšší procento u „používám běžně“. Celkově byly vyrovnané počty u kategorií „občas použiji a používám běžně“.

Adaptovaná varianta je méně užívaná. Celkově ji užívá jen necelých 8 % studentů, zatím co téměř polovina ji zná, ale nepoužívá. Vzhledem k vysokému zastoupení v kategorii „občas použiji“ má ale šanci dostat se do slovní zásoby korespondence teenagerů. Nejvíce jej používají žáci základní školy.

Call

Definice z Fronkova slovníku – nazývat; volání, zavolání; signál; telephone call – telefonický hovor

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	22	48,89	22	48,89	1	2,22
gymnázium starší	2	4,55	27	61,36	12	27,27	3	6,82
ZŠ	3	9,09	11	33,33	13	39,39	6	18,18
učiliště	6	13,33	23	51,11	13	28,89	3	6,67
celkem	11	6,59	83	49,70	60	35,93	13	7,78

Výskyt v korpusech: SYN2010: 261x, ovšem jen v kombinacích jako jsou *call centrum, call servis*

ksk-dopisy: 1x citovaná anglická věta, 1x součást názvu

Callnout

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	13	28,89	28	62,22	3	6,67	1	2,22
gymnázium starší	16	34,04	26	55,32	4	8,51	1	2,13
ZŠ	17	47,22	16	44,44	1	2,78	2	5,56
učiliště	27	52,94	20	39,22	3	5,88	1	1,96
celkem	73	40,78	90	50,28	11	6,15	5	2,79

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Stejně jako např. u slovesa kliknout se toto sloveso v češtině vyskytuje pouze v dokonavém vidu. Bylo odvozeno pomocí frekventovaného formantu –nout, ale na rozdíl od většiny takto vytvořených sloves nemá v češtině nedokonavý protějšek.

Takto tvořená slovesa mají v češtině silný příznak nespisovnosti, za spisovnější jsou obvykle považovány jejich nedokované protějšky (*kliknout* x *klikat*, *resetnout* x *resetovat*), ale i zde záleží na stáří přejímky a řadě dalších faktorů (Svobodová 2009, str. 87–88). Od tohoto slovesa také neexistuje zpodstatnělá forma, např. *klikání* od *kliknout*.

Kólnout

Tato verze vznikla přepisem tvaru *callnout* dle výslovnosti, protože výraz *kól* přejat nebyl.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	14	31,11	29	64,44	1	2,22	1	2,22
gymnázium starší	23	50,00	19	41,30	4	8,70	0	0,00
ZŠ	17	48,57	16	45,71	1	2,86	1	2,86
učiliště	25	48,08	21	40,38	3	5,77	3	5,77
celkem	79	44,38	85	47,75	9	5,06	5	2,81

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0 x

ksk-dopisy: 0x

U výrazu *call* je překvapivá poměrně vysoká neznalost, jedná se o běžné anglické slovo (někdy jej neznali i studenti, kteří uváděli délku studia angličtiny osm let). Míra neznalosti základního i odvozených tvarů je celkově vysoká, u žáků základní školy dosahuje u všech tří tvarů téměř poloviny. Na „výběrových“ školách je znalost všech tří tvarů vyšší, i když překvapivě nejvyšší počty v kategorii „používám běžně“ uváděli učňové.

Z toho uvedeného vyplývá, že míra užití tvarů je ve všech kategoriích nízká a nejsou v ní mezi jednotlivými tvary velké rozdíly. Nejčastěji volenou kategorií u všech tří tvarů bylo „znám, ale nepoužívám“.

Zatímco starší skupina spíše nezná (nebo nepoužívá) odvozené tvary, mladší nezná spíše základní tvar. Toto může být způsobeno tím, že mladší studenti se s výrazem dosud nepotkali v angličtině, ale právě jenom v češtině.

V češtině se vyskytuje také v citátových výrazech *call girl*, *callcentrum*, *callservice*.

Cool

Definice z Fronkova slovníku – chladný; klidný; lhostejný, bez citového zanícení (u osob)

Definice ze slovníku Wazzup – super, skvělý, bezva; in, šik, módní; neuvěřitelný, šílený; v klidu, v pohodě

Mezi mládeží je rozšířen právě slangový význam slova. Jedná se o tzv. módní slovo, je to jeden z výrazů, které bývají nejčastěji spojovány s tématem výskytu anglicismů v projevu mládeže. Toto slovo je také jednou ze složek kompozita *frikulín* – člověk, který je *free*, *cool* a *in*. Složenina se často používá v zesměšňujících a humorných promluvách. Zajímavostí je velký rozdíl mezi jednotlivými slangovými významy (neuvěřitelný, šílený x v klidu). Je to důkazem, že slovo je užívané a prochází stále významovými posuny.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	10	22,22	25	55,56	10	22,22
gymnázium starší	0	0,00	15	31,91	24	51,06	8	17,02
ZŠ	0	0,00	4	11,11	18	50,00	14	38,89
učiliště	3	5,08	18	30,51	26	44,07	12	20,34
celkem	3	1,60	47	25,13	93	49,73	44	23,53

Výskyt v korpusech: SYN2010: 164x

ksk-dopisy: 3x

Tento výraz lze pokládat za rozšířený a běžný, s výjimkou tří učňů (1,6 %, z celkového počtu respondentů) jej všichni respondenti znali. Vykazuje vysokou míru užívanosti, celkově jej běžně užívá 23 % respondentů a skoro 50 % alespoň občas. Opět se ukazuje vyšší užívanost u mladších studentů, věk v tomto případě hraje významnější roli než typ studia. Starší studenti jej častěji „znají, ale nepoužívají“, než „používají běžně“, mladší naopak.

Ortograficky adaptovaný tvar slova nebyl v průběhu příprav na tuto práci zaznamenán, snad proto, že výslovnost [ku:l] se shoduje s výslovností českého výrazu *kůl*.

Crazy

Definice z Fronkova slovníku – šílený, bláznivý, ztřeštěný

Definice ze slovníku Wazzup – potrhlý, střelený, poblázněný, posedlý

V angličtině je tento výraz adjektivem, ale do češtiny se překládá i jako substantivum ve významu „blázen“. V některých kontextech nemusí znamenat „bláznivý“, ale spíš „neobvyklý, nekonvenční“, zvláště ve spojení s názvy oblečení, např. *crazy kolorkový pásek*. Může to souviset i s tím, že teenageři mají sklony k přehánění a nadsazování, takže vše, co je jen trochu neobvyklé, označují za „bláznivé“, obvykle v pozitivním slova smyslu.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	28	62,22	15	33,33	2	4,44
gymnázium starší	2	4,17	30	62,50	14	29,17	2	4,17
ZŠ	3	7,89	11	28,95	12	31,58	12	31,58
učiliště	3	5,17	30	51,72	20	34,48	5	8,62
celkem	8	4,23	99	52,38	61	32,28	21	11,11

Výskyt v korpusech: SYN2010: 113x

ksk-dopisy: 5x – z toho jednou citátově

Krejzy

Vzniklo ortografickou adaptací, kdy se pravopis přiblížil výslovnosti původního tvaru. Autorka práce se setkala i se substantivem *blezjn* (součást idiolektu jednoho teenagera), které bylo pravděpodobně utvořeno analogicky právě k dvojici slov *crazy* x *krejzy*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,44	38	84,44	5	11,11	0	0,00
gymnázium starší	16	33,33	30	62,50	2	4,17	0	0,00
ZŠ	1	3,13	18	56,25	11	34,38	2	6,25
učiliště	3	6,98	27	62,79	12	27,91	1	2,33
celkem	22	13,10	113	67,26	30	17,86	3	1,79

Výskyt v korpusech: SYN2010: 1x

ksk-dopisy: 0x

Původní tvar slova se prokázal jako známý, neznala jej pouze cca 4 % respondentů, přičemž nepatrně méně bylo respondentů z řad mladších. Nejčastější odpověď u tohoto tvaru byla „znám, ale nepoužívám“, ale v kategorii ZŠ bylo více respondentů, kteří odpověděli „občas použiji“. Odpovědi u tohoto tvaru byly víceméně vyrovnané, ale mladší žáci měli v součtu více odpovědí v kategorii „občas použiji“ a méně v kategorii „používám běžně“. Stejně na tom byla i kategorie „nevýběrové“ školy. Oboje se stalo zejména zásluhou žáků ZŠ, kteří v kategorii „používám běžně“ dosáhli výrazně nejvyššího procenta (31, 8 %). Kategorie učňů nebyla výrazně odlišná od ostatních.

Počestěný tvar slova také vykazuje poměrně vysokou znalost, neznalo jej 13 % respondentů, přičemž cca 72 % z nich tvořili starší studenti gymnázia. Nejvyšší hodnoty byly dosaženy v kategorii „znám, ale nepoužívám“. Naproti tomu hodnoty kategorie „používám běžně“ jsou zanedbatelné.

Celkově lze říci, že používanější je původní tvar slova, kde součet kategorií „občas použiji“ a „používám běžně“ dosahuje cca 43 % (u počestěného tvaru pouze cca 19 %).

Double

Definice z Fronkova slovníku: dvojitý, dvojnásobný, dvakrát takový

Číslovka, ve Slovníku neologismů 2 (2004) se nachází pouze složenina *doubleplatinový*.

Svobodová (2009, str. 46) uvádí, že tento výraz je jedním ze dvou nejčastější se vyskytujících numerálních výrazů přejatých z angličtiny (druhým výrazem je slovo *single*, které znamená buď *osamělý*, *sám*, *sólový* anebo také nověji *člověk bez partnera*)

Výraz "double" má v češtině kodifikované adaptované podoby *debl* a *dubl*, užívané stabilně v některé z těchto podob (sport. názvosloví nebo slang, herecký a film, slang). Nekodifikovaná substandardní podoba je *dabl*, užívaná v běžně mluveném jazyce ve významu „zdvojení“. V tomto významu je kodifikována i původní francouzská (často však přijímaná prostřednictvím angličtiny) podoba *double* nově užívaná např. ve spojení „double účetnictví“ nebo v kompozitu slangového charakteru „doublekliknout“. (Svobodová 2009, str. 80)

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,65	28	65,12	10	23,26	3	6,98
gymnázium starší	3	6,25	29	60,42	12	25,00	4	8,33
ZŠ	5	14,29	19	54,29	8	22,86	3	8,57
učiliště	8	13,56	30	50,85	17	28,81	4	6,78
celkem	18	9,73	106	57,30	47	25,41	14	7,57

Výskyt v korpusech: SYN2010: 202x, některé v anglických názvech nebo citátech

ksk-dopisy: 1x

Dabl

Tvar vznikl ortografickou adaptací dle výslovnosti původního výrazu.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,44	39	86,67	4	8,89	0	0,00
gymnázium starší	13	28,26	25	54,35	8	17,39	0	0,00
ZŠ	2	5,71	22	62,86	8	22,86	3	8,57
učiliště	10	18,87	30	56,60	9	16,98	4	7,55
celkem	27	15,08	116	64,80	29	16,20	7	3,91

Výskyt v korpusech: SYN2010: 11x

ksk-dopisy: 0x

V obou případech byla nejčastěji zaškrťávanou kategorií „znám, ale nepoužívám“. Z hlediska věkového rozdělení respondentů se nejvyšší míra neznalosti obou tvarů ukázala poněkud překvapivě ve skupině starších studentů, v druhém případě bylo dokonce více gymnazistů.

Původní tvar slova měl ve všech čtyřech skupinách nejvyšší zastoupení v kategorii „znám, ale nepoužívám“, poté s větším odstupem následovala kategorie „občas použiji“ a nakonec „používám běžně“. V těchto kategoriích se procenta v jednotlivých skupinách výrazně nelišila. V kategorii „neznám“ měli největší zastoupení studenti učiliště, a tím i „nevýběrových“ škol celkem.

U počestěného tvaru dosahovali nejvyšších hodnot v kategorii „neznám“ starší studenti, zejména gymnazisté. Nejčastěji zaškrťávanou kategorií byla „znám, ale nepoužívám“, kde všechny skupiny dosahovaly více než 50 % (mladší gymnazisté dokonce 86,67 %), následovaly kategorie „neznám“ a „občas použiji, kde byly výsledky velmi podobné, a to jak procentuelně, tak rozložením odpovědí mezi jednotlivé skupiny (za výjimku by se snad dala považovat jen skupina ZŠ, která dosáhla zastoupení jen 8 %). Zcela zanedbatelný byl výsledek u kategorie „používám běžně“. Ve skupině žáků základní školy ji sice uvedlo o jednoho respondenta (tj. cca 3 %) více, ale neuvedl ji žádný z gymnazistů.

Celkově můžeme říct, že respondenti toto slovo v naprosté většině případů „znají, ale nepoužívají“.

Fail

Definice z Fronkova slovníku – propadnout (u zkoušky), neudělat (něco), selhat, zklamat, nezdařit se, dopadnout mizerně

Ve sledovaném materiálu byl výraz vídán i jako substantivum – propad, nezvládnutí (často ve spojení *epic fail* – nezapomenutelný propad, prohra).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	17	39,53	19	44,19	2	4,65	5	11,63
gymnázium starší	18	37,50	14	29,17	11	22,92	5	10,42
ZŠ	23	62,16	9	24,32	4	10,81	1	2,70
učiliště	20	37,74	21	39,62	9	16,98	3	5,66
celkem	78	43,09	63	34,81	26	14,36	14	7,73

Tento výraz se ukázaly být pro studenty poměrně neznámý, jako „neznám“ jej hodnotilo celkově 43 % respondentů (rozvrstvení podle jednotlivých věkových a „vzdělanostních“ skupin bylo rovnoměrné). Potom následovala kategorie „znám, ale nepoužívám“, s větším odstupem kategorie „občas použiji“. Jako nejvíce užívaný se výraz jeví ve skupině starších gymnazistů (součet „občas použiji“ a „používám běžně“ je cca 33 %) a učňů (cca 22 %).

Počestěný tvar výrazu nebyl ve zkoumaném materiálu zaznamenán a ani respondenti jej neuváděli.

Výskyt v korpusech: SYN2010: 3x – pouze anglické citáty či názvy

ksk-dopisy: 0x

Fake¹⁷

Definice z Fronkova slovníku – napodobenina, falzifikát; předstírat, filmovat; falšovat; padělaný, falešný

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	5	11,11	14	31,11	14	31,11	12	26,67
gymnázium starší	5	10,42	16	33,33	15	31,25	12	25,00
ZŠ	10	27,03	10	27,03	13	35,14	4	10,81
učiliště	4	6,78	18	30,51	27	45,76	10	16,95
celkem	24	12,70	58	30,69	69	36,51	38	20,11

Výskyt v korpusech: SYN2010: 10x, z toho 6x jako součást názvu

ksk-dopisy: 0x

Fejk

Tvar vznikl ortografickou adaptací. Zatímco původní tvar slouží jako substantivum, adjektivum i verbum, tento adaptovaný pouze jako substantivum.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	5	11,11	19	42,22	11	24,44	10	22,22
gymnázium starší	9	18,75	21	43,75	13	27,08	5	10,42
ZŠ	7	20,00	8	22,86	14	40,00	6	17,14
učiliště	7	12,96	15	27,78	25	46,30	7	12,96
celkem	28	15,38	63	34,62	63	34,62	28	15,38

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Původní verzi slova respondenti nejvíce „občas použiji“ (36,5 %), jako druhá v pořadí následovala kategorie „znám, ale nepoužívám (30,7 %). Tento tvar používají spíše gymnazisté než studenti ostatních typů škol, a také jej o něco málo více používají respondenti starší.

17 Tento výraz je zvláště často k vidění na webových stránkách a má vyjadřovat názor, že např. zážitek nebo zpráva, vydávané za pravé, jsou smyšlené. Některé stránky se tomu brání. Např. pokud na stránce www.lamer.cz napíšete do komentáře „fake“, při odesílání se tento výraz automaticky změní na „gumový medvídek“. Takto se výrazy „gumový medvídek“, ale i „želatina“, „kaučuk“ apod. staly na tomto webu vlastně synonymy k výrazu *fake*.

Počestěná verze má shodné procento zastoupení v kategoriích „znám, ale nepoužívám“ a „občas použiji“ (tj. 34,6 %), přičemž v kategorii „znám, ale nepoužívám“ dosahují vyššího počtu odpovědí gymnazisté, v kategorii „občas použiji“ jsou to „nevýběrové“ školy, zejména pak učiliště. Nejvíce „běžně používají“ tento výraz starší gymnazisté, ale jedná se jen o 10 % z jimi vyplněných dotazníků.

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0 x

ksk-dopisy: 0x

Fakeovat

Sloveso, vzniklo přidáním české slovesné přípony –ovat k původnímu anglickému základu. Toto tvoření je nejprogresivnějším, řadí slovesa ke třetí slovesné třídě, vzor kupuje.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	12	26,67	25	55,56	6	13,33	2	4,44
gymnázium starší	21	43,75	24	50,00	1	2,08	2	4,17
ZŠ	9	27,27	17	51,52	7	21,21	0	0,00
učiliště	12	20,34	22	37,29	23	38,98	2	3,39
celkem	54	29,19	88	47,57	37	20,00	6	3,24

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0 x

ksk-dopisy: 0x

Fejkovat

Sloveso, pravděpodobně vzniklo *přidáním* přípony –ova- ke tvaru *fejk*, ale mohlo též vzniknout pravopisnou adaptací slovesa *fakeovat*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	9	20,93	21	48,84	11	25,58	2	4,65
gymnázium starší	16	33,33	25	52,08	6	12,50	1	2,08
ZŠ	9	26,47	17	50,00	6	17,65	2	5,88
učiliště	8	13,56	22	37,29	23	38,98	6	10,17
celkem	42	22,83	85	46,20	46	25,00	11	5,98

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0 x

ksk-dopisy: 0x

Tvar *fakeovat*, vzniklý z původního tvaru slova, vykazuje nižší znalost i užívanost (i proto se přikláníme k variantě, že tvar *fejkovat* vznikl z počeštěného tvaru *fejk*).

Tento tvar gymnazisté a žáci ZŠ nejčastěji „znají, ale nepoužívají“, naopak učni jej nejvíce „občas používají“. Užívají jej častěji starší respondenti než mladší a „nevýběroví“ než „výběroví“. Totéž lze říci o tvaru *fejkovat*.

Žáci ZŠ a učni dávají přednost tvaru *fejkovat*, u gymnazistů nejsou mezi oběma tvary (kromě kategorie „občas použiji“ u mladších gymnazistů) nejsou mezi užívanostmi jednotlivých tvarů velké rozdíly.

Celkově lze říci, že starší studenti používají častěji tvary *fake* a *fakeovat*, kdežto mladší raději tvary *fejk* a *fejkovat*. V rozdělení podle výběrovosti lze říci, že „výběrová“ skupina má raději tvary *fake* a *fakeovat*, kdežto „nevýběrová“ tvary *fejk* a *fejkovat*, ale velké rozdíly nejsou. Tvary *fake* a *fejk* jsou oblíbenější než slovesné tvary *fakeovat* a *fejkovat*, a to napříč skupinami respondentů.

Flirt

Definice z Fronkova slovníku – flirtovat, koketovat, laškovat

V angličtině může být tento tvar substantivem i verbem. V češtině existuje verbum flirtovat, které jako jiný užívaný tvar uvedl jeden respondent.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	5	11,11	14	31,11	14	31,11	12	26,67
gymnázium starší	5	10,42	16	33,33	15	31,25	12	25,00
ZŠ	10	27,03	10	27,03	13	35,14	4	10,81
učiliště	4	6,78	18	30,51	27	45,76	10	16,95
celkem	24	12,70	58	30,69	69	36,51	38	20,11

Výskyt v korpusech: SYN2010: 156 x

ksk-dopisy: 1x

Nejčastěji volenou kategorií byla u tohoto výrazu kategorie „občas použiji“, následovaná s poměrně malým rozstupem kategorií „znám, ale nepoužívám“. Nejčastěji toto slovo používají gymnazisté, z nich o něco více gymnazisté starší, nejméně používané je ve skupině základní škola, kde je také nejvyšší neznalost tohoto výrazu. O málo více jej používá skupina starších nad mladšími (která má ostatně vyšší počet ve všech kategoriích s výjimkou kategorie „neznám“), a téměř o deset procent víc v kategorii „používám běžně“ vyplnila skupina „výběrová“ než „nevýběrová“. V kategorii „znám, ale nepoužívám“ dosahují všechny skupiny téměř totožných výsledků.

Fuck

Definice z Fronkova slovníku – šoustat, píchat; fuck you, fuck off – jdi do prdele; zvorat, zmršit; idiot; doprdele

Definice ze slovníku Wazzup – šukat, mrdat, vysrat se (na to), kurva, zmrđ; fucked up – domrdaný, rozesraný

D. Svobodová (2007, str. 49) uvádí přepis z chatové komunikace, kde se tento vulgarismus vyskytl. Vykytuje se v původní psané formě (*fuck off*), nebo ve formě adaptované, eventuálně jako spřežka s počestěným tvarem anglického zájmena (*fakju*, tj. *fuck you*). Slovo je podobně používáno k jazykovým hříčkám, které umožňuje grafická nebo zvuková podoba s domácími nebo zdomácnělými slovy (*fuckt ne, je to fuckt supr*) – autorka práce se setkává se spojením *je mi to fuck*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	4	9,09	16	36,36	16	36,36	8	18,18
gymnázium starší	1	2,13	20	42,55	15	31,91	11	23,40
ZŠ	2	5,41	10	27,03	17	45,95	8	21,62
učiliště	4	6,78	18	30,51	27	45,76	10	16,95
celkem	11	5,88	64	34,22	75	40,11	37	19,79

Výskyt v korpusech: SYN2010: 24 x – někdy se jedná o anglické věty vložené do českého textu

ksk-dopisy: 2x

Fak

Vzniklo ortografickou adaptací původního tvaru.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	9	20,00	31	68,89	1	2,22	4	8,89
gymnázium starší	14	29,17	20	41,67	9	18,75	5	10,42
ZŠ	7	21,21	8	24,24	13	39,39	5	15,15
učiliště	20	37,74	19	35,85	10	18,87	4	7,55
celkem	50	27,93	78	43,58	33	18,44	18	10,06

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Původní tvar slova vykazuje poměrně velkou míru užívanosti, skoro 20 % respondentů jej užívá běžně, dalších 40 % občas. Vyšší míra užití se ukazuje mezi studenty „nevýběrových“ škol, kdežto mezi věkovými skupinami jsou minimální rozdíly. Nejvíce je tvar užíván mezi staršími gymnazisty, kteří mají nejvíce odpovědí v kategorii „znám, ale nepoužívám“. Míra neznalosti tohoto tvaru výrazu je nízká.

Počestěný tvar slova je mezi studenty poměrně neznámý, nezná jej necelých 25 % gymnazistů a cca 31 % ostatních studentů. Nejčastěji zaškrťovanou kategorií bylo „znám, ale nepoužívám“, kromě skupiny žáků základní školy, jejíž nejčastější odpověď byla „občas použiji“, to byla ve všech skupinách nejčastější odpověď.

V již zmíněném výpisu z excerpce chatu uvádí Svobodová i výskyt slovo tvorně a morfologicky adaptovaných slovesných tvarů, časovaných podle 3. slovesné třídy (vzor kupuje). Kromě níže uvedených tvarů zmiňuje i tvar *vyfuckovat*, *vyfakovat* a adjektivní odvozeninu *vyfakovaný*.

Fuckovat

Sloveso, vzniklo přidáním slovesné koncovky -ovat k základnímu tvaru.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	3	6,67	21	46,67	12	26,67	9	20,00
gymnázium starší	5	10,42	29	60,42	9	18,75	5	10,42
ZŠ	3	7,89	17	44,74	10	26,32	8	21,05
učiliště	8	16,00	22	44,00	13	26,00	7	14,00
celkem	19	10,50	89	49,17	44	24,31	29	16,02

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0 x

ksk-dopisy: 0x

Fakovat

Toto sloveso vzniklo přidáním slovesné koncovky -ovat ke tvaru *fak*, nebo fonetickým přepisem tvaru *fuckovat*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	6	13,33	31	68,89	4	8,89	4	8,89
gymnázium starší	12	26,09	20	43,48	12	26,09	2	4,35
ZŠ	7	21,21	8	24,24	13	39,39	5	15,15
učiliště	10	16,95	30	50,85	15	25,42	4	6,78
celkem	35	19,13	89	48,63	44	24,04	15	8,20

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0 x

ksk-dopisy: 0x

V případě tvaru *fuckovat* je nejčastější odpověď (v celkovém součtu skoro 50 %) „znám, ale nepoužívám“, další v pořadí byla s poměrně velkým odstupem odpověď „občas použiji“. Používají jej spíše mladší než starší studenti. Starší spíše uvádějí, že tvar neznají.

V případě *fakovat* uvádí velká většina studentů, že jej „zná, ale nepoužívá“, s výjimkou studentů ZŠ, kteří jej častěji než jiní „občas používají“ a také „používají běžně“. Je to snad způsobeno menším jazykovým konzervatismem žáků ZŠ, kdy starší studenti spíše používají původní, „zažitější tvary“ a stejně staří studenti skupiny „gymnázium mladší“ se jim díky vyšší vzdělanosti blíží (díky vyššímu vzdělání možná více ctí český jazyk).

Největší množství respondentů u všech tvarů odpovídalo „znám, ale nepoužívám“, s výjimkou výrazu *fuck*, kde bylo nejvyšší množství odpovědí „občas použiji“, což se vylučuje s vysokým výskytem slov na webech, kde se schází mladí. Jednou z možností je, že v soukromém projevu se studenti vulgarismů vyvarují, ale jako pravděpodobnější se jeví nechuť přiznat jejich používání.

S anglickými vulgarismy se setkáváme stále častěji. Jejich uživatelé možná spoléhají na to, že je část jejich okolí nezná. Význam anglických vulgarismů nebývá pocíťován tak silně, jako je tomu u jejich českých ekvivalentů. Jejich užívání lze spojit s jistou mírou pozérství a siláckých řečí (Svobodová 2007, str.49).

Fun

Definice z Fronkova slovníku – legrace, zábava

Definice ze slovníku Wazzup – sranda

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	35	77,78	7	15,56	2	4,44
gymnázium starší	2	4,17	31	64,58	12	25,00	3	6,25
ZŠ	6	16,22	17	45,95	10	27,03	4	10,81
učiliště	9	15,79	35	61,40	12	21,05	1	1,75
celkem	18	9,63	118	63,10	41	21,93	10	5,35

Výskyt v korpusech: SYN2010: 99x, část tvoří anglické názvy (např. kapela Fun Factory) nebo označení elektrozařízení, velká část kontextu odpovídá danému významu

ksk-dopisy: 4x, z toho 1x se jednalo o chybu, kdy místo fanclub bylo napsáno fun club

U tohoto substantiva ukazují nejmenší míru znalosti žáci základní školy, kteří ale paradoxně mají největší zastoupení v kategorii „používám běžně“. Druhou nejvyšší neznalost mají učni, jichž zastoupení v kategorii „používám běžně“ je ovšem nízké.

Funny

Adjektivum, původní anglický tvar

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	30	66,67	10	22,22	4	8,89
gymnázium starší	1	2,08	30	62,50	15	31,25	2	4,17
ZŠ	3	8,82	12	35,29	15	44,12	4	11,76
učiliště	8	14,55	25	45,45	20	36,36	2	3,64
celkem	13	7,14	97	53,30	60	32,97	12	6,59

Výskyt v korpusech: SYN2010: 28 x, z toho často jako název nebo jméno něčeho.

ksk-dopisy: 1x

V obou případech byla nejčastější odpověď „znám, ale nepoužívám“, vždy se jednalo o nadpoloviční většinu. Oba tvary nejčastější používají žáci základní školy, u obou tvarů měla tato skupina největší zastoupení v kategorii „občas použiji“ i „používám běžně“.

Geek

Definice z Fronkova slovníku – šprt, cvok, magor; computer geek – počítačový maniak

Definice ze slovníku Wazzup – mimoň, exot

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	37	88,10	5	11,90	0	0,00	0	0,00
gymnázium starší	41	85,42	6	12,50	0	0,00	1	2,08
ZŠ	32	72,73	5	11,36	6	13,64	1	2,27
učiliště	44	75,86	12	20,69	1	1,72	1	1,72
celkem	154	80,21	28	15,38	7	3,85	3	1,65

Výskyt v korpusech: SYN2010: 7 x, z toho 2 x ve významu „počítačový maniak“, zbytek ve významu „magor“

ksk-dopisy: 0x

Geekovitý

Adjektivum vzniklé přidáním koncovky k základnímu tvaru *geek*. Toto adjektivum značí vlastnost, tedy jakousi „mimoňskost“.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	37	90,24	4	9,76	0	0,00	0	0,00
gymnázium starší	42	85,71	5	10,20	1	2,04	1	2,04
ZŠ	31	86,11	5	13,89	0	0,00	0	0,00
učiliště	43	81,13	9	16,98	0	0,00	1	1,89
celkem	153	85,47	23	12,85	1	0,56	2	1,12

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0 x

ksk-dopisy: 0X

Geekovský

Adjektivum, vzniklé přidáním sufixu k základnímu výrazu *geek*. Tvar může značit vlastnost nebo přivlastnění.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	37	90,24	4	9,76	0	0,00	0	0,00
gymnázium starší	42	87,50	5	10,42	1	2,08	0	0,00
ZŠ	31	86,11	5	13,89	0	0,00	0	0,00
učiliště	43	81,13	9	16,98	0	0,00	1	1,89
celkem	153	85,96	23	12,92	1	0,56	1	0,56

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0 x

ksk-dopisy: 0x

Všechny tyto výrazy můžeme zhodnotit naráz, neboť jejich výsledky jsou velmi podobné. Převažuje kategorie „neznám“, u všech tří výrazů je to více než 80 % (a to i v každé kategorii zvlášť, vyjma kategorií ZŠ a učiliště u výrazu *geek*, kde dosahuje něco přes 70 %). Nejpoužívanější z těchto výrazů je výraz *geek*, ale i u něho jsou hodnoty v kolonkách „občas použiji“ a „používám běžně“ zanedbatelné.

Go

Definice z Fronkova slovníku – jít, chodit; fungovat

Sloveso, v dnešní době už nemá jen svůj původní význam, ale dá se v určitých kontextech vysvětlit jako povzbuzování nebo pokřik. Autorka práce se domnívá, že tento přenesený význam mohl vzniknout povzbuzováním sportovců, kdy pokřik „Go, go, go!“, který původně znamenal „Běž, utíkej!“ změnil svůj význam na „dej to, dokaž to, zvítěz“.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	20	44,44	20	44,44	5	11,11
gymnázium starší	1	2,08	15	31,25	20	41,67	12	25,00
ZŠ	2	5,56	12	33,33	13	36,11	9	25,00
učiliště	3	5,26	33	57,89	14	24,56	7	12,28
celkem	6	3,23	80	43,01	67	36,02	33	17,74

Výskyt v korpusech: SYN2010: 358x, včetně např. názvu hry Go

ksk-dopisy: 5x

Tento tvar je naprosté většině studentů známý, jako neznámý jej hodnotí pouze cca 3 % studentů, z nichž velkou většinu mají studenti „nevýběrových“ škol.

Co se týče věkových skupin, kategorii „občas použiji“ častěji zaznačili starší studenti, ale jen o cca 1 %. Kategorii „občas použiji“ zaznačovali častěji mladší studenti (mladší 32, 38 % a starší 40, 74 %).

Výraz více používají studenti „výběrových“ škol, kategorii „používám běžně“ jich zaškrtlo o 1 % více, ale kategorii „občas použiji“ už o 14 % více.

Gou

Tvar vznikl ortografickou adaptací podle výslovnosti původního tvaru.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,55	20	45,45	17	38,64	5	11,36
gymnázium starší	4	8,33	23	47,92	17	35,42	4	8,33
ZŠ	1	2,94	13	38,24	12	35,29	8	23,53
učiliště	10	19,23	15	28,85	19	36,54	8	15,38
celkem	17	9,55	71	39,89	65	36,52	25	14,04

Výskyt v korpusech: SYN2010: 3x

ksk-dopisy: 0x

U toho výrazu byla neznalost o něco vyšší než u předchozího. Jako „neznám“ jej hodnotilo skoro 10 % studentů. Největší část z nich tvořili studenti učiliště, kterých jej neznalo skoro 20 %. Jinak ovšem měla kategorie „neznám“ nejnižší podíl.

Kategorie „znám, ale nepoužívám“ a „občas použiji“ byly voleny v obdobném počtu případů (40 a 37 %), kategorii používám běžně volilo 14 % studentů (v této kategorii bylo procentuálně nejvíce žáků ZŠ a druzí byli paradoxně učni, kterých bylo nejvíce i v kategorii „neznám“).

Původní výraz je používanější než počestěný, ale rozdíl není velký.

Poměrně vysoké užití tohoto tvaru v psaném projevu je překvapujícím jevem, neboť jeho použití je jazykově neekonomické. Vysvětlením je, že tím může být sledována jistá ležérnost projevu.

Good

Definice z Fronkova slovníku – dobrý; spolehlivý; vhodný, postačující; důkladný, řádný, výborně; dobrá!

Definice ze slovníku Wazzup – pořádně, fest (ta trubka fest teče)

Kvalifikační adjektiva, vyjadřující pozitivní nebo negativní hodnocení a nesoucí jistou míru expresivity jsou v běžně mluveném jazyce a ve slangu mládeže častá (Svobodová 2007, str. 46) D. Svobodová uvádí zejména nepřizpůsobený tvar *good* (*good luck*, *mám se good*, *good nálada*). Grafickou adaptaci *gut*, ovlivněnou němčinou, zde popisuje jako používanou velmi zřídka.

Autorka této práce se setkala ještě se zde neuvedenou podobou *gud* (*mám se gud* nebo také *gud lak* – ortograficky adaptovaná podoba sousloví *good luck*).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	10	22,22	21	46,67	13	28,89
gymnázium starší	0	0,00	10	20,83	24	50,00	14	29,17
ZŠ	0	0,00	9	24,32	15	40,54	13	35,14
učiliště	1	1,75	17	29,82	29	50,88	10	17,54
celkem	2	1,07	46	24,60	89	47,59	50	26,74

Výskyt v korpusech: SYN2010: 207x, včetně jmen a názvů

ksk-dopisy: 11x

Tento výraz je hodnocen jako velmi známý (nezná jej pouze jedno procento respondentů a necelá polovina jej „občas používá“). Tento výraz častěji používají mladší respondenti – ti mají vyšší zastoupení v kategorii „používám běžně“, ačkoli v kategorii „občas použiji“ mají vyšší zastoupení starší studenti.

„Výběroví“ studenti tento výraz používají častěji než „nevýběroví“ – mají vyšší zastoupení v kategorii „občas použiji“ i „používám běžně“.

Gud

Tvar vznikl přepisem podle výslovnosti.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	9	20,45	22	50,00	10	22,73	3	6,82
gymnázium starší	11	23,40	26	55,32	10	21,28	0	0,00
ZŠ	3	8,57	17	48,57	8	22,86	7	20,00
učiliště	13	30,95	17	40,48	8	19,05	4	9,52
celkem	36	21,43	82	48,81	36	21,43	14	8,33

Výskyt v korpusech: SYN2010: 3x, z toho 2x v hranatých závorkách jako popis výslovnosti

ksk-dopisy: 0x

Počestěný výraz není respondentům tak známý, jako jeho protějšek, cca 21 % respondentů uvádí, že jej nezná, naproti tomu běžně jej používá jen necelých 9 %, ze starších gymnazistů jej dokonce běžně nepoužívá nikdo. Naproti tomu cca 49 % respondentů jej „zná, ale nepoužívá“. V kategorii „používám běžně“ vykazuje nejvyšší hodnotu skupina ZŠ, ve které zároveň nejméně respondentů zvolilo možnost „neznám“. Zvláště proto má kategorie „používám běžně“ nejvíce respondentů právě ve skupinách „nevýběroví“ a „mladší“.

Googlit, vygooglit

Ve slovnících se nenachází, ačkoli v zahraničí je už v některých slovnících zařazeno (viz Waic 2006, www.zive.cz)

Vzniklo apelativizací názvu internetového vyhledavače Google.¹⁸

Původní význam slova je „vyhledat internetovým vyhledavačem Google“ (anglické sloveso *to google*). Dnes se používá obecně pro vyjádření „vyhledat na internetu s pomocí vyhledavače“.

L. Hašová (2003, str. 60), která se zabývala diskuzemi v internetovém češtinářském klubu, uvádí, že název vyhledavače se stal zcela přirozenou součástí jazyky diskutujících, skloňují jej jako maskulinum životné i neživotné. Uvádí počeštěný pravopis *gūgl* a odvozeniny, např. *progooglovat*

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	6	13,33	8	17,78	22	48,89	9	20,00
gymnázium starší	3	6,25	12	25,00	18	37,50	15	31,25
ZŠ	3	8,33	9	25,00	12	33,33	12	33,33
učiliště	7	12,73	22	40,00	16	29,09	10	18,18
celkem	19	10,33	51	27,72	68	36,96	46	25,00

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tento výraz je respondentům poměrně známý, nezná jej pouze 10 % studentů, zato celá čtvrtina jej běžně používá. V kategorii „používám běžně“ dosahují nejvyšších výsledků starší gymnazisté a žáci ZŠ, kteří zároveň vykazují nejnižší neznalost. V této kategorii dosahují obě věkové i vzdělanostní skupiny téměř totožných výsledků. V kategorii „občas použiji“ ale dosahují vyšších výroků skupina mladších respondentů a skupina „výběrová“.

18 www.google.com, případně jednotlivé mutace – www.google.cz

Gŭglit, vygŭglit

Tvar vznikl přepisem podle výslovnosti a to buď tvaru *googlit* nebo podle výslovnosti názvu *Google*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	12	27,27	21	47,73	8	18,18	3	6,82
gymnázium starší	13	27,66	20	42,55	8	17,02	6	12,77
ZŠ	3	8,33	9	25,00	12	33,33	12	33,33
učiliště	6	17,14	8	22,86	9	25,71	12	34,29
celkem	34	20,99	58	35,80	37	22,84	33	20,37

Tento tvar nejčastěji používá skupina „nevýběrová“, a to výrazně – cca 33 % oproti 10 % skupiny „výběrové“ – přičemž nepatrně vyšší jsou výsledky skupiny učiliště. V kategorii „neznám“ naopak výrazně převažují gymnazisté, stejně tak v kategorii „znám, ale nepoužívám“.

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Z tabulek vyplývá, že obě věkové skupiny, starší i mladší, dávají přednost variantě *googlit*, *vygooglit*, ale čísla se výrazně neliší. Co se týče vzdělanosti, „výběrová“ skupina dává výraznou přednost témuž tvaru, naopak „nevýběrová“ tvaru *gŭglit*, *vygŭglit*.

Groggy

Definice z Fronkova slovníku – nejistý na nohou; být jako mátoha, nebýt ve své kůži

Definice ze slovníku Wazzup - vyšřavený, hotový, vyčerpaný

Tento výraz byl původně používán v boxu i jiných druzích sportu ve významu „neschopen boje“. (Svobodová 2009, str. 117). Zde se může jednat o metaforické přenesení – člověk je „neschopen boje“ s běžným životem.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	8	17,78	23	51,11	12	26,67	2	4,44
gymnázium starší	7	14,58	15	31,25	16	33,33	10	20,83
ZŠ	13	35,14	11	29,73	11	29,73	2	5,41
učiliště	14	25,45	22	40,00	13	23,64	6	10,91
celkem	42	22,70	71	38,38	52	28,11	20	10,81

Výskyt v korpusech: SYN2010: 6x

ksk-dopisy: 0x

Tento výraz nejčastěji používají starší gymnazisté, jejich četnost v kategorii „používám běžně“ dosahuje více než 20 % a nejvyšší je i v kategorii „občas použiji“. Naopak nejméně jich tento výraz nezná. Druhou nejvyšší četnost v kategorii „používám běžně“ mají učni. Z uvedeného vyplývá, že častěji tento výraz používají starší respondenti. V četnosti užívání převažuje „výběrová“ skupina nad „nevýběrovou“ a to i v kategorii „používám běžně“.

Chat

Definice z Fronkova slovníku - přátelský rozhovor; poklábosení; povídat si, klábosit
V angličtině substantivum i verbum, ale v češtině se používá jako substantivum, jako verbum se používá odvozenina *chatovat*.

V současné češtině se výraz jeví jako progresivní. Výraz je základem pro tvoření odvozenin substantivních *chatař* (případně ortograficky adaptovaného *četař*)¹⁹, slovesných *zachatovat si*, *odchatovat*, *nachatovat*, bývá součástí různých slovních spojení, slovních hříček (*some1 4 chat*) či složenin (např. *chatroom*) (Svobodová 2009, str. 124–125).

Tvary *chatovat* a *četovat* se nacházejí ve Slovníku neologismů 2 (2004).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	2	4,65	15	34,88	26	60,47
gymnázium starší	0	0,00	4	8,33	17	35,42	27	56,25
ZŠ	0	0,00	5	13,16	9	23,68	24	63,16
učiliště	0	0,00	8	13,56	28	47,46	23	38,98
celkem	0	0,00	19	10,11	69	36,70	100	53,19

Frekvenci výskytu v korpusech jsme u tohoto lexému nevyhledávali, kvůli velké míře homonymie to postrádalo smysl.

Tento výraz je respondentům naprosto známý, v šetřeném vzorku nebyl nikdo, kdo by jej neznal a jen 10 % lidí jej zná, ale nepoužívá. Celkově jej nadpoloviční většina lidí používá běžně, jedinou kategorií, kde jej běžně nepoužívá více než polovina dotázaných, je kategorie učňů.

19 Zajímavostí je homonymie obou těchto variant – v češtině *chatař* – vlastník nebo uživatel chaty, rekreačního zařízení, *četař* – vojenská hodnost

Čet

Substantivum vzniklé ortografickou adaptací.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	8	17,78	25	55,56	4	8,89	8	17,78
gymnázium starší	11	23,40	27	57,45	6	12,77	3	6,38
ZŠ	0	0,00	11	31,43	9	25,71	15	42,86
učiliště	6	11,32	19	35,85	17	32,08	11	20,75
celkem	25	13,89	82	45,56	36	20,00	37	20,56

Většina respondentů tento tvar zná, ale nepoužívá. V této kategorii měly všechny skupiny nejvíce odpovědí, kromě skupiny ZŠ, která největšího počtu odpovědí dosáhla v kategorii „používám běžně“ – v této kategorii dosáhla nejvyššího procenta ze všech skupin. Co se týče věkového rozdělení, používají tvar spíše mladší studenti (tuto možnost volilo 28,75 % z nich) než starší (14 %). Tvar používají spíše také studenti „nevýběrových“ škol. Tuto možnost jich volilo téměř 30 %.

Chatovat

Tvar slovesa, vzniklý z původního tvaru chat přidáním slovesné přípony –ovat.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,44	3	6,67	18	40,00	22	48,89
gymnázium starší	0	0,00	11	22,92	16	33,33	21	43,75
ZŠ	0	0,00	4	10,81	9	24,32	24	64,86
učiliště	1	1,85	16	29,63	24	44,44	13	24,07
celkem	3	1,63	34	18,48	67	36,41	80	43,48

Tento tvar vykazuje, stejně jako *chatovat*, nízkou neznalost, neznají jej pouze necelá dvě procenta dotázaných. Naopak přes 43 % jej běžně používá. Co se týče věkového rozvrstvení, pak jej častěji používají mladší respondenti (v kategorii „používám běžně“ je jich o 13 % více než starších, naproti tomu v kategorii „občas použiji“ o cca sedm procent méně). „Výběroví“ studenti dosáhli o šest procent vyšších výsledků v kategorii „používám běžně“, v kategorii „občas použiji“ byly jejich výsledky s „nevýběrovými“ téměř totožné.

Četovat

Sloveso, mohlo vzniknout dvojím způsobem, buď fonetickým přepisem tvaru *chatovat*, nebo přidáním přípony ke tvaru *čet*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	6	13,33	23	51,11	3	6,67	13	28,89
gymnázium starší	7	14,58	31	64,58	7	14,58	3	6,25
ZŠ	0	0,00	10	28,57	9	25,71	16	45,71
učiliště	6	11,32	19	35,85	17	32,08	11	20,75
celkem	19	10,50	83	45,86	36	19,89	43	23,76

Tento tvar vykazuje hodnoty téměř shodné s tvarem *čet*, jen s minimálními rozdíly – kategorie „neznám“ má o cca 3 % a naopak kategorie „používám běžně“ o cca 3 % více. Nejvyšší užívanost ukazují s poměrně velkým náskokem žáci ZŠ – 45,71 % - naopak nejnižší starší gymnazisté – jen cca šest procent. Největší počet respondentů odpovídal „znám, ale nepoužívám“.

Co se týče věkového rozlišení, v kategorii „používám běžně“ označilo o 23 % mladších respondentů víc než starších.

Studenti „nevýběrových“ škola zaznačovali kategorie „občas použiji“ a „používám běžně“ častěji než studenti výběrových škol.

Celkově lze říci, že tvary *chat* a *chatovat* jsou používanější než jejich protějšky. Tyto tvary také více používají „výběroví studenti“, kdežto „nevýběroví“ tíhnou k tvarům *čet*, *četovat*. Všechny tvary používají častěji mladší studenti než starší. Při vyhodnocování dotazníků jsme zjistili u toho výrazu jednu zajímavost – uživatelé dávali většinou výrazně přednost jedné variantě, tzn. kdo zaškrtl, že např. *chat* a *chatovat* občas použije, nebo používá běžně, ten u tvarů *čet*, *četovat* zvolil většinou možnost „znám, ale nepoužívám“, nebo „neznám“ – a naopak.

Checkout, checkovat

Definice z Fronkova slovníku – *check*: přezkoušení, kontrola, ověření, *keep somebody in check*: krotit někoho; přesvědčit se, zkontrolovat; *check back* – prohlédnout, zkontrolovat; *check over* – přesvědčit se

Definice ze slovníku Wazzup – mrknout (na něco), omrknout (něco)

Sloveso, odvozené od anglického slovesa *to check*. Na rozdíl od obdobně vytvořeného výrazu *callnout* byl od tohoto přejatého slovesa vytvořen dokonavý i nedokonavý vid.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	9	20,00	20	44,44	15	33,33
gymnázium starší	2	4,17	8	16,67	17	35,42	21	43,75
ZŠ	0	0,00	7	18,92	14	37,84	16	43,24
učiliště	2	3,39	19	32,20	23	38,98	15	25,42
celkem	5	2,65	43	22,75	74	39,15	67	35,45

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tento slovtvorně adaptovaný tvar se řadí mezi používané, alespoň občas jej používá přes 70 % dotázaných. Nejčastěji tento výraz používají shodně studenti vyšších ročníků gymnázia a základní školy. V užívanosti výrazu podle vzdělání téměř není rozdíl. Celkově převládá kategorie „občas použiji“.

Čeknout, čekovat

Výraz vznikl pravděpodobně ortografickým počestěním již adaptované varianty *checknout, checkovat*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	3	6,67	31	68,89	7	15,56	4	8,89
gymnázium starší	10	20,83	23	47,92	10	20,83	5	10,42
ZŠ	0	0,00	13	37,14	12	34,29	10	28,57
učiliště	6	12,00	28	56,00	13	26,00	3	6,00
celkem	19	10,67	95	53,37	42	23,60	22	12,36

Výskyt v korpusech: SYN2010: 1x

ksk-dopisy: 0x

Tato varianta vykazuje výrazně nižší míru užití než varianta předchozí, používá ji jen cca 30 % respondentů. Opět mezi nimi převládají žáci základní školy. Nejvyšší neznalost vykazují kupodivu starší gymnazisté.

Joke

Definice z Fronkova slovníku – šprým, žert, anekdota; kanadský žertík

Definice ze slovníku Wazzup – He is a joke – Je trapnej

V angličtině substantivum nebo sloveso.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	4	9,09	29	65,91	7	15,91	4	9,09
gymnázium starší	1	2,08	18	37,50	19	39,58	10	20,83
ZŠ	7	18,92	18	48,65	6	16,22	6	16,22
učiliště	16	27,12	22	37,29	17	28,81	4	6,78
celkem	28	14,89	87	46,28	49	26,06	24	12,77

Výskyt v korpusech: SYN2010: 2x

ksk-dopisy: 4x

Tento výraz byl nejčastěji hodnocen jako „znám, ale nepoužívám“ – cca 46 % respondentů. Jako „používám běžně“ jej hodnotilo necelých 13 % dotázaných. Nejčastěji tento výraz používají starší gymnazisté, cca 60 % jich odpovědělo, že výraz občas použiji, nebo používají běžně.

Mezi jednotlivými věkovými kategoriemi téměř není rozdíl, co se týče znalosti slova, ale z mladších jej 58 % zná, ale nepoužívá (starší pouze 37 %) a naopak, ze starších jej 33 % použije běžně (mladší pouze 16 %).

Co se týče „výběrovosti“, nejvýraznější rozdíl je v kategorii „neznám“, kde výběrová skupina dosahuje pouze 5 %, nevýběrová 23 %, dále v kategorii „znám, ale nepoužívám“ dosahuje výběrová skupina o deset procent více.

Džouk

Tvar vznikl fonetickým přepisem původního slova.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	12	27,27	25	56,82	6	13,64	1	2,27
gymnázium starší	8	16,67	22	45,83	13	27,08	5	10,42
ZŠ	10	29,41	14	41,18	7	20,59	3	8,82
učiliště	17	32,69	26	50,00	5	9,62	4	7,69
celkem	47	26,40	87	48,88	31	17,42	13	7,30

Výskyt v korpusech: SYN2010: 1x

ksk-dopisy: 0x

Nejčastěji volenou kategorií bylo „znám, ale nepoužívám“ (celkově cca 48 %), nejméně častou pak „používám běžně“. Tento tvar se také vyznačuje vyšší neznalostí mezi studenty, a zde dosahuje více než čtvrtinu celkového počtu.

Nejčastěji tento tvar používají starší gymnazisté a poté žáci ZŠ. V rozdělení podle věku nejsou mezi skupinami výrazné rozdíly. V rozdělení skupin podle vzdělání je nejvyšší rozdíl v kategorii „neznám“, kde je „výběrových“ o cca deset procent méně.

Lze říci, že výraz původní je používanější než počeštěný, a to v kategorii „občas použiji“ i v kategorii „používám běžně“, i když rozdíly nejsou velké.

Like

Definice z Fronkova slovníku – podobný, nerozeznatelný; záliba; mít rád, líbit se

Definice ze slovníku Wazzup – tak nějak, přibližně

V současné době se tento výraz rozšířil zejména prostřednictvím sociální sítě Facebook. Tady je možné označit něčí příspěvek „I like it“ (česky „To se mi líbí“). Podle slovesa *like* se těmto označením říká *likes* neboli *lajky*. Sloveso se tedy nyní používá jako počítatelné podstatné jméno.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	10	22,22	17	37,78	18	40,00
gymnázium starší	0	0,00	15	31,25	19	39,58	14	29,17
ZŠ	0	0,00	10	26,32	10	26,32	18	47,37
učiliště	1	1,69	16	27,12	27	45,76	15	25,42
celkem	1	0,53	51	26,84	73	38,42	65	34,21

Výskyt v korpusech: SYN2010: 43x – často se vyskytuje v anglických větách nebo názvech vložených do českého textu

ksk-dopisy: 5x

Tento tvar ukazuje velmi nízkou neznalost a naopak vysokou uživanost, nazná jej pouze jediný respondent, naopak 38 procent jej použije občas a 34 % běžně. Jak lze vidět, s přibývajícím věkem četnost používání tohoto výrazu mizí, což by se dalo vysvětlit tím, že starší respondenti již tolik nežijí Facebookem.

V rozdělení podle vzdělání nejsou rozdíly.

Lajk

Tento výraz může být dle kontextu substantivem nebo slovesem, jedná se buď o ortograficky adaptovanou verzi slovesa *like*, nebo vlivem Facebooku vytvořený výraz *lajk* (viz níže).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	6	13,33	19	42,22	19	42,22
gymnázium starší	4	8,33	20	41,67	16	33,33	8	16,67
ZŠ	0	0,00	16	44,44	7	19,44	13	36,11
učiliště	3	5,26	21	36,84	23	40,35	10	17,54
celkem	8	4,30	63	33,87	65	34,95	50	26,88

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tento výraz vykazuje nízkou neznalost, ale už ne tak vysokou užívanost. Nejčastěji volenou kategorií bylo „občas použiji“. Výrazně častěji toto slovo používá kategorie mladších studentů, o něco častěji pak „výběroví“ než „nevýběroví“. U této skupiny jsou v kategorii „občas použiji“ výsledky ve skupinách podobné.

Lajkovat

Verbum, vzniklo pravděpodobně přívábím přípony –ovat k počestěnému výrazu *lajk*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,44	15	33,33	13	28,89	15	33,33
gymnázium starší	8	16,67	24	50,00	9	18,75	7	14,58
ZŠ	1	3,03	16	48,48	8	24,24	8	24,24
učiliště	5	10,00	19	38,00	16	32,00	10	20,00
celkem	16	9,09	74	42,05	46	26,14	40	22,73

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

U tohoto slova zaznačilo nejvíce respondentů kategorii „znám, ale nepoužívám“, bylo jich 42 %. V kategorii „občas použiji“ a „používám běžně“ to bylo celkem cca 49 %. Nejvíce tento výraz používají dle očekávání mladší studenti, je jich 29 % oproti 17 % u starších. Mezi „výběrovými“ a „nevýběrovými“ není výrazný rozdíl (pouze 2 % ve prospěch výběrových).

Za rychlejším pronikáním toho výrazu do českého jazyka stojí v posledních letech sociální síť Facebook. Jednou z aplikací této sítě je možnost kliknutí na tlačítko „To se mi líbí“ (v originále „I like it“) u nejrůznějších statusů (na Facebooku se nepoužívá tvar statutů), videí, fotografií apod. Podle anglického originálu „I like it“ je takové označení pak nazváno *like* nebo *lajk*, uživatelé videa a fotografie *lajkují*, lidé u svých aplikací sbírají *lajky* atd.

Zřejmě proto, že je to výraz nový, nejsou jeho počestěné podobny v soukromé korespondenci ještě moc rozšířené, ale v korespondenci „veřejné“, zejména pak v komentářích apod. na Facebooku, je velmi rozšířený. U žádného z tvarů se v korpusu neobjevují kontexty spojené s Facebookem.

Link

Definice z Fronkova slovníku - prostředník, článek (řetězu); vztah, souvislost, spojení

Toto substantivum se také používá ve významu odkaz („Pošli mi link na ten klip.“).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	21	47,73	17	38,64	5	11,36	1	2,27
gymnázium starší	20	41,67	16	33,33	6	12,50	6	12,50
ZŠ	21	58,33	12	33,33	2	5,56	1	2,78
učiliště	3	5,26	21	36,84	23	40,35	10	17,54
celkem	65	35,14	66	35,68	36	19,46	18	9,73

Výskyt v korpusech: SYN2010: 88x – z kontextu to ale vypadá, jako by link byl nějaký přístroj.

ksk-dopisy: 0x

Přestože se týká internetové komunikace, je tento výraz poměrně neznámý, nezná jej 35 % dotazovaných, mezi nimiž převažují žáci základních škol a mladší studenti obecně. Nejméně je mezi nimi studentů učiliště. Zhruba stejné procento respondentů jako „neznám“ odpovědělo „znám, ale nepoužívám“. Zde byly hodnoty jednotlivých skupin vyrovnané.

V kategorii „občas použiji“ měli největší podíl učni, kterých tuto kategorii zaznačilo ve svých dotaznicích cca 40 %. Sedmnáct procent učňů u tohoto výrazu odpovědělo „používám běžně“, což bylo v této kategorii také nejvíce. Druhými v pořadí byli v obou případech starší gymnazisté.

Z uvedeného vyplývá, že tento výraz používají častěji starší respondenti, a též studenti „nevýběrových“ škol.

Look

Definice z Fronkova slovníku - pohled, dívat se; vypadat; vzhled, vzezření; módní linie (the new look)

Mezi mládež se používá hlavně ve významu „vzhled, vzezření“.

V angličtině substantivum i sloveso, v češtině se používá spíše ve svém substantivním významu.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	29	64,44	14	31,11	1	2,22
gymnázium starší	1	2,08	31	64,58	13	27,08	3	6,25
ZŠ	5	13,51	19	51,35	11	29,73	2	5,41
učiliště	8	14,29	33	58,93	8	14,29	7	12,50
celkem	15	8,06	112	60,22	46	24,73	13	6,99

Výskyt v korpusech: SYN2010: 102 x, z toho cca polovina názvy jako New Look, Elite model look, dále se objevují významy odpovídající slovu *look* jako slovesu, zbytek odpovídá uvedenému významu

ksk-dopisy: 1x

Tento výraz největší množství studentů zná, ale nepoužívá (cca 60 %), za tím následuje kategorie „občas použiji“ (necelých 25 %). Běžně tento výraz používá jenom sedm procent dotázaných. Nejběžněji tento výraz užívají studenti učiliště (běžně jich tento výraz užívá 12,5 %), kteří ale mají paradoxně i nejvyšší zastoupení v kategorii „neznám“. V této kategorii mají největší procento zastoupení skupina starších studentů a skupina „nevýběrových“ studentů.

Co se týče kategorie „občas použiji“, tady naopak převažují skupiny mladších a „výběrových“.

Loser

Definice z Fronkova slovníku – poražený; zkrachovalá existence, neúspěšný člověk

Definice ze slovníku Wazzup – břídil, nula, smolař

Substantivum, v angličtině odvozené od slovesa *to lose* (ztratit, nezvládnout).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	3	6,67	17	37,78	19	42,22	6	13,33
gymnázium starší	3	6,25	19	39,58	12	25,00	14	29,17
ZŠ	8	22,22	17	47,22	6	16,67	5	13,89
učiliště	10	17,86	24	42,86	14	25,00	8	14,29
celkem	24	12,97	77	41,62	51	27,57	33	17,84

Výskyt v korpusech: SYN2010: 7x

ksk-dopisy: 0x

Tento výraz studenti nejvíce „znají, ale nepoužívají“ (těch je přes 41 %) a druhá nejvíce zastoupená kategorie je „používám běžně“ – 27,5 %.

Nejvyšší zastoupení v kategorii „používám běžně“ mají starší gymnazisté, tuto kategorii jich označilo bezmála 30 %. Hodnoty ostatních skupin jsou v této kategorii srovnatelné. Vyšší zastoupení mají skupiny starší a „výběrová“, než jejich protějšky (především zásluhou zmíněných starších gymnazistů). Vzhledem k tomu, že v kategorii „občas použiji“ vedou skupiny mladší a „výběrová“, lze říci, že tento výraz nejvíce používá skupina mladších studentů.

Lůzr

Substantivum, tvar vznikl fonetickým přepisem původního tvaru *loser*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	3	6,67	22	48,89	12	26,67	8	17,78
gymnázium starší	5	10,64	19	40,43	15	31,91	8	17,02
ZŠ	4	12,12	13	39,39	11	33,33	5	15,15
učiliště	7	12,50	25	44,64	14	25,00	10	17,86
celkem	19	10,50	79	43,65	52	28,73	31	17,13

Výskyt v korpusech: SYN2010: 5x (jednou *lůzr*, čtyřikrát *lůzr*)

ksk-dopisy: 0x

Tento výraz vykazuje v celkových hodnotách obdobnou užívanost jako původní výraz *loser*, ale rozložení mezi jednotlivé skupiny je rovnoměrnější, skoro nelze říci, že by některá vykazovala nějakou výjimečnost. Snad jen ve skupině mladších gymnazistů jsme zaznamenali o něco nižší neznalost výrazu (což se promítlo i do výsledků skupiny mladší a „výběroví“). Jinak nejsou žádné velké odlišnosti od průměru.

Celkově lze říci, že původní výraz *loser* je o něco používanější, obzvláště mezi staršími studenty, jmenovitě gymnazisty. Mladší gymnazisté častěji „občas použijí“ výraz *loser*, než výraz *lůzr*, který jich více „zná, ale nepoužívá“.

Autorka práce se setkala i se slovesem *lůzřit*, a to ve významu „chovat se jako lůzr“ nebo „dělat všechno pro to, abych se stal lůzrem“.

Money

Definice z Fronkova slovníku – peníze

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	23	51,11	16	35,56	6	13,33
gymnázium starší	1	2,22	19	42,22	15	33,33	10	22,22
ZŠ	2	5,41	15	40,54	12	32,43	8	21,62
učiliště	2	3,45	25	43,10	16	27,59	15	25,86
celkem	5	2,70	82	44,32	59	31,89	39	21,08

Výskyt v korpusech: SYN2010: 581x

ksk-dopisy: 6x

Opět nejvíce respondentů výraz zná, ale nepoužívá. Druhá následuje kategorie „občas použiji“, kterou zvolilo necelých 29 % respondentů. Míra neznalosti tohoto slova je zanedbatelná.

Nejčastěji výraz používají studenti učiliště a staršího gymnázia. Starší gymnázium má nejvyšší výsledky i v kategorii občas použiji, takže tyto studenti jsou nejčastějšími uživateli výrazu. Podle vzdělanostního rozdělení používají výrazu častěji studenti „nevýběroví“, kteří mají vyšší výskyt v kategorii „používám běžně“, avšak zase nižší v kategorii „občas použiji“.

Many

Tvar vzniklý ortografickou adaptací, kdy se grafická forma přizpůsobila výslovnosti.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	3	6,82	25	56,82	12	27,27	4	9,09
gymnázium starší	8	16,67	26	54,17	10	20,83	4	8,33
ZŠ	2	5,41	15	40,54	12	32,43	8	21,62
učiliště	2	3,45	25	43,10	16	27,59	15	25,86
celkem	15	8,02	91	48,66	50	26,74	31	16,58

Výskyt v korpusech: SYN2010: 30x

ksk-dopisy: 0x

Tento tvar ve výrazně vyšší míře používají studenti učiliště a žáci základní školy, naopak většina studentů gymnázia jej „zná, ale nepoužívá“. Nejvyšší počet v kategorii „používám běžně“ měli studenti „nevýběrových“ škol, tuto možnost jich označilo 24 % (29 % jich označilo kategorii „občas použiji“, tzn. nadpoloviční většina jich toto slovo v korespondenci používá). Naopak nadpoloviční většina „výběrových“ studentů tento tvar nepoužívá. Co se týče věkového rozdělení, rozdíly nejsou příliš velké, kategorii „občas použiji“ označilo o pět procent starších žáků méně, kategorii „používám běžně“ o tři procenta více, v ostatních kategoriích jsou rozdíly ještě menší.

Net

Definice z Fronkova slovníku - síť; Internet

Výraz *net* vznikl zkrácením původního výrazu internet, nebo jako zástupný tvar, kdy jedna část kompozita vystupuje jako celé kompozitum (internet vznikl jako složenina slov *international* + *net*, neboli mezinárodní síť)

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	4	8,89	10	22,22	31	68,89
gymnázium starší	1	2,08	1	2,08	8	16,67	38	79,17
ZŠ	3	7,89	4	10,53	8	21,05	23	60,53
učiliště	0	0,00	4	6,78	25	42,37	30	50,85
celkem	4	2,11	13	6,84	51	26,84	122	64,21

Výskyt v korpusech: SYN2010: 431x, včetně názvů společností a poskytovatelů internetu

ksk-dopisy: 3x

U toho výrazu je statistika jednoznačná. Neznalost výrazu je naprosto mizivá, naopak velká většina je těch, kteří výraz používají naprosto běžně. V průměru jich toto slovo používá přes 90 %, a přes 64 % jich slovo používá běžně.

Mezi věkovými skupinami téměř není rozdíl. Co se týče skupin vzdělanostních, tam je rozdíl až překvapivý, kdy „výběrová“ skupina zvolila kolonku „používám běžně“ v 74 % případů a „nevýběrová“ jen v 54 %. Skupina nevýběrová má nejvyšší hodnoty ve všech ostatních kategoriích.

OK

Definice z Fronkova slovníku - dobrá, prima; souhlas, (být) v pořádku

Existuje několik vysvětlení vzniku této zkratky (Hrdlička 1999, str. 183 – 184).

a) dotyčná zkratka měla vzniknout z anglického spojení „0 killed“ (tzn. „nula zabitých“, resp. „žádné ztráty na životech“). Toto spojení používali američtí velitelé za první světové války, když telegrafovali do hlavního štábu zprávy o vývoji na frontě,

b) podle jiných názorů je doložena již cca o sto let dříve a měla vzniknout z počátečních hlásek zvukové podoby sousloví all correct [o:l korekt].

Nejrůznější možnosti, odkud může tato zkratka pocházet, můžeme najít třeba na webu <http://bob.zbroj.info/clanky/clanek2.html>.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	5	11,11	10	22,22	30	66,67
gymnázium starší	0	0,00	1	2,08	6	12,50	41	85,42
ZŠ	0	0,00	2	5,26	7	18,42	29	76,32
učiliště	0	0,00	4	6,78	24	40,68	31	52,54
celkem	0	0,00	12	6,32	47	24,74	131	68,95

Výskyt v korpusech: SYN2010: 866x

ksk-dopisy: 30x

Tento výraz je hodnocený jako velmi používaný, nepoužívá jej pouze 6 % respondentů. Naopak téměř 70 % respondentů jej používá běžně. Častěji jej používají studenti mladší a „výběroví“, ale přitom nejvíce jej používají starší gymnazisté (mají nejvíce odpovědí v kategorii „používám běžně“).

Oukej

Vzniklo přepisem výslovnosti zkratky OK.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,33	15	34,88	15	34,88	12	27,91
gymnázium starší	4	8,33	18	37,50	7	14,58	19	39,58
ZŠ	0	0,00	8	22,86	5	14,29	22	62,86
učiliště	3	5,56	15	27,78	17	31,48	19	35,19
celkem	8	4,44	56	31,11	44	24,44	72	40,00

Výskyt v korpusech: SYN2010: 208x

ksk-dopisy: 0x

Tento výraz je uživateli hodnocen jako poměrně známý, neznají jej pouze 4 % uživatelů. Většina uživatelů tento výraz používá, celkem jej používá přes 60 % procent studentů, z toho 40 % jej používá běžně. O něco častěji tvar používají starší studenti, než mladší, ale rozdíl není nijak signifikantní. O něco výraznější rozdíl je mezi studenty „výběrovými“ a „nevýběrovými“ – cca 10 % vy prospěch druhé skupiny.

Autorka práce se setkala i s okazionalismem v *oukeji* („všechno je v oukeji“).

Okí

Výraz pravděpodobně vznikl zkomolením slov *oukej*→*ouki*→*oki*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	5	11,36	15	34,09	16	36,36	8	18,18
gymnázium starší	8	16,67	22	45,83	4	8,33	14	29,17
ZŠ	3	9,09	13	39,39	4	12,12	13	39,39
učiliště	6	11,54	20	38,46	10	19,23	16	30,77
celkem	22	12,43	70	39,548	34	19,21	51	28,81

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tento tvar největší část uživatelů zná, ale nepoužívá. 28 % uživatelů jej však používá běžně, mezi nimi vedou žáci základní školy a tím i skupina studentů „nevýběrových“ škol. Celkově tento tvar ale používají spíše starší respondenti.

Z těchto tří tvarů je suverénně nejběžněji používaný původní tvar *OK*. Je to možná dáno i tím, že je z uvedených tvarů nejkratší. Druhý nejpoužívanější je tvar *oukej*. Uvedená tvrzení platí napříč věkovými i vzdělanostními skupinami.

Párty

Definice z Fronkova slovníku – večírek, slavnost, oslava

Definice ze slovníku Wazzup - mejdan

Substantivum vzniklé fonetický přepisem z původního anglického slova *party*

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	15	33,33	16	35,56	14	31,11
gymnázium starší	0	0,00	7	14,58	17	35,42	24	50,00
ZŠ	2	5,71	5	14,29	17	48,57	11	31,43
učiliště	1	1,85	11	20,37	27	50,00	15	27,78
celkem	3	1,65	38	20,88	77	42,31	64	35,16

Výskyt v korpusech: SYN2010: 301x

ksk-dopisy: 27x

Tento výraz používá velká většina respondentů (cca 67 % jej alespoň občas použije). Neznalost výrazu je mizivá. Mezi jednotlivými skupinami výraz nejčastěji používají starší gymnazisté, následováni mladšími gymnazisty a žáky (mezi těmito dvěma skupinami je jen minimální rozdíl). Ovšem učni mají naproti tomu nejvyšší podíl v kategorii „občas použiji“.

Starší studenti používají tento výraz o něco více, mají vyšší výskyt v kategorii „občas použiji“ i „používám běžně“. Co se týče skupin vzdělanostních, mají vyšší výskyt v kategorii „používám běžně“ studenti „výběrových škol“.

Party

Pro účely této práce považováno za substantivum (jak bylo v dotazníku výslovně uvedeno).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,44	30	66,67	10	22,22	3	6,67
gymnázium starší	12	25,53	21	44,68	7	14,89	7	14,89
ZŠ	8	23,53	11	32,35	11	32,35	4	11,76
učiliště	6	12,00	18	36,00	15	30,00	11	22,00
celkem	28	15,91	80	45,45	43	24,43	25	14,20

Frekvenci výskytu v korpusu u tohoto lexému neuvádíme velké míře homonymie s výrazem „party“ – skupiny lidí.

Tento výraz je téměř polovinou dotazovaných hodnocen jako „znám, ale nepoužívám“. 24 % jej používá občas, a jen 14 % respondentů jej používá běžně. Mezi nimi jsou nejčastější starší studenti a studenti „nevýběrových“ škol, a to zejména zásluhou studentů učiliště, kterých tuto kategorii zaškrtnulo 22 %.

Největší míru neznalosti toho výrazu ukazují žáci ZŠ a starší gymnazisté.

Celkově je počestěný tvar *párty* používanější, a to ve všech skupinách napříč věkovým i vzdělanostním spektrem.

Phone

Definice z Fronkova slovníku - telefon; zatelefonovat, zavolat

Mohlo také vzniknout zkrácením slova *telephone*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	24	53,33	12	26,67	8	17,78
gymnázium starší	1	2,08	26	54,17	13	27,08	8	16,67
ZŠ	2	5,41	24	64,86	5	13,51	6	16,22
učiliště	6	12,00	18	36,00	15	30,00	11	22,00
celkem	10	5,56	92	51,11	45	25,00	33	18,33

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Nadpoloviční většina dotazovaných tento výraz hodnotila jako „znám, ale nepoužívám“, dvacet pět procent jako „občas použiji“.

Nejvíce tento výraz používají učni – 22 % v kategorii „používám běžně“ a zároveň 30 % v kategorii „občas použiji“.

Mezi jednotlivými věkovými a vzdělanostními skupinami nejsou v kategorii „používám běžně“ žádné velké rozdíly, v kategorii „občas použiji“ snad jen skupina starší převažuje nad mladší, a to o osm procent. V kategorii „znám, ale nepoužívám“ vykazují vyšší četnost skupiny mladší a „výběrová“.

Foun

Substantivum, vzniklo fonetickým přepisem původního tvaru *phone*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	6	13,33	26	57,78	8	17,78	5	11,11
gymnázium starší	15	31,25	22	45,83	9	18,75	2	4,17
ZŠ	3	8,82	15	44,12	8	23,53	8	23,53
učiliště	9	16,07	25	44,64	13	23,21	9	16,07
celkem	33	18,03	88	48,09	38	20,77	24	13,11

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Podobně u tohoto tvaru bylo nejvíce odpovědí v kolonce „znám, ale nepoužívám“ – celkem 48 %. V kategorii „občas použiji“ to bylo cca 20 % a v kategorii „používám běžně“ 13 %. Poměrně velký počet respondentů, 18 %, hodnotil tento výraz jako neznámý.

Jak lze vidět z tabulek, výraz o něco častěji používají respondenti mladší. Výrazně častěji jej pak používají respondenti „nevýběroví“, kteří mají zároveň i vyšší zastoupení v kategorii „občas použiji“. Gymnazisté a starší respondenti mají naopak překvapivě vyšší zastoupení v kategorii „neznám“.

Founovat

Sloveso vzniklé pravděpodobně odvozením od tvaru *foun*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	6	13,95	35	81,40	0	0,00	2	4,65
gymnázium starší	23	47,92	22	45,83	3	6,25	0	0,00
ZŠ	20	54,05	13	35,14	2	5,41	2	5,41
učiliště	17	39,53	18	41,86	5	11,63	3	6,98
celkem	66	38,60	88	51,46	10	5,85	7	4,09

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Obdobně jako *foun* ani tento tvar není příliš používaný. Nepoužívá jej ani 10 % respondentů. Zato skoro 40 % jich tento výraz nezná. Největší neznalost ukazují starší gymnazisté, naopak nejvíce slovo užívají učni. Ovšem tento výraz nemá velkou šanci dostat se do centra slovní zásoby korespondence. Pravděpodobně proto, že český výraz *volat* je kratší.

Shit

Definice z Fronkova slovníku - hovno, volovina, srát na někoho, být k h...

Definice ze slovníku Wazzup - hovno, sračka, zmetek, krám, hajzl, hovado

Výraz bývá používán ve funkci interjekce, substantiva nebo adjektiva.

D. Svobodová (2007) uvádí např. citace „shit, jsem ji nestih“, „to je shit“ nebo adjektivum *šitovský*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	3	6,67	10	22,22	17	37,78	15	33,33
gymnázium starší	1	2,08	13	27,08	17	35,42	17	35,42
ZŠ	3	8,11	12	32,43	10	27,03	12	32,43
učiliště	7	11,86	19	32,20	18	30,51	15	25,42
celkem	14	7,41	54	28,57	62	32,80	59	31,22

Výskyt v korpusech: SYN2010: 32x

ksk-dopisy: 7x

O tomto tvaru tvrdí nejvyšší počet respondentů, že jej občas použije, je to necelých 33 %. Druhá v množství respondentů je kategorie „používám běžně.“ Pouhých sedm procent respondentů tento výraz nezná. Co se týče věkového rozdělení, o něco málo častěji výraz používají mladší respondenti (přičemž zastoupení v kategorii „neznám“ je skoro stejné jako u starších). Skupina nevýběrových má podstatně vyšší zastoupení v kategoriích „neznám“ a „znám, ale nepoužívám“, než skupina „výběrová“ a z toho plyne, že také nižší v ostatních dvou kategoriích.

Vyvstává ovšem stejná otázka jako u výrazu *fuck*, a totiž to, zda se studenti nezdráhali přiznat jeho použití, přestože šlo o anonymní dotazník, z toho důvodu, že se jedná o vulgarismus.

Shitový

Vzniklo adjektivizací výrazu *shit*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	10	22,22	28	62,22	3	6,67	4	8,89
gymnázium starší	34	58,62	21	36,21	2	3,45	1	1,72
ZŠ	9	25,71	18	51,43	4	11,43	4	11,43
učiliště	20	37,74	27	50,94	2	3,77	4	7,55
celkem	73	38,22	94	49,21	11	5,76	13	6,81

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Na rozdíl od tvaru *shit* u tohoto tvaru odpověděla většina studentů, že jej zná, ale nepoužívá, potažmo nezná. Celkem jich bylo cca 78 %. Výrazně vyšší neznalost přitom uvedli starší studenti a studenti „výběroví“ – u těchto lze vidět nejnižší míru využití těchto tvarů. Nejvyšší míru využití měli mladší studenti, zejména studenti základníškoly. Kategorii „občas použiji“ a „používám běžně“ jich shodně zaznačilo po 11, 43 %. Mladších studentů celkem zaznačilo kategorii „používám běžně“ deset procent.

Shitovka

Expresivní substantivum, vzniklo zpředmětněním vlastnosti.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	12	27,91	26	60,47	1	2,33	4	9,30
gymnázium starší	34	58,62	21	36,21	2	3,45	1	1,72
ZŠ	9	26,47	19	55,88	4	11,76	2	5,88
učiliště	20	40,00	25	50,00	1	2,00	4	8,00
celkem	75	40,54	91	49,19	8	4,32	11	5,95

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tento výraz nepoužívá téměř 90 % studentů (40 % jej ani nezná). Nejvyšší neznalosti dosahují starší studenti, tam tato položka činí přesně 50 %. Nejvyšší míru

užití ukazují mladší gymnazisté a učni (10 % a 8 % v kategorii „používám běžně“), ale ani tato není nijak vysoká.

Jednoznačně nejužívanějším z uvedené trojice je původní tvar *shit*, ostatní tvary jsou v soukromé korespondenci studentů téměř nepoužívané, a to napříč věkovými i vzdělanostními kategoriemi.

Shop

Definice z Fronkova slovníku - obchod, prodejna, nakupovat

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	25	55,56	13	28,89	7	15,56
gymnázium starší	1	2,08	25	52,08	13	27,08	9	18,75
ZŠ	1	2,70	17	45,95	11	29,73	8	21,62
učiliště	1	1,79	25	44,64	17	30,36	13	23,21
celkem	3	1,61	92	49,46	54	29,03	37	19,89

Výskyt v korpusech: SYN2010: 149x (jako substantivum i jako verbum)

ksk-dopisy: 3x

Tento výraz je mezi studenty velmi známý, že jej nezná, uvedlo jen 1,61 %. Téměř polovina respondentů jej zná, ale nepoužívá a 29 % jej použije občas. Nejvyšší míru užití má poněkud překvapivě mezi uční, kterých jej používá cca 54 %.

Více jej užívají studenti „nevýběrových“ škol, zejména zásluhou již zmíněné vysoké míry užití mezi uční.

Shopping

V českém jazyce se vyskytuje rovněž v adaptované formě *šoping*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	24	53,33	12	26,67	8	17,78
gymnázium starší	3	6,25	34	70,83	3	6,25	8	16,67
ZŠ	2	5,71	18	51,43	10	28,57	5	14,29
učiliště	1	1,85	32	59,26	14	25,93	7	12,96
celkem	7	3,85	108	59,34	39	21,43	28	15,38

Výskyt v korpusech: SYN2010: 118x

ksk-dopisy:0x

Tento výraz zaznamenal již o něco vyšší neznalost než původní slovo *shop*, ale stále je to zanedbatelné procento. Opět tento výraz více než polovina lidí zná, ale nepoužívá. Mladší i starší studenti tento výraz častěji „občas použiji“ než „používají

běžně“ – u mladších je rozdíl dokonce cca 10 %. Studenti „výběroví“ rovněž, jen u „nevýběrových“ je jednocentní rozdíl ve prospěch kategorie „používám běžně“.

Shoppovat

Derivovaný tvar vznikl pravděpodobně transsufixací z tvaru *shopping*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	7	15,91	33	75,00	2	4,55	2	4,55
gymnázium starší	19	42,22	22	48,89	1	2,22	3	6,67
ZŠ	5	15,63	21	65,63	6	18,75	0	0,00
učiliště	10	19,61	33	64,71	7	13,73	1	1,96
celkem	41	23,84	109	63,37	16	9,30	6	3,49

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

U tohoto výrazu byla neznalost opět o něco vyšší než u předchozího a i respondentů v kategorii „znám, ale nepoužívám“ bylo více – celkem to je cca 87 % respondentů. Počty respondentů v ostatních dvou kategoriích byly tudíž adekvátně nižší. Nejčastěji tvar používají mladší gymnazisté a nejvyšší zastoupení v kategorii „občas použiji“ mají žáci základní školy. V kategorii „používám běžně“ nejsou mezi jednotlivými věkovými a vzdělanostními skupinami výrazné rozdíly. Malé rozdíly jsou ve prospěch skupin „výběrových“ a starších, v kategorii „občas použiji“ statistika hovoří ve prospěch druhých dvou skupin.

Šopovat

Vzniklo přepisem výrazu *shoppovat* podle výslovnosti.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	11	25,58	29	67,44	2	4,65	1	2,33
gymnázium starší	20	45,45	22	50,00	1	2,27	1	2,27
ZŠ	8	24,24	21	63,64	4	12,12	0	0,00
učiliště	13	25,49	27	52,94	7	13,73	4	7,84
celkem	52	30,41	99	57,89	14	8,19	6	3,51

Výskyt v korpusech: SYN2010: 1x

ksk-dopisy: 0x

Tento tvar vykazuje nejvyšší neznalost, a zároveň nejnižší užívanost z celé čtveřice. Opět jej více než polovina lidí zná, ale nepoužívá (nejvíce těchto respondentů je ve skupině gymnázium mladší). Malé rozdíly v užívání hovoří ve prospěch skupiny „nevýběrových“ a starších. Malou zajímavostí je, že z žáků základní školy se nenašel nikdo, kdo by ten to tvar běžně používal.

Lze říci, že nepoužívanější je mezi respondenty původní tvar *shop*. Kromě tvaru shopping toto slovo užívají spíše studenti starší a studenti „výběroví“ než druhé dvě skupiny. Je to možná dáno odlišným složeným zájmů skupin, kdy starší studenti podle našeho názoru častěji nakupují, ať už přes internet, nebo běžnou cestou, takže častěji používají pojmenování této činnosti.

Smile

Tento výraz výrazně souvisí s elektronickou komunikací (i když spíše jeho derivované podoby, např. *smiley* a *smajlík*), ale používá se také v ustálených frázích typu *Keep smiling*.

V češtině je obvykle nesklonným maskulinem (Svobodová 2009, str. 125).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	17	37,78	8	17,78	19	42,22
gymnázium starší	4	8,33	18	37,50	16	33,33	10	20,83
ZŠ	4	10,53	16	42,11	5	13,16	13	34,21
učiliště	0	0,00	12	20,34	23	38,98	24	40,68
celkem	9	4,74	63	33,16	52	27,37	66	34,74

Výskyt v korpusech: SYN2010: 2x

ksk-dopisy: 4x

Slovo je poměrně hodně užívané, více než 70 % dotazovaných jej alespoň někdy použije. Důle předpokladů jej používají více spíše mladší respondenti a také spíše respondenti „nevýběroví“. Vůbec nejvyšší užití ukazují mladší gymnazisté a druhými v kategorii „používám běžně“ jsou učni, ze kterých nikdo nezaznačil kategorii „neznám“.

Smajlík

Pravopisná adaptace se řídí výslovností, řidčeji bývá používána i varianta smailík. Jinak bývá nazýván emotikon (Svobodová 2009, str. 125).

Rozšíření toho slova úzce souvisí s elektronickou komunikací, kde se používají tzv. smajlíky neboli smajly (emotikony) k vyjádření nálady, ale či toho, zda byl příspěvek míněn vážně nebo z legrace.

První smajlík, vytvořený v 60. letech dvacátého století byl pojmenován „smiley“. Tvarově adaptované deminutivum smajlík způsobuje potíže po stránce kategorie životnosti. Protože zobrazuje ve své podstatě obličej, symbolizuje některým uživatelům živou osobu. Ve své podstatě jde ale jen o sled znaků, což podporuje kategorii neživotnosti. Nový akademický slovník cizích slov (2005) uvádí

pouze rod mužský neživotný. V současné době ale spíše v projevech převažuje varianta životná (J. Svobodová, 2010).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	7	15,56	15	33,33	22	48,89
gymnázium starší	1	2,08	3	6,25	20	41,67	24	50,00
ZŠ	0	0,00	6	15,79	5	13,16	27	71,05
učiliště	1	1,85	14	25,93	21	38,89	18	33,33
celkem	3	1,62	30	16,22	61	32,97	91	49,19

Výskyt v korpusech: SYN2010: 14x

ksk-dopisy: 0x

Z celé trojice je nejužívanější právě tento tvar, běžně jej používá téměř 50 % dotázaných a dalších cca 33 % jej používá občas. Nejvíce jej používají žáci ZŠ – tuto kategorii jich zaškrtno přes 70 %, nejméně pak studenti učiliště. Celkově není velký rozdíl mezi kategorií „výběrových“ a „nevýběrových“. Co se týče věkových skupin, tam výrazně převažují mladší nad staršími studenty (59 % ku 41 %). V kategorii „občas použiji“ naopak převažují starší studenti.

Smajl

Spíše než ortograficky adaptovanou variantou slova *smile* je tento výraz augmentativem výrazu *smajlik*, ačkoli není pochyb, že výchozím výrazem pro oba je právě *smile*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	3	6,98	8	18,60	14	32,56	18	41,86
gymnázium starší	6	12,50	16	33,33	11	22,92	15	31,25
ZŠ	2	5,41	12	32,43	5	13,51	18	48,65
učiliště	6	10,34	22	37,93	17	29,31	13	22,41
celkem	17	9,14	58	31,18	47	25,27	64	34,41

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Celkové výsledky v jednotlivých kategoriích byly u tohoto tvaru obdobné jako

u tvaru *smile*. Tento výraz používají spíše mladší studenti (45 % jich ho používá běžně, oproti 26 % u starších). O trochu více jej používají studenti „výběrové školy“, ale rozdíl není výrazný.

Z této trojice slovních tvarů je dle předpokladů nejpoužívanější tvar *smajlík*. Dokonce se vyskytli i respondenti, kteří používají tvar *smajlík*, aniž by znali druhé dva.

Sorry

Definice z Fronkova slovníku - být líto, mrzet, omlouvat se

Svobodová (2007, str. 48) u vádí, že tento výraz zpravidla nese stylistický příznak. Bývá používán ve funkci omluvy, ale i například ohrazení se, které ve spojení s různými kontexty získává různé konotace. D. Svobodová uvádí zachycené tvary *sorry*, *sory*, zkráceninu *sry* a různé typy derivátů, kromě dále uvedených jsou to ještě např. *soráček* a *sorrky*.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	4	8,89	14	31,11	27	60,00
gymnázium starší	0	0,00	6	12,50	13	27,08	29	60,42
ZŠ	0	0,00	4	10,81	6	16,22	27	72,97
učiliště	0	0,00	12	20,34	22	37,29	25	42,37
celkem	0	0,00	26	13,76	55	29,10	108	57,14

Výskyt v korpusech: SYN2010: 137x

ksk-dopisy: 64x

Tento výraz je velmi užívaný, běžně jej užívá více než polovina dotazovaných, skoro třetina pak alespoň občas. Malá zajímavost je ta, že jako jediný z celé tabulky nemá žádnou odpověď v kategorii „neznám“.

Nejvíce jej používají žáci základní školy, těch kategorií „používám běžně“ zvolilo bezmála 73 %. Nejméně tento výraz používají učni, ale i oni mají v kategorii „používám běžně“ 42 % respondentů.

Mladší studenti mají v kategorii „používám běžně“ cca 65 % svých odpovědí, starší pak cca 50 %, obdobný rozdíl je pak i mezi „výběrovou“ a „nevýběrovou“ skupinou a to ve prospěch „výběrové“.

Sory

Jedná se o jazykově ekonomický tvar, ortograficky adaptovanou variantu původního výrazu.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,27	18	40,91	11	25,00	14	31,82
gymnázium starší	4	8,70	26	56,52	5	10,87	11	23,91
ZŠ	1	2,86	8	22,86	7	20,00	19	54,29
učiliště	9	16,98	17	32,08	13	24,53	14	26,42
celkem	15	8,43	69	38,76	36	20,22	58	32,58

Výskyt v korpusech: SYN2010: 8x včetně názvu kapely

ksk-dopisy: 7x

Tento výraz je hodnocen jako poměrně užívaný, více než 50 % uživatelů jej alespoň občas použije, a z těchto více než polovina jej používá běžně. Tento tvar, stejně jako výraz *sorry*, používají nejvíce žáci základní školy. Zejména jejich zásluhou vykazují pak nejvyšší užívanost tohoto tvaru skupiny studentů mladších a „nevýběrových“. Naopak nejvíce „neznají“ jej učni.

Celkově je tento tvar méně využíván, než tvar *sorry*, přestože je jazykově ekonomičtější. Dalo by se to přičíst tomu, že je původní tvar jednoduše více „vžitý“.

Soráč

Expresivní výraz, expresivita je vyjádřena typickou příponou –áč.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,44	20	44,44	10	22,22	13	28,89
gymnázium starší	1	2,13	21	44,68	15	31,91	10	21,28
ZŠ	1	2,70	5	13,51	13	35,14	18	48,65
učiliště	4	7,84	15	29,41	18	35,29	14	27,45
celkem	8	4,44	61	33,89	56	31,11	55	30,56

Výskyt v korpusech: SYN2010: 2x

ksk-dopisy: 0x

Tento výrazu patří k užívaným, v součtu kategorií „používám běžně“ a „občas použiji“ vychází dokonce lépe, než výraz *sory*. Ale i tento tvar nejčastěji

používají žáci základní školy, ale i ostatní skupiny mají v této kategorii téměř třetinu. Zvláště zásluhou žáků ZŠ mají nejvyšší zastoupení skupiny mladších a „nevýběrových“ studentů.

Celkově lze říci, že tento tvar výrazně nejvíce užívají mladší studenti, a z nich více studenti základních škol, mladší gymnazisté jsou těsně za nimi. Nejvíce užívaný je původní tvar slova, odvozené tvary *sory* a *soráč* jsou užívány vcelku stejnou měrou.

Work

Definice z Fronkova slovníku – práce; vyučování, studium; výzkumná práce; zaměstnání; obsluha stroje

Definice ze slovníku Wazzup – pracovat, makat

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	6	13,33	32	71,11	6	13,33	1	2,22
gymnázium starší	8	16,67	33	68,75	6	12,50	1	2,08
ZŠ	10	28,57	19	54,29	3	8,57	3	8,57
učiliště	11	20,00	33	60,00	7	12,73	4	7,27
celkem	35	19,13	117	63,93	22	12,02	9	4,92

Výskyt v korpusech: SYN2010: 27x

ksk-dopisy: 3x

Tento tvar není studentům až tak známý, jak by se dalo předpokládat dle častého výskytu na webu. Skoro 20 % respondentů jej nezná a 64 % jej sice zná, ale nepoužívá. Poněkud překvapivě jej nejvíce používají žáci základní školy (kterých se zaměstnání asi nejméně týká, starší studenti už mohou mít brigády). Zajímavé je, že tato skupina vykazuje i nejvyšší neznalost toho výrazu. Co se týče vzdělanostního a věkového rozdělení skupin, jsou poměry vyrovnané, neboť v tak malém množství snad ani nelze hovořit o nějakých rozdílech. Dle předpokladu mají studenti starší a „výběroví“ nižší procento neznalosti, než jejich „protějšky“.

Wow

Citoslovce vyjadřující údiv.

Definice z Fronkova slovníku - bomba, senzace, fantastický, super

Definice ze slovníku Wazzup – Tý jó!

Stylisticky příznakový výraz, vyjadřuje úžas, ekvivalenty mohou být „páni“, „senzace“, „bomba“ (Svobodová 2007, str. 48) a i jiné výrazy, případně sousloví i věty („To je úplně skvělý!“). Používá se mnohdy i ironicky.

V psaném textu (nikoli však v korespondenci) též slouží jako typická charakteristika řeči cizinců. Toto citoslovce se začíná v českých textech více vyskytovat už v roce 2001, a to i novinách, včetně nebulvárních. V tisku, s výjimkou tisku pro mládež, převažuje jeho výsměšné a karikující využití. V projevu bývá často doplňováno dalšími výrazy nadšení (např. „wow, to je skvělý“) (Slezáková 2006).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	7	15,91	20	45,45	17	38,64
gymnázium starší	0	0,00	9	19,15	16	34,04	22	46,81
ZŠ	3	8,82	6	17,65	8	23,53	17	50,00
učiliště	4	7,27	15	27,27	19	34,55	17	30,91
celkem	7	3,89	37	20,56	63	35,00	73	40,56

Výskyt v korpusech: SYN2010: 35x

ksk-dopisy: 6x

Tento výraz je poměrně užívaným, celkově jej běžně používá více než 40 % studentů a 35 % jej používá občas. Nejužívanější je tento výraz podle předpokladu mezi mladšími studenty, i když starší gymnazisté jej používají častěji než mladší. „Výběroví“ studenti jej zejména díky tomu používají častěji než „nevýběroví“. Z gymnazistů se nenašel nikdo, kdo by tento výraz neznal.

Wau

Tento tvar vznikl přepisem původního tvaru podle výslovnosti.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	27	60,00	7	15,56	10	22,22
gymnázium starší	9	18,75	25	52,08	4	8,33	10	20,83
ZŠ	5	13,16	5	13,16	10	26,32	18	47,37
učiliště	7	12,96	25	46,30	14	25,93	8	14,81
celkem	22	11,89	82	44,32	35	18,92	46	24,86

Výskyt v korpusech: SYN2010: 4x

ksk-dopisy: 1x

Počestěný výraz se používá méně než výraz původní, a dokonce jej výrazně více studentů nezná. Nejvíce studentů tento tvar zná, ale nepoužívá. Skoro čtvrtina respondentů jej naproti tomu používá běžně. Výrazně více jej používají mladší studenti, zejména respondenti ze základní školy, kterých jej běžně používá skoro polovina. Mezi „výběrovými“ a „nevýběrovými“ studenty je rozdíl sedm procent ve prospěch druhých jmenovaných.

Celkově je původní tvar o něco používanější než tvar počestěný, a to všemi skupinami studentů, i když u žáků ZŠ je počet skoro vyrovnaný. Tvar byl častěji hodnocen jako neznámý.

Zkratky

V této práci nazýváme níže uvedené zkratky SMS zkratkami, ačkoli tomu tak nemusí vždy být, tyto výrazy se vyskytují i v jiné elektronické komunikaci. Používají je především mladí lidé. Některé z nich v komunikaci vlastně zastupují emotikony a vyjadřují citové rozpoložení mluvčího (např. *LOL*, *ROFL*, *OMG*). Některé mohou znamenat doporučení (viz *RTM* – Read The Manual/přečti si návod). Jsou primárně vázány na psaný projev (Svobodová 2010, str. 148).

OMG

Iniciálová zkratka hláskovaná

Znamená Oh My God (ó můj bože). Autor se něčemu diví, něco mu připadá absurdní, nemožné. Znázorňuje taktéž povzdechnutí.

	neznám		²⁰ znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	11	24,44	11	24,44	23	51,11
gymnázium starší	0	0,00	12	25,00	20	41,67	16	33,33
ZŠ	1	2,56	4	10,26	12	30,77	22	56,41
učiliště	4	6,78	11	18,64	27	45,76	17	28,81
celkem	5	2,62	38	19,90	70	36,65	78	40,84

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tato zkratka je studentům dobře známa, jako neznámou ji hodnotila pouze necelá tři procenta z nich, přičemž ani jeden z těchto nebyl gymnazista. Největší množství respondentů, před 40 %, odpovídalo, že tuto zkratku používá běžně. Největší podíl z těch, kteří zkratku běžně používají, měli mladší studenti, v obou mladších skupinách přesáhla volba této kategorie 50 %, ve starších skupinách tuto kategorii volila cca třetina studentů. Co se týče rozdělení podle výběrovosti, byl

20 Iniciálové zkratky jsou útvary z iniciálních hlásek psaných verzálkami a čtené buď jako nezkrácené sousloví nebo po jednotlivých, obvykle vokalizovaných písmenech. Většinou se takto zkracují víceslovné názvy států (*ČR*), názvy organizací a institucí (*EU*) apod. – v těchto případech vstupují do věty jako substantivní větné členy. Ale mohou se takto zkracovat i často používaná sousloví, např. *BTW* (angl. by the way - mimochodem). Hláskované – mohou být hláskovány buď česky anebo v původním jazyce, ve kterém vznikly, např. *BBC* [*bibísí*] x *CD* [*cédě*] (Mluvnice češtiny).

výraznější rozdíl pouze v kategorii „znám, ale nepoužívám“, kde „výběrových“ studentů tato možnost označilo 24 % a „nevýběrových“ 15 %. A samozřejmě kategorii „neznám“, kterou nezaznačil žádný gymnazista, ale vzhledem k tomu, že ji celkově označilo minimum studentů, nebyl rozdíl nijak velký.

Jeden z respondentů uvedl, že používá také *OMFG – Oh My Fuckin' God*.

THX

Kostrová zkratka,²¹ nezkrácený výraz je Thanks, navíc „ks“ bylo v rámci slovní hříčky nahrazenou stejně se vyslovující hláskou „x“ (analogické příklady mohou být *Jak se máš? – Jaxe máš?, k večeru – qvečeru.*)

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	9	20,00	16	35,56	10	22,22	10	22,22
gymnázium starší	14	29,17	21	43,75	7	14,58	6	12,50
ZŠ	14	36,84	7	18,42	6	15,79	11	28,95
učiliště	23	40,35	16	28,07	7	12,28	11	19,30
celkem	60	31,91	60	31,91	30	15,96	38	20,21

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tato zkratka není studentům tak dobře známa jako předchozí, přes 30 % jich ji vůbec nezná, navíc stejný počet ji nepoužívá. Celkem tedy tuto zkratku vůbec nepoužívá víc než 60 % respondentů. Co se týče rozdělení respondentů podle „výběrovosti“, častěji volili kategorii „neznám“ studenti učilišť, a také žáci základních škol, z těchto skupin volila kategorii vždy více než třetina lidí. Starší studenti v tomto případě vykazovali častější neznalost než mladší.

Kategorii „znám, ale nepoužívám“, volili nejčastěji starší gymnazisté a celkově „výběrové“ školy a starší skupina obecně.

V kategorii „občas použiji“ nebyly výrazné rozdíly, lze pouze říci, že přece jen o něco častěji tuto kategorii volili studenti mladší a „výběroví“.

V kategorii „používám běžně“ výrazně převažují mladší studenti nad staršími, přičemž nejčastěji tuto kategorii volili žáci ZŠ, kteří se zasloužili o to, že celkově tuto kategorii častěji používají „nevýběroví studenti“.

21 Kostrové zkratky se řadí mezi zkratky grafické, tedy čtené jako plné znění slova. Vznikají z charakteristických souhlásek slova, např. *kapitán – kpt.*

4EVER

Vznikla jako slovní hříčka, spojení anglického názvu čísla 4 (four [fo: r], stejná výslovnost jako *for* - pro) a příslovce *ever* – *vždy*. Výslovnost je stejná jako u výrazu *Forever* – *navždy*.

Tyto zkratky, kombinující čísla a písmena, mají vlastně charakter akronym. Většina z nich využívá podobnosti výslovnosti anglických číslovek a některých anglických slov. Podobnou substituci představují písmena U [ju:] a C [si:] použitá namísto slov „you“ a „see“, např. zkratka CU znamená „see you“ – „nashle“, „uvidíme se“.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	2	4,44	28	62,22	11	24,44	4	8,89
gymnázium starší	1	2,08	29	60,42	14	29,17	4	8,33
ZŠ	9	23,68	7	18,42	11	28,95	11	28,95
učiliště	5	8,47	28	47,46	17	28,81	9	15,25
celkem	17	8,95	92	48,42	53	27,89	28	14,74

Výskyt v korpusech: SYN2010: 15x, vždy názvy skupin nebo týmů

ksk-dopisy: 0x

U této zkratky volili respondenti nejčastěji kategorii „znám, ale nepoužívám“ (gymnazisté ve víc než 60 % případů), s výjimkou žáků základní školy, kteří této kategorii dali jen 18 % a naopak dali nejvyšší počty všem třem ostatním kategoriím, kategorie „občas použiji“ a „používám běžně“ jich volilo shodně po cca 29 %, kategorii „neznám“ cca 24 %, což bylo mnohem více, než tuto kategorii volilo studentů v jiných skupinách. V kategorii „neznám“ díky tomu výrazně převažovali žáci mladší a „nevýběroví“.

V kategorii „znám, ale nepoužívám“ výrazně převažovali gymnazisté nad ostatními studenty a starší studenti nad mladšími. V kategorii „občas použiji“ byly počty velice vyrovnané a celkem ji volilo cca 28 % studentů.

V kategorii „používám běžně“ výrazně převažovali „nevýběroví“ (cca 20 % oproti cca 8 % u „výběrových“). Ve věkovém rozdělení nebyl rozdíl výrazný.

4U

Vznikla slovní hříčkou, spojením čísla 4 (viz předchozí zkratka 4EVER) a anglického názvu hlásky „U“ (výslovnost [ju:]). Výslovnost je stejná jako u anglického sousloví For you [fo: ju:], význam je tentýž.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	1	2,22	32	71,11	8	17,78	4	8,89
gymnázium starší	8	16,67	38	79,17	2	4,17	0	0,00
ZŠ	18	51,43	9	25,71	4	11,43	4	11,43
učiliště	20	34,48	24	41,38	13	22,41	1	1,72
celkem	47	25,27	103	55,38	27	14,52	9	4,84

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tato zkratka je pro čtvrtinu studentů neznámá. Nejčastěji kategorii „neznám“ volili žáci ZŠ, a to v 51 % případů. Nejméně často naopak mladší gymnazisté, jen necelá 3 %. Celkově v této kategorii převažovali „nevýběroví“ studenti, a to výrazně. V kategorii „znám ale nepoužívám“ naopak velmi výrazně převažovali gymnazisté. Mezi věkovými skupinami nebyly v těchto kategoriích velké rozdíly.

Kategorii „občas použiji“ nejčastěji volili učni (cca 22 %) a mladší gymnazisté (cca 18 %). Naopak nejméně často tuto kategorii označili žáci ZŠ.

Kategorii „používám běžně“ poněkud paradoxně nejčastěji označovali žáci ZŠ (cca 12 %) a za nimi byli mladší gymnazisté (cca 9 %). Ze starších gymnazistů tuto zkratku tedy běžně nepoužívá nikdo. Z uvedeného vyplývá, že zkratku častěji používají studenti mladší a studenti „nevýběroví“.

LOL

Iniciálová zkratka akronymní²² vzniklá ze sousloví Lots Of Laughing nebo Laughing Out Load, v překladu „spousty smíchu“ nebo „směji se velice hlasitě“

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	17	37,78	17	37,78	11	24,44
gymnázium starší	1	2,08	25	52,08	12	25,00	10	20,83
ZŠ	4	11,11	5	13,89	6	16,67	21	58,33
učiliště	6	10,34	13	22,41	22	37,93	17	29,31
celkem	11	5,88	60	32,09	57	30,48	59	31,55

Výskyt v korpusech: SYN2010: 2x

ksk-dopisy: 0x

Tato zkratka je studentům srozumitelná, jako neznámou ji hodnotí pouze necelých 6 % z nich. Mezi zbývajících kategoriemi se počet studentů tentokrát rozdělil cca na třetiny. Kategorii „neznám“ nejčastěji volili studenti „nevýběrových“ škol (cca 11 % žáků ZŠ a cca 10 % učňů).

Kategorii „znám, ale nepoužívám“ volili nejčastěji gymnazisté a z nich gymnazisté starší, těch tuto kategorii zaznačila více než polovina. Z toho vyplývá, že kategorii volili častěji studenti „výběroví“.

V kategorii „občas použiji“ učni a mladší gymnazisté, z obou skupin tuto kategorii volilo necelých 38 % dotazovaných. V kategorii „používám běžně“ velmi výrazně převažují žáci základní školy (a díky nim i skupina „nevýběrová“ a skupina mladších respondentů), těch tuto kategorii volilo skoro 60 %, ostatních skupin jen mezi 20 – 30 %.

22 Přechodový typ mezi grafickými a fonickými zkratkami, jsou to defacto samostatná zkratková slova vypisovaná verzálkami, např. *FAMU*, *UNESCO*, *FF UK* (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy).

ROFL

Iniciálová zkratka akronymní, význam je Rolling on the floor laughing (smíchy se válím po podlaze).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	17	37,78	18	40,00	6	13,33	4	8,89
gymnázium starší	15	31,25	19	39,58	8	16,67	6	12,50
ZŠ	21	55,26	6	15,79	3	7,89	8	21,05
učiliště	22	39,29	18	32,14	8	14,29	8	14,29
celkem	75	40,11	61	32,62	25	13,37	26	13,90

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tato zkratka je studentům vcelku neznámá, alespoň ji takovou hodnotilo 40 % respondentů výzkumu. Jako „neznám“ ji hodnotili hlavně učni a žáci ZŠ, tj. „nevýběrová“ skupina. Jako „znám, ale nepoužívám“ naopak hlavně gymnazisté a tím pádem skupina „výběrová“ a starší.

V kategorii „občas použiji“ nebyly mezi skupinami výrazné rozdíly, s výjimkou respondentů ze ZŠ, jichž tuto kategorii označilo jen necelých 8 %.

Kategorii používám běžně překvapivě zvažovali nejčastěji žáci ZŠ, běžně jich tuto zkratku používá 21 %, zbývající skupiny podstatně méně, nejméně mladší gymnazisté. Co se týče srovnání skupin dle vzdělanosti, častěji tuto zkratku používá skupina „nevýběrová“ (17 % oproti 11 % u „výběrové“). Mezi věkovými skupinami je rozdíl nepatrný.

PLS

Kostrová zkratka výrazu *please* (v překladu prosím), v komunikátech ji autorka práce viděla častěji než plné znění výrazu. Anglický výraz *please* se používá v řadě variant, kromě původního *please* také se substitucí konsonantu podle anglické výslovnosti (*pleaze*), ve zkrácené podobě *plis*, a rovněž v podobě již zmíněné kostrové zkratky. Pravopisná adaptace je ovlivněna výslovností původní (*plíz*) nebo počestěnou (*plís*) (Svobodová 2007, str. 48). V komunikátech na internetu se nejčastěji vyskytoval právě tvar *pls*, snad díky tomu, že je již obecně známý, jak vyplývá z níže uvedeného.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	8	17,78	10	22,22	27	60,00
gymnázium starší	1	2,08	18	37,50	14	29,17	15	31,25
ZŠ	1	2,63	5	13,16	4	10,53	28	73,68
učiliště	4	6,90	18	31,03	17	29,31	19	32,76
celkem	6	3,17	49	25,93	45	23,81	89	47,09

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tento výraz se jeví respondentům jako velice známý, neznají jej pouze 3 %, naproti tomu téměř polovina respondentů jej běžně používá.

V kategorii znám, ale nepoužívám, mají nejvyšší procentuální zastoupení starší gymnazisté a učni, kterých tuto kategorii zaškrtno po více než třiceti procentech. Tyto dvě skupiny mají nejvyšší zastoupení v kategorii „občas použiji“. Z jejich výrazně vyššího zastoupení vyplývá i vyšší zastoupení kategorie starších studentů.

Naopak v kategorii „používám běžně“ mají výrazně vyšší zastoupení skupiny gymnázium mladší a ZŠ (60 a 73 %), a tím pádem je zastoupení mladších žáků vyšší než starších.

V rozdělení podle vzdělání se jednotlivé kategorie nijak výrazně neliší.

IMHO

Iniciálová akronymní zkratka sousloví In My Humble Opinion (v překladu „dle mého skromného názoru“)

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	36	81,82	8	18,18	0	0,00	0	0,00
gymnázium starší	36	76,60	10	21,28	1	2,13	0	0,00
ZŠ	24	66,67	11	30,56	1	2,78	0	0,00
učiliště	41	73,21	14	25,00	0	0,00	1	1,79
celkem	137	74,86	43	23,50	2	1,09	1	0,55

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Paradoxně oproti pozorováním na internetu jen tento výraz velice málo známý, skoro tři čtvrtiny respondentů uvádí, že zkratku nezná, naopak kategorie „občas použiji“ a „používám běžně“ mají extrémně nízké zastoupení, alespoň nějaký výskyt v poslední uvedené kategorii mají pouze učni.

Cca 98 % tuto zkratku nepoužívá. Nejvyšší znalost tohoto výrazu prokázali žáci ZŠ. V rozdělení podle věku nebyl skoro žádný rozdíl, v rozdělení podle vzdělanosti prokázali vyšší znalost studenti „nevýběrových škol“.

WTF

Iniciálová zkratka sousloví What The Fuck (?) – volně přeloženo jako „Cože, sakra?“ nebo „Co to sakra znamená?“, používá se v pozici tázacího zájmena.

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	4	8,89	16	35,56	7	15,56	18	40,00
gymnázium starší	8	16,67	14	29,17	10	20,83	16	33,33
ZŠ	13	34,21	9	23,68	6	15,79	10	26,32
učiliště	24	42,11	10	17,54	12	21,05	11	19,30
celkem	49	26,06	49	26,06	35	18,62	55	29,26

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 0x

Tato zkratka je studentům poměrně známá, nezná ji pouze cca třetina z nich. Naopak cca 47 % ji alespoň občas použije.

V kategorii „znám, ale nepoužívám“ mají nejvyšší zastoupení studenti gymnázia, mladší studenti převládají nad staršími. V kategorii „občas použiji“ mají naopak převahu starší studenti a v rozdělení podle vzdělání není mezi skupinami téměř žádný rozdíl.

V kategorii „používám běžně“ převažují mladší studenti, hlavně pak mladší gymnazisté. Ve vzdělanostním rozdělení je to pak skupina „výběrová“, a to o celých 14 %. Celkově lze říci, že tuto zkratku používají zejména mladší studenti.

BTW

Jedná se o iniciálovou zkratku, plné znění je *By The Way* (mimochodem). Jako alternativa této zkratky se používá i české *MMCH* (mimochodem).

	neznám		znám, ale nepoužívám		občas použiji		používám běžně	
		v %		v %		v %		v %
gymnázium mladší	0	0,00	10	37,78	15	33,33	20	44,44
gymnázium starší	1	2,08	12	52,08	10	20,83	25	52,08
ZŠ	4	11,11	5	13,89	6	16,67	21	58,33
učiliště	6	10,34	13	22,41	21	36,21	19	32,76
celkem	11	5,88	40	21,39	52	27,81	85	45,45

Výskyt v korpusech: SYN2010: 0x

ksk-dopisy: 1x

Tato zkratka je téměř tou nejpoužívanější. Jak lze vidět, v nejvyšší míře ji používají žáci základní školy. Celkově ji, jako téměř všechny, používají hlavně mladší studenti. Neznalost této zkratky je mizivá. Téměř polovina respondentů zvolila kategorii „používám běžně“, tudíž předpokládáme, že tato zkratka je živým jazykovým prostředkem.

Respondenti v odpovědi na poslední otázku neuváděli žádné jiné anglické tvary, které používají. Ze zkratk uvedli *BFF* – Best Friends Forever (nejlepší přátelé navždy), *PEBKAC* – Problem Exists Between Keyboard And Chair (problém je mezi klávesnicí a židlí, vtipná narážka na tazatele, kteří se ptají na problém s počítačem a přitom si ho způsobili sami) a také *OMFG* (Oh My Fucking God, respondent uvedl překlad Ó můj Zkurvený Bože).

7. Analýzy

7.1. Skupina gymnázium mladší

Zástupci této skupiny se stali studenty tříd 3. AV a 4. AV (tzn. třetího a čtvrtého ročníku) osmiletého studijního programu Gymnázia Moravská Třebová ve věku mezi 13 a 15 lety, průměrně jim bylo 13,5 roku. Celkem bylo vyplněno 45 dotazníků.²³ Tato skupina často píše SMS (60 % píše SMS denně), maily píše málo z dotazovaných (28 % 1krát–2krát týdně, 65 % ještě méně často nebo vůbec), dopisy nepíše téměř vůbec. Angličtinu studovali v průměru cca 6,5 roku.

Znalost anglických výrazů byla vyšší než u žáků ZŠ, kteří volili kategorii „neznám“ v cca 17 % případů. Gymnazisté tuto možnost volili pouze v 13 % případů. Tento rozdíl se ještě zvyšuje, vezmeme-li v úvahu pouze tvary citátové nebo počeštěné jen ortograficky. Tady volili mladší gymnazisté kategorii neznám v 9 % případů, kdežto žáci ZŠ v cca 14 % případů.

Ovšem nejčastěji volenou kategorií bylo „znám, ale nepoužívám“. U všech variant slov, tedy původních i jakkoli adaptovaných forem, se četnost této kategorie pohybovala okolo 50 %, cca 22 % respondentů volilo kategorii „občas použiji“.

Co se týče významového zařazení výrazů, které tato skupina používá, nejčastěji jsou to výrazy z oblasti komunikace (*like, chat, sorry*) a taky výrazy hodnotící (*cool, fake*). Vysoká obliba výrazů z oblasti komunikace souvisí s prudkým rozvojem komunikačních technologií, sociálních sítí a komunikačních platform. Zároveň lze u teenagerů vyzorovat zvýšenou potřebu vzájemné interakce. S tím a také s emotivností mládeže souvisí i vyšší využití hodnotících výrazů a výrazů znázorňujících emoce a vulgarismů, ovšem u těch jen v neadaptovaném tvaru. Dle našeho názoru je to do jisté míry způsobeno tím, že výrazy *shit* a *fuck* jsou v této podobě také citoslovci.

Uvedené SMS zkratky používají mladší gymnazisté běžně ve 25 % případů, ale nejčastěji volili kategorii „znám, ale nepoužívám“ – tam to bylo v 37 % případů.

23 Tato skupina byla ve vyplňování nejspolehlivější, jen výjimečně nebyly v dotazníku vyplněny všechny odpovědi.

7.2. Skupina gymnázium starší

Jako zástupci této skupiny byli zvoleni studenti kvinty osmiletého studijního programu a druhého ročníku čtyřletého studijního programu Gymnázia Moravská Třebová. Bylo jim 15–17 let, z toho bylo 17 patnáctiletých, 20 šestnáctiletých a 9 sedmnáctiletých, dva respondenti věk neuvedli. Průměrný věk byl cca 16 let. Celkem bylo odevzdáno 48 platných dotazníků.

Délka studia angličtiny se pohybovala od jednoho do deseti let, průměrná délka byla 6,6 let. Tato skupina píše SMS často, 70 % denně. Emaily píše 24 % respondentů 1krát–2krát týdně a 54 % ještě méně často. Dopisy 64 % nepíše vůbec.

Skupina jednoznačně dává přednost původním tvarům slov, celkem 22 % dotázaných dané tvary používá často. Přesto je ale nejčastěji volenou kategorií kategorie „znám, ale nepoužívám“ (cca 42 %). Starší gymnazisté vykazují i poměrně velkou (dalo by se říci překvapivou) neznalost některých adaptovaných tvarů, u tvarů adaptovaných ortograficky i morfologicky je to cca 30 %. Tato situace může, stejně jako u učňů, vyplývat z věku a možná i z konzervativnosti uživatelů. Původní tvary slov se těší výrazně vyšší oblibě, než ostatní varianty. V průměru námi dané tvary běžně používá 15 % uživatelů. Skupina má také nejnižší míru neznalosti tvarů, což dle našeho názoru koresponduje se vzděláním dotázaných.

Co se týče významového zařazení používaných slov, uvedla tato skupina, že nejčastěji používá, stejně jako ostatní skupiny, hodnotící výrazy. Naopak za ostatními o něco zaostává v oblasti komunikace. Na rozdíl od ostatních poměrně často využívají výraz *fail*²⁴ a *joke*, naopak méně slova související s technikou a jejím užitím. U velmi módního výrazu *cool* jsme zaznamenali, že jej starší gymnazisté využívají nejméně ze všech sledovaných skupin.

V případě vulgarismů uvádí skupina překvapivě četnější využití než skupina učňovská.

SMS zkratky zná skupina nejvíce ze všech respondentů, v průměru je neznalo jen 18 % odpovídajících. 39,5 % je zná, ale nepoužívá je, a 21 % je běžně používá. Nejpoužívanější v této skupině jsou zkratky vyjadřující údiv *OMG* a vulgární *WTF* a také *BTW*.

24 V tomto případě je to způsobeno tím, že jde obecně o nepříliš známý výraz.

7.3. Skupina žáci ZŠ

Zástupci této skupiny se stali žáci 8. a 9. tříd Základní školy Kostelní náměstí v Moravské Třebové. Průzkumu se zúčastnilo celkem 38 žáků ve věku 13–16 let, z toho 11 třináctiletých, 15 čtrnáctiletých, 8 patnáctiletých a jeden šestnáctiletý (v průměru tedy 14 let), anglický jazyk studovali v průměru 5 let.

Nejvíce dotázaných z této skupiny píše SMS denně (58 %). Maily jich 21 % píše 1krát–2krát týdně, 50 % ještě méně často. Poměrně vysoké číslo, 21 %, nepíše mailly vůbec.

Nejčastěji zaškrťávanou volbou bylo „znám, ale nepoužívám“, a to jak u tvarů původních, tak adaptovaných. U pětatřiceti položek to byla nejvyšší čísla v dotazníku. Druhou nejčastěji volenou kategorií bylo „občas použiji“.

Respondenti znají a používají spíše ortograficky počestěné formy výrazů než jejich neadaptované podoby. Zajímavostí je fakt, že původní tvary nezná 17 % dotazovaných, kdežto ortograficky počestěné formy nezná jen 9 %. To znamená, že s některými výrazy se žáci setkali až jako s přejímkami. V ostatních kategoriích je odlišnost 2–3 % ve prospěch častějšího psaní adaptovaných forem. Obecně by se dalo říci, že nejvíce využívají žáci ZŠ takové formy slov, které jsou adaptované pouze ortograficky a nejméně ty, které jsou adaptované pouze morfologicky (např. výraz *shoppovat*, který z této skupiny nepoužívá běžně žádný uživatel).

Ve významovém rozřazení výrazů vedou v míře využití výrazy z oblasti hodnoticích (*funny, good, wow*) – tato skupina celkově využívá právě hodnocení nejvíce – a také z oblasti komunikace (*chat, smajlík*) stejně jako v ostatních skupinách.

Uvedené SMS zkratky nezná cca 29 % uživatelů, což je vůbec nejvyšší procento ze všech. Opačný je druhá varianta, kdy rovněž nejvyšší procento ze všech skupin (36,5 %) tyto zkratky používá běžně. Nejvíce je to viditelné u zkratky *PLS*, kterou běžně užívá 73 % uživatelů z této skupiny, kdežto neznají ji pouhá necelá 3 %.

7.4. Skupina učni

Vzorkem skupiny učni se stali studenti prvních a druhých ročníků nematuritních oborů Střední odborné školy a Středního odborného učiliště Moravská Třebová. Celkem bylo odevzdáno 59 dotazníků.²⁵

V této skupině bylo 21 respondentů šestnáctiletých, deset patnáctiletých, osmnáct sedmnáctiletých a výjimkou byli dva osmnáctiletí, jeden devatenáctiletý a jeden dvacetiletý. Průměrný věk skupiny byl cca 16,5 roku. Angličtinu tito respondenti studovali různě dlouhou dobu, ze všech skupin to bylo u učňů nejrozmanitější, od 0 do 11 let, v průměru 5,4 let. Stejně jako ostatní skupiny píše učni SMS většinou každý den (70 %), emaily jich 59 % píše méně často než 1krát týdně. Dopisy tato skupina nepíše téměř vůbec. Zaujali nás dva respondenti, kteří uvedli, že píše dopisy téměř denně – zřejmě jde o pozůstatek starých, kdysi velmi populárních dopisových přátelství.

Také učni dávali přednost kategorii „znám, ale nepoužívám“, tuto možnost jich u jednotlivých slovních tvarů volilo v průměru 40 % (ale u některých to bylo i přes 60 %). Neznalost jednotlivých slov dosahovala v průměru 18 %, což je více než kategorie „používám běžně“ (15 %).

Oblíbenější jsou u této skupiny tvary ortograficky nepočestěné, což lze přikládat tomu, že jakožto součást starší ze dvou zkoumaných skupin poznali učni anglické tvary v době, kdy ještě nebyly „moderní“ jejich počestěné varianty. S tím by mohlo souviset i to, že učni také méně než mladší skupina používají morfologicky počestěné varianty.

Co se týče významového rozlišení slov, používají učni nejčastěji ta z nich, která patří mezi hodnotící výrazy. O něco méně než ostatní skupiny používají výrazy spojené s počítačovou technologií, snad s výjimkou výrazu *link*, i když přitom dle našeho názoru neplatí fakt, že by učni využívali tyto technologie méně než ostatní skupiny.

Zajímavostí je fakt, že učni uvedli, že výrazně méně užívají vulgarismy *fuck* a *shit*. Není to ovšem způsobeno tím, že by tyto výrazy neznali. Dle našeho názoru je jednou z možných příčin to, že se chtějí představit v lepším světle. Druhou možností

25 Tato skupina patřila, co se týče vyplňování dotazníků, k nejproblematičtějším, nejvíce dotazníků bylo vyřazeno a celkově bylo nezodpovězených kolonek více než v ostatních skupinách.

může být to, že zkratka častěji používají česká vulgární slova. Nemáme totiž za to, že by jedna skupina teenagerů byla výrazně slušnější než skupiny jiné.

Učni používají SMS zkratky běžně v 19,5 % případů, ve 27 % případů je vůbec neznají. Více využívají ty SMS zkratky, které nějakým způsobem vyjadřují emoce – *LOL, OMG*.

7.5. Skupina výběrová

Pod pojmem skupina výběrová rozumíme studenty „výběrové školy“ gymnázium. Rozhodujícím kritériem je zde tedy vzdělání, ke kterému skupina míří. Gymnazisté jsou v našem průzkumu považováni za nositele jazykové kultury. Vzhledem k tomu, že se dá u této skupiny předpokládat, že jejich preference vzdělání bude vyšší než u studentů druhé skupiny, mohou nastat dva případy – buď budou tito studenti z důvodu vyšší znalosti angličtiny používat anglicismy více, nebo právě z důvodu zachování správnosti jazyka naopak méně. Složení skupiny bylo 48 % mladších gymnazistů a 52 % starších.

V četnosti psaní SMS, mailů a dopisů se skupiny výběrová a nevýběrová nijak výrazně neliší. Je-li v tomto rozdíl, pak spíše závisí na věku dotazovaných.

Nejčastěji volenou možností i této skupiny bylo „znám, ale nepoužívám“, v průměru tato možnost dosahovala 44 %, další nejčastější možností bylo „občas použiji“ – 21 %, možnost „používám běžně“ byla zvolena v 15 % případů. Odlišnost jednotlivých podskupin byla stejná, jako odlišnost skupin „mladší“ a „starší“. Dá se tedy soudit, že odlišnost je způsobena spíše věkem dotazovaných. Obě podskupiny dávají poměrně jednoznačně přednost původním tvarům slov, četnost jejich běžného užívání dosáhla v průměru okolo 20 %.

Celá výběrová skupina shodně nejčastěji využívá hodnoticí výrazy, jako *crazy*, *fake*. Výrazy z oblasti komunikace a z oblasti počítačů však starší gymnazisté používají méně než jejich mladší kolegové.

Co se týče SMS zkratk, alespoň občas je používá cca 21 % lidí ze skupiny, z toho téměř polovina je používá běžně. Mladší gymnazisté vykazují sice vyšší neznalost, ale zase zkratky, které znají, opravdu používají. Ovšem stále je to méně než skupina nevýběrová, v níž alespoň občas zkratky použije 24 % uživatelů, a běžně jsou používány v průměru v 28 %.

7.6. Skupina nevýběrová

Do této skupiny byli zařazeni žáci základní školy a studenti učiliště. Název skupiny byl zvolen jako protiklad názvu druhé skupiny „výběrová“. Skupinu tvoří ze 61 % učni a ze 39 % žáci základní školy. V tomto případě složení respondentů lehce zkresluje výsledky, neboť žáci některé tvary užívají výrazněji než učni.

Studenti této kategorie nesměřují primárně k maturitě, budoucí dosažené vzdělání je nižší, a proto se očekává i menší jazykový cit.²⁶ Existuje předpoklad, že tato skupina bude znát anglicismy méně. Pokud je používá, pak je pravděpodobné, že u této skupiny je to právě z důvodu ztotožnění se se sociální skupinou.

Bylo zjištěno, že žáci píší SMS o cca 10 % méně než učni, ale stejně jako ve skupině výběrové bychom v tomto spatřovali spíše vliv věku. Maily cca 11 % respondentů píše také denně a více než polovina respondentů píše maily méně často než 1krát týdně.

Nejčastěji volenou kategorií byla i u této skupiny kategorie „znám, ale nepoužívám“, respondenti ji zaškrtnuli cca ve 37 % případů, přičemž učni o něco častěji než žáci. Anglicismy jsou běžně používány cca ve 20 % případů, žáci preferují především adaptované formy, u učňů jsou výsledky u adaptovaných i původních forem obdobné. Více používají námi dané výrazy právě žáci ZŠ.

Stejně jako obě její podskupiny volila tato skupina, co se týče významového rozlišení slov, slova hodnotící a dále výrazy, které jsme zařadili do oblasti komunikace (*smajlík, chat*).

Co se týče SMS zkratk, ty používá alespoň občas 24 % respondentů a běžně je používá 28 %, přičemž většinu z toho tvoří žáci základní školy.

26 Je zřejmé, že někteří studenti základní školy půjdou po jejím skončení studovat maturitní obory. Protože ovšem ne každý, kdo studovat jít chce, se nakonec přihlásí nebo následně na školu dostane, a také ze statistických důvodů, nebylo možné toto v průzkumu zohlednit.

7.7. Skupina starší

Do této skupiny jsou zahrnuti respondenti skupin učni a gymnázium starší, tedy studenti ve věku 15 až 18 let (s výjimkou jednoho devatenáctiletého a jednoho dvacetiletého). Skupinu tvoří z 57 % učni a ze 43 % gymnazisté.

Sedmdesát procent dotázaných z této skupiny píše SMS každý den, což je rozdíl oproti mladší skupině a je to zřejmě způsobeno vyšší solventností starších (u nich je i častější nějaká brigáda apod.). Maily píše cca 1krát–2krát týdně (cca 50 %, zatímco u mladší skupiny je to 57 %).

V průměru tato skupina používá běžně uvedené anglicismy v patnácti procentech případů (v průměru 15 % možnosti „používám běžně“). Nejčastěji volenou možností bylo „znám, ale nepoužívám“. Starší skupina častěji používá výrazy spjaté s životním stylem (*money, look*), mladší slova hodnotící. Může to být dáno tím, že starší teenageři již nemají tolik potřebu vyjadřovat své emoce. Spíše se zajímají právě o životní styl a dění okolo sebe, snižuje se zaměření člověka na sebe a především se mění komunikační rámec dospívajících.

Starší skupina, stejně jako obě její podskupiny, z daných anglicismů nejvíce využívá hodnotících slov, v tom není mezi učni a gymnazisty rozdíl. Gymnazisté mají vyšší znalost původních tvarů a také je ve vyšší míře používají, kdežto u adaptovaných tvarů je tomu tak, že je spíše znají a používají učni, což by svědčilo o jistém konzervativismu gymnazistů a naopak jazykovém novátorství učňů. Pokud gymnazisté volí neadaptované formy, téměř vždy jsou to ty, které jsou odvozeny z původního tvaru výrazu, kdežto u učňů ty, které jsou odvozeny od adaptovaného výrazu, viz např. *chatovat* × *četovat* (právě naopak je tomu u výrazu *checkovat* × *čekovat* nebo např. *smajlík* × *smiley*). Totéž platí i u vulgarismů. Překvapivě používá tato starší skupina vulgarismy spíše méně často než skupina mladší.

Platí, že starší skupina zná v průměru anglicismy více než skupina mladší. Zajímavostí jsou třeba výrazy *party* a *párty*, které starší respondenti používají častěji než respondenti mladší. Domníváme se, že je to proto, že pro respondenty mezi 13 a 15 lety není účast na nejrůznějších party ještě příliš aktuální, což by vysvětlovalo fakt, že v tomto případě mladší skupina výraz nepoužívá.

Celkově se dá říci, že skupina dává přednost tvarům původním, případně tvarům adaptovaným pouze morfolologicky.

Vybrané SMS zkratky používá tato skupina méně než věkově mladší,

v některých případech (např. *PLS*) až téměř o polovinu. Pokud je rozdíl mezi skupinou Gymnázium a Učiliště, pak většinou ve prospěch respondentů z učiliště. S výjimkou zkratky *OMG* a *BTW* je i tady nejčastěji volenou variantou „znám, ale nepoužívám“.

7.8. Skupina mladší

Do této skupiny byli zahrnuti respondenti skupin žáci ZŠ a mladší gymnazisté, tedy lidé od 13 do 15 let, navštěvující osmou nebo devátou třídu (a odpovídající ročníky víceletého gymnázia). Skupinu tvořilo 46 % žáků a 54 % gymnazistů.

Tato skupina píše SMS cca v 60 % případů denně. Toto číslo je nižší než u starší skupiny – může to být dáno tím, že respondenti této skupiny ve svém věku ještě nemají mobil anebo méně často mívají peníze na kredit, čemuž by odpovídala i skutečnost, že poměrně velká část jich píše sms 1krát–2krát týdně. Maily tato skupina, jak lze vyčíst z předchozího, píše méně často než jednou týdně. Dopisy nepíše skoro vůbec. Komunikace této věkové skupiny je často přenesená již na jiné komunikační platformy, např. na chat nebo ICQ.

I u této skupiny bylo nejčastěji volenou kategorií „znám, ale nepoužívám“, dohromady to uvedlo cca 40 % dotázaných. Dalších 25 % použije dané výrazy příležitostně. Častější výskyt kategorie „používám běžně“ mají žáci základní školy. Tato skupina používá anglicismy častěji než skupina starší, průměrně jich volilo kategorii „používám běžně“ 20 %, u druhé skupiny 15 % (v kategorii „občas použiji“ je to 25 a 23 %), z čehož lze soudit, že mladší skupina používá anglicismy častěji.

Může to být dáno tím, že je to právě tato mladší skupina, která se snaží svým vyjadřováním zapadnout a najít svoje místo, na druhou stranu také tím, že již obvykle patří k lidem, které angličtina provází od útlého dětství (v současnosti se tento jazyk vyučuje často již v mateřských školách), i když souvislost mezi délkou studia angličtiny a používáním anglicismů se v této práci prokázat nepodařilo.²⁷

Až na výjimky (*fail, fejkovat, párty, shoppovat* – zejména výrazy spjaté se životním stylem apod.) volili mladší teenageři ve všech případech možnost „používám často“ častěji než starší. Dokonce i vulgární výrazy používá tato skupina ve své korespondenci častěji. V kategorii „občas použiji“ jsou výsledky skupin starší a mladší vyrovnané.

Co se týče SMS zkratk, mladší teenageři je nejen častěji používají (s výjimkou zkratky *ROFL*), ale také častěji znají. Míra užívání SMS zkratk

27 Možná proto, že úroveň výuky na různých školách je odlišná, a možná proto, že současní teenageři patří ještě ke generaci, která výuku angličtiny neměla věkově sjednocenou, tj. respondenti začínali s výukou v různém věku a v různém ročníku školy.

mladšími je až dvojnásobná oproti starším respondentům. Z této skutečnosti a také z faktu, že mladší respondenti méně užívají zprávy SMS, pro které tyto zkratky původně vznikly, lze vyvodit, že SMS zkratky se hojně rozšiřují i do jiných forem soukromé korespondence.

7.9. Celá sledovaná skupina

Sledovaný vzorek teenagerů se skládal z 31 % učňů, 20 % žáků, 23 % mladších gymnazistů a 25 % starších gymnazistů.

V průměru posílá 64,5 % našich respondentů SMS denně, přičemž starší z respondentů posílají denně v 70 % případů. To řadí SMS zprávy mezi nejrozšířenější formu soukromé komunikace mládeže dneška. Maily píše denně jen 13,5 % studentů, přičemž je pravdou, že i ty jsou spíše doménou starších uživatelů, zejména gymnazistů. Komunikace mladších teenagerů se již zřejmě přesouvá na jiné komunikační platformy, např. ICQ, chat. Co se týče dopisů, dle předpokladů je už dnes nepíše skoro nikdo.

Co se týče zvolených anglicismů, jednoznačně nejčastěji volenou kategorií dotazníku byla kategorie „znám, ale nepoužívám“. V případě původních tvarů slov byla celkem zvolena v 40 % případů, v případě adaptovaných výrazů v 41 %. Kategorie „neznám“ byla volena v 19 %, kategorie „občas použiji“ v 23 % a kategorie „používám běžně“ v 17 %. Může to být způsobeno také tím, že používání cizího jazyka, známého zejména z „veřejných“ a poloveřejných projevů mládeže, jednoduše do osobních a soukromých projevů neproniklo. Zvláště jsou-li tyto projevy psané, tak jako v našem případě, je také možné, že se studenti snaží alespoň trochu zachovat zdání spisovnosti o něco více než v projevech primárně mluvených (např. chat).

Celkově se jako používanější jeví původní tvary oproti adaptovaným, ale to může být způsobeno tím, že jsme se do této práce snažili vybírat opravdu nové výrazy, většinou takové, které nebyly ještě reflektovány ani ve slovnících. Je proto možné, že se jejich adaptované formy ještě nestihly rozšířit. Na druhou stranu je při současné míře porozumění anglickému jazyku pravděpodobná také možnost, že se neadaptují nikdy a minimálně v písemné komunikaci zůstanou ve své původní formě.²⁸ Pokud bychom hovořili pouze o původních tvarech anglicismů, bylo by rozdělení mezi jednotlivými kategoriemi takové: „neznám“ – 12 %, „znám, ale nepoužívám“ – 40 %, „občas použiji“ – 27,25 %, „používám běžně“ – 19,75 %.

Nejčastěji používají anglicismy žáci ZŠ, v průměru to bylo 23 % v kategorii „používám běžně“ a 23,5 % v kategorii „občas použiji“. Toto vyvrací náš předpoklad, že nositeli jazykové inovace budou v tomto případě spíše gymnazisté.

28 Jinak tomu je v případě sloves, která se pro plné využití v české větě musí adaptovat do českého paradigmatického systému.

Lze tedy předpokládat, vzhledem k tomu, že kategorie „nevýběrová“ jako celek používá anglicismy více než druhá kategorie, že vzdělanější osoby více ctí český jazyk.²⁹

Pokud byly zjištěny rozdíly v užití anglicismů, pak téměř vždy ve prospěch mladší skupiny, tudíž můžeme v tomto směru za nositele jazykové inovace označit právě teenagery ve věku 13–15 let. Nejčastěji využívali anglicismy žáci základní školy.

Po provedené analýze můžeme mezi nejživější anglicismy zařadit výrazy (počítáme výrazy, u nichž bylo procento kategorie „používám běžně“ vyšší než průměr, tedy vyšší než 17 %):³⁰ OK (68,95), oukej (40), oki (28,81), net (64,21), sorry (57,14), sory (32,58), soráč (30,56), chat (53,19), čet (20,56) chatovat (43,48), četovat (23,76), smajlík (49,19), smajl (34,41), wow (40,56), wau (24,86), checknout, checkovat (35,45), párty (35,16), smile (34,74), like (34,21), shit (31,22), lajk (26,88), lajkovat (22,73) good (26,74), googlit, vygooglit (25), gůglit, vygůglit (20,37), cool (23,5) flirt (21,39), money (21,08), fake (20,11), shop (19,89), fuck (19,79), phone (18,33), go (17,74), loser (17,84), lůzr (17,13).

Nyní si uvedeme ty anglicismy, které mají šanci, že do korespondence mládeže časem vstoupí (tj. kategorie „občas použiji“ u nich byla volena ve více než 23 %): cool (49,73), best (41,98), bestovní (35,93), go (36,02) fejk (34,69), fejkovat (25), crazy (32,28), groggy (28,11), many (26,74), joke (26,06), baby (25,95), bejby (27,97), čeknout, čekovat (23,6), double (25,41), party (24,43), look (24,73), fuckovat (24,31), fakovat (24,04), čeknout, čekovat (23,6), fun (21,93), funny (32,97).

Z výše uvedeného je patrné, že nejčastěji užívané výrazy pocházejí z oblasti komunikace a z oblasti hodnotících, expresivních výrazů. Poměrně často používané a progresivní jsou v korespondenci mládeže i vulgarismy. Uvedené výrazy již jsou nebo mají velkou možnost se stát běžnými v jazyce korespondence mládeže. Pokud se dostanou do živé slovní zásoby, je pravděpodobné, že s nimi přejdou i jejich adaptované podoby, případně odvozeniny, nebo se vytvoří nové.

Budeme-li nyní hovořit o SMS zkratkách, ty používají především žáci

29 Vycházíme také z toho, že nižší užití anglicismů mezi gymnazisty není zapříčiněno jejich neznalostí.

30 Číslo v závorce znamená, kolik procent respondentů zvolilo u daného výrazu danou kategorii. Pokud se do skupiny dostaly i adaptované výrazy, uvádíme je pro přehlednost hned za výrazy původními.

základní školy, běžně je používá v průměru 36,5 % respondentů této skupiny. Za nimi jsou mladší gymnazisté, kteří kategorii „používám běžně“ zvolili v 25 % případů. Jako nejprogresivnější se ukazují zkratky PLS (47,09 %), BTW (45,45 %), LOL (40,43 %), OMG (40,84 %) a zkratka obsahující vulgarismus WTF (29,26 %).

Jak v případě SMS zkratek, tak v případě anglicismů lze tedy za „jazykové inovátory“ označit spíše mladší teenagery, zejména žáky základní školy. Souvislost mezi užíváním anglicismů a délkou studia angličtiny a se čtením časopisů pro mládež se prokázat nepodařilo.

Závěr

Práce se zaměřila na využívání lexikálních jednotek anglického původu, k v soukromé korespondenci mládeže ve věku 13–17 let. Průzkumu se účastnilo celkem 190 respondentů (tzn. bylo odevzdáno 190 platných dotazníků) a to žáci osmých a devátých tříd ZŠ Kostelní náměstí v Moravské Třebové, studenti prvních a druhých ročníků ISS a OU Moravská Třebová („skupina nevýběrová“) a studenti třetího a čtvrtého ročníku osmiletého studijního programu a prvního a druhého ročníku čtyřletého studijního programu Gymnázia Moravská Třebová (skupina výběrová).

Výzkumnou metodou byly dotazníky. V rámci výzkumu jsme zjišťovali, zda teenageři dávají v psané formě přednost původním nebo adaptovaným tvarům.

Lze říci, že anglicismy se do korespondence mladých, potažmo do jejich jazyka celkově, šíří hlavně ve svých neadaptovaných tvarech a hlavně zásluhou mladších z nich. Výsledky výzkumu naznačují, že do jazyka mladších mluvčích se výrazy dostávají učením se od starších mluvčích, ale mladší respondenti přidávají i nové, které starší mluvčí nepoužívají. Přebírají je jednak ze zahraničních vzorů (dnes už není výjimkou sledování seriálů a filmů v originálním znění), jednak z časopisů pro mládež apod. Je zřejmé, že na začátku uvedená hypotéza, že anglicismy budou využívat zejména starší respondenti, a to díky vyšší jazykové vybavenosti a vyššímu povědomí o zákonitostech jazyka, se nepotvrdila. Důvod vidíme v tom, že starší mluvčí nemají již takovou potřebu sebevyjádření skrz vlastní neotřelost, případně ji vyjadřují jinak (např. jsou umělecky činní, veřejně se angažují) a navíc zpravidla již jsou členy referenčních skupin a neusilují tolik o přijetí vrstevníky.

Po vyhodnocení otázek ze začátku dotazníku jsme došli k tomu, že nejrozšířenější formou soukromé korespondence jsou zprávy SMS. Teenageři je píše v 64,5 % případů denně, naproti tomu emaily píše denně jen 13,5 % respondentů. Dopisy až na výjimky nepíše mládež téměř vůbec. Emaily jsou doménou spíše starších studentů. Stejně tak starší studenti častěji píše SMS. Lze z toho usoudit, že komunikace mladších teenagerů se již přesunula na jiné komunikační platformy, např. ICQ, chat apod., zatím co starší respondenti jsou konzervativnější. Komunikaci na těchto platformách považujeme však spíše za mluvenou.

Co se týče jednotlivých anglicismů, zjistili jsme, že teenageři nejčastěji využívají výrazy spojené s počítači (*googlit*, *net*) a především výrazy z okruhu

komunikace (*smajlík, chat, OK, like, sorry*). Tyto lexémy spolu zdánlivě nesouvisejí, jejich návaznost na okruh komunikace se často ukazuje až při podobnějším popisu výrazu. V mnohém se jedná o komunikaci v rozšířeném slova smyslu (tj. Nezaobíráme se jen komunikací slovní). Hlavně výraz *like* se jako spojený s komunikací chápe až prostřednictvím Facebooku, kdy kliknutím na tlačítko *like* dáváte najevo svůj souhlas s názorem nebo své sympatie. Prostřednictvím facebooku se lexém *like* substantivizoval. Výrazy *smajlík* a *chat* nabyly na oblibě v souvislosti s rozšířením internetové a SMS komunikace (např. výraz *chat* znamená obecně „pokec“), dříve se nemuselo nutně jednat o interakci prostřednictvím internetu. Častý výskyt těchto slov v korespondenci mládeže může být způsoben i tím, že tyto výrazy jsou velmi rozšířené v médiích, zejména na internetu. Mnohdy jsou tyto výrazy k vidění na stránkách, které tvoří sama mládež, a odtud se pak dostávají dále, do slovní zásoby lidí, kteří tyto stránky sledují.

Mezi neologismy s potenciálem živosti jsme zařadili především hodnotící výrazy (*crazy, groggy*). V práci jsme se dotkli rovněž SMS zkratk. Rozhodli jsme se je zařadit proto, že se postupně stávají běžnou součástí slovní zásoby mladých lidí (což se u části z nich ve výzkumu potvrdilo). Zřejmě to souvisí s celkovým zestručňováním sdělení a hlavně se zrychlováním komunikace, které vede k používání stále týchž obrátů (ačkoli první zkratky pravděpodobně vznikly jako jazykové ozvláštňení – tento důvod vznikání nových zkratk není ostatně vyloučen ani dnes.) Ze SMS zkratk pak jsou nejvíce užívané ty opravdu známé, jako *PLS, BTW, LOL, OMG*.

Nejčastěji volenou kategorií však u velké většiny výrazů bylo „znám, ale nepoužívám“, z čehož lze usuzovat, že do soukromé korespondence ještě anglicismy nepronikly natolik, jako do té poloveřejné (blogy, komentáře na webu apod., na nichž jsme shromažďovali materiál k vytvoření dotazníku pro tuto práci). Patrně to souvisí s tím, že v soukromí nemají teenageři takovou potřebu se zviditelnit. V této sféře je jasné, že je adresát projevu bere na vědomí. Je možné, že v korespondenci se svými kamarády se nesnaží zapadnout do skupiny (to, že s kamarády komunikuje, znamená, že již ve skupině je).

Pokud můžeme srovnat využití adaptovaných a neadaptovaných podob slova, pak i tam, kde byly adaptované podoby zachyceny, byly opakovaně užívány původní varianty, což svědčí o jistém konzervativismu mladých v užívání jazyka. Zajímavé bylo vysledované zjištění, že zatímco většina výrazů, které měly i slangový význam,

měla tentýž význam i v angličtině, naproti tomu některé (např. *crazy*) měly v češtině význam posunutý (*crazy* – v angličtině ztřeštěný, bláznivý, v češtině se využívá jako výraz pro skoro všechno, co není úplně konvenční). U některých výrazů nebyly jejich „nové“ významy ještě zaznamenány ve slovnících (např. výraz *like* se díky Facebooku nově používá jako substantivum).

Pro verifikaci jsme jednotlivé lexémy vyhledávali v Českém národním korpusu. Pokud měl výraz vyšší využití mezi teenagery, nacházel se častěji v korpusu (snad s výjimkou výrazu *double*, což by se dalo vysvětlit jeho hojným výskytem např. ve sportovní terminologii). V této věci náš předpoklad nebyl vyvrácen.

Anglicismy a SMS zkratky častěji využívali mladší teenageři, že nejvíce uživatelů tyto výrazy našly mezi žáky ZŠ. Mezi jednotlivými vzdělanostními skupinami takovýto rozdíl nebyl. Souvislosť využití anglicismů s délkou studia angličtiny a se čtením časopisů pro mládež se v této práci prokázat nepodařilo.

Ačkoli zatím není velké množství výrazů, které by byly opravdu pravidelně užívány, mnoho z nich tento potenciál má. Pokud by do jazyka pronikly, je pravděpodobné, že by se z nich vytvořily i adaptované tvary a odvozeniny. Jako návodem k dalšímu výzkumu navrhuje provést podobnou analýzu za několik let a zjistit, u kterých z nich se tak skutečně stalo

Anotace

Autor: Soňa Navrátilová

Fakulta: filozofická

Katedra: bohemistiky

Název diplomové práce: Anglicismy v soukromé korespondenci mládeže

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Darina Hradilová, Ph.D.

Počet znaků: 190 628

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 71

Klíčová slova: Anglicismy, kvantitativní analýza, neologizace, komunikace mládeže, soukromá korespondence, elektronická korespondence, přejímání z cizích jazyků

Tato práce se zabývá frekvencí užívání zvolených anglicismů v soukromé korespondenci mládeže ve věku 13–17 let. Sledujeme, zda se liší využití daných přejímek mezi jednotlivými skupinami teenagerů, rozdělenými podle věku a vzdělání. Cílem je zjistit, v jakém rozsahu jsou jednotlivé výrazy užívány, zda jsou častější původní nebo adaptované formy a také která skupina mládeže používá tyto přejaté lexémy nejčastěji. K získání dat byla využita metoda dotazníků a jejich analýzy. Hodnoty byly zpracovány pro každý lexém zvlášť a následně také podle jednotlivých skupin. Pro dokreslení frekvence užívání byl využit i Český národní korpus.

Resumé

The master thesis is divided into two parts. The first part deals with the theory of coining and borrowing, the theory of the social group of teenagers, and, last but not least, of correspondence including electronic correspondence.

The most prominent word-formation process today is borrowing, especially from English. The borrowed lexemes go through different stages of adaptation. Some of them are used only ad hoc, others are adjusted to a paradigm within the Czech language system. At times there happen to be doublets existing next to each other for a long time. Both old domesticised loanwords (*tramvaj, pudink*) and the new ones have become part of our everyday communication.

The thesis deals with correspondence, namely with the correspondence of teenagers. It is actually in letters, where the language play fully develops. Even though personal correspondence is a means of written communication, it takes on some features of the verbal communication, above all the dialogue-like quality and the ability to assimilate to the shared vocabulary of both participants. The participants may also create their own language ‘code’, which is more likely to happen when they are close friends.

These ‘codes’, language play and innovations, unusual word forms and collocations are typical of letters of teenagers. Loanwords in particular are used as a means of innovation. The author of the letter presumes that the addressee knows the words he is using; when the knowledge on the part of the addressee cannot be expected, the author provides an explanation. The questionnaire showed that teenagers write letters only occasionally (just two respondents stated that they write letters daily). Personal e-mails are popular particularly with older teenagers. Though according to the questionnaire, only 13.5% of respondents write them daily (including personal messages sent via social networks). The data also showed that 4% of older and 18.5% of younger respondents do not use personal e-mails at all.

The practical part of the thesis includes a questionnaire concerning the usage of English loanwords in the personal correspondence of teenagers. There were two groups of respondents: the non-selective group were the students of the grades 8 and 9 from the HP school ZŠ Kostelní náměstí v Moravské Třebové and the students of the grades 1 and 2 of the vocational schools ISS and OU, and the selective group were the students of the grammar school Gymnázium Moravská Třebová, namely the

grades 3 and 4 of the eight-year study programme and the grades 1 and 2 of the four-year study programme. The total number of participants was 190, the majority between 13 and 17 years of age. The respondents could be divided according to two criteria. There are two groups according to the type of education, the selective and non-selective, and two groups according to the age of the participants, under 15 and older.

The questionnaire aimed to ascertain the usage of concerned English loanwords, eventually of their assimilated forms. From a large part, the lexemes were selected from web pages visited predominantly by teenagers, e.g. www.libimseti.cz and www.facebook.com. As a secondary source were used the excerpts of two bachelor thesis, namely *Anglicismy v současné publicistice (na materiálu časopisů pro mládež)*³¹ by S. Navrátilová and *Anglicismy v Korpusu soukromé korespondence*³² by T. Živná.

The questionnaire offered four categories for the respondents to check: 'I don't know the word', 'I know the word but I don't use it', 'I sometimes use this word', and 'I usually use this word'.

It was found out that most often teenagers use words linked to communication (*smajlík, chat, OK, like, sorry*) or to computers (*googlit, net*). Evaluative words (*crazy, groggy*) were included among the neologisms most likely to enter daily usage. Also the best-known abbreviations used in text messages, like *PLS, BTW, LOL, OMG* have this potential.

The majority of the respondents checked the category 'I know this word but I don't use it' which implies that Anglicisms have not yet entered the personal correspondence into such an extent as they have the public and semi-public one (blogs, discussions). The HP school children are using the Anglicisms the most, the vocational students, on the other hand, the least. As supposed, the older grammar school students showed the least knowledge of the loanwords. English loanwords are generally used more often by younger speakers. No link was proven between the length of English study and reading magazines for teenagers.

31 *Anglicisms in the current press (excerpting magazines for teenagers)*

32 *Anglicisms in the Corpus of personal correspondence*

Seznam literatury

Knihy a monografie

- Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E.: *Současná stylistika*, Praha 2008
- Čechová, M. a kol.: *Současná česká stylistika*, Praha 2008
- Filipec, J. – Čermák, J.: *Česká lexikologie*, Praha 1985
- Gester, S.: *První empirická analýza recepce anglicismů v českém jazyce*, Olomouc 2001
- Hauser, P.: *Nauka o slovní zásobě*, Praha 1980
- Hauser, P.: *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*, Praha 1986
- Hladká, Z.: *Čeština v současné soukromé korespondenci. Dopisy, e-mail, SMS*, Brno 2005
- Jandová, E. a kol.: *Čeština na www chatu*, Ostrava 2006
- Kadlecová, K.: *Dívky a girls podle českých dívčích časopisů*, Liberec 2007
- Karlík, P. a kol.: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1996
- Kirkpatrick, D.: *Pod vlivem Facebooku*, Brno 2001
- Macek, P.: *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*, Praha 1999
- Macek, P.: *Adolescence*, Praha 2003
- Schneider, M.: *Úvod do základů sociologického výzkumu*, Olomouc 1980
- Svobodová, D.: *Internacionalizace současné české slovní zásoby*, Ostrava 2007
- Svobodová, D.: *Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: mezi módností a standardem*, Ostrava 2009
- Vybíral, Zbyněk: *Co, čím, jak a s kým komunikujeme?* Hradec Králové 1999
- Žemlička, Martin. *E-mail, chat, sms: praktický průvodce elektronickou komunikací*, Brno 2003
- Kol. autorů: *Mluvnice češtiny 2*, Praha 1986

Webové zdroje

Dobřej hustej borec, 2006, [online, cit. 18. 3. 2012], dostupné z <http://www.zakovskyslang.dbm.cz/tisk02.asp>

Český národní korpus - SYN2010. [online], Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>

Český národní korpus – ksk-dopisy. [online], Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2006. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>

Světový projekt o internetu, 2005, [online, cit. 5. 4. 2012], dostupné z <http://ivdmr.fss.muni.cz/info/view.php?cislocclanku=2005100501>

Co je to hoax, [online, cit. 5. 4. 2012], dostupné z <http://www.hoax.cz/hoax/co-je-to-hoax>

Slovník cizích slov ABZ.cz, [online, cit. 5. 4. 2012], dostupné z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz>, heslo „chat“

OK, 2008, [online, cit. 10. 4. 2012], dostupné z <http://bob.zbroj.info/clanky/clanek2.html>.

Grosmanová, M., 2006 *LúZR, kterej neumí nic spešl, . . tak mluví české děti*, [online, cit. 5. 4. 2012], dostupné z <http://hn.ihned.cz/c1-18021380-luzr-kterej-neumi-nic-spesl-tak-mluvi-ceske-deti>

Handl, J., 2009, *České děti a internet*, citováno [online, cit. 2. 4. 2012], dostupné z <http://www.lupa.cz/clanky/ceske-deti-a-internet>

Hron, P., 2005, *Kdo nejvíc posílá SMSky u Oskara?*, [online, cit. 29. 2. 2012], dostupné z <http://www.mobilnaut.cz/?a/341>

Hradilová, D., 2010, *Lexikální prostředky vyjadřující negativní postoje a emoce v projevech současné mládeže*, [online, cit. 14. 5. 2012], dostupné z <http://www.bohemistyka.pl/artykuly/2010/Hradilova.pdf>,

Molka, P., 2011, *Sociální síť a sdružení dětí a mládeže*, [online, cit. 28. 3. 2012], dostupné z <http://www.adam.cz/clanek-2011080030-socialni-site-a-sdruzeni-deti-a-mladeze.html>,

Srb, J., 2008, *Telefony převálcuje internetová komunikace*, [online, cit. 15. 3. 2012], dostupné z <http://mobilenet.cz/clanky/telefony-prevalcuje-internetova-komunikace-4049>

Waic, V., 2006, *Sloveso googlovat se dostává do slovníků*, [online, cit. 14. 5. 2012], dostupné z: <http://www.zive.cz/bleskovky/sloveso-googlovat-se-dostava-do-slovniku/sc-4-a-131216/default.aspx>,

Český statistický úřad, 2006, *Věda, technika a informační společnost z hlediska genderu*, číslo 1125-05, [online, cit. 29. 2. 2012], dostupné z <http://www.jihlava.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/tab/85002BE898>

Český telekomunikační úřad, 2011, *Zpráva o vývoji trhu elektronických komunikací se zaměřením na rok 2010*, [online, cit. 29. 2. 2012], dostupné z http://www.ctu.cz/cs/download/statisticke_udaje/rok_2011/zprava_vyvoj_trhu_ek_2010.pdf

Diplomové práce

Báborová, A.: *Online vztahy dospívajících uživatelů Facebooku a jejich dopad na sociální prostředí*. Bakalářská práce, Brno 2011

Čihánková, H.: *Dospívající a online komunity*. Bakalářská práce, Brno 2008

Hájková, K.: *Neologismy v časopisech pro mládež*. Diplomová práce, Brno 2007

Navrátilová, S.: *Anglicismy v současné publicistice (na materiálu časopisů pro mládež)*. Bakalářská práce, Olomouc 2007

Nováková, M.: *Internet a jeho vliv na středoškolskou mládež*. Diplomová práce, Brno 2010

Nováková, Š.: *Porozumění neologismům mezi středoškolskou mládeží (na materiálu studentů prostějovských středních škol)*. Bakalářská práce, Olomouc 2008

Václavková, D.: *Analýza anglicismů v časopisech pro mládež*. Diplomová práce. Olomouc 2003

Živná, T.: *Anglicismy v Korpusu soukromé korespondence*. Bakalářská práce, Brno 2009

Studie a články

Bozděchová, I: *Vliv angličtiny na češtinu*, in: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Praha 1997, str. 271–279

Čmejrková, S. (1997): *Čeština v síti: Psanost či mluvnost? (O stylu e-mailového dialogu)*, in *Naše řeč*, 80, 1997, s. 225–247

Čmejrková, S.: *Jazyk a styl elektronické komunikace: čeština a počítačština*, in: *Sborník prací filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě*, Opava 2003, str. 48–56

Hašová, L: *Jak a o čem se diskutuje v internetovém češtinářském klubu (BTW např. přechodníků je IMHO škoda)*, in: *Naše řeč* 86, 2003, str. 57–70

Hladká, Z.: *Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů s SMS)*, in: *Naše řeč* 2, roč. 89, Praha 2006, str. 73–88

Hladká, Z.: *Cizojazyčné prvky v korespondenci mladých lidí*, in: *Naše řeč*, roč. 86, Praha 2003, str. 241–250

Hladká, Zdeňka – Šmilauer, Ivan: *K specifickým rysům elektronické korespondence*. In: Hoskovec, T. – Šefčík, O. – Sova, R.: *Teorie a empirie. Bichla pro Krčmovó*. Brno, Masarykova univerzita 2006, str. 15–162

Hrdlička, M.: *OK*, in: *Čeština doma a ve světě*, č.7, Praha 1999, str. 183–184

Hoffmannová, J. (2000): *Styl současných teenagerů (na pozadí úvahy „o stylech věkových“)*, in: *Stylistika* 9, 2000, str. 247–262

Jaklová, A.: *Existuje mluva mládeže?*, in: *Český jazyk a literatura*, 44, 1993-1994(a), str.: 54–57

Jaklová, A.: *Mění se studentský slang?* *Český jazyk a literatura*, 44, 1993-1994(b), str. 117–121

Jechová, K. – Kopecký, K.: *Slovní zásoba české mládeže se zaměřením na přejatá slova*, in: *e-Pedagogium* 3, Olomouc 2007, str. 78–85

Jelínek, M. (1995): *Styl epistolární*, in: *Pocta Dušanu Šlosarovi. Sborník k 65. narozeninám*, 1995, str. 126–137

Konečný, Š. – Šmahel, D.: *Vztahy na internetu: Fantazie a zklamání*, in: Macek, P. a kol.: *Vztahy v dospívání*, Brno 2006, str. 161–174

- Koubský, Petr.: *Internet - mýty, realita, problémy a možnosti*, in: *Filosofický časopis*, r. 1998, č. 1, str. 19–30
- Macurová, A.: *Poznámky k žánru soukromého dopisu*, in: *Sborník prací Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě*. Opava: 2003, str. 57–65
- Martincová, O.: *Aktuální problémy neologismů a neologizace*, in: *Filologické studie*, Praha 1978, str. 7–16
- Mravinacová, J.: *Přejímání cizích lexémů*, in: *Neologizmy v dnešní češtině*, Praha 2005, str. 187–211
- Rybolová, J.: *Stylové rysy vybraných psaných projevů adolescentů*, in: *Český jazyk a literatura*, číslo 3, 2011 – 2012, Praha 2012, str. 116–122
- Slezáková, M.: *Wow! To sem teda nečekala! Oops! To sem nechtěla! O cizích slovech, ale nejen o nich*, in: *Naše řeč* 89, 2006.
- Světlá, J.: *Nová adjektivní pojmenování*, in: *Neologizmy v dnešní češtině*, Praha 2005, str. 54–68
- Svobodová, D.: *Specifické prvky jazykové ekonomie v současné elektronické komunikaci*, in: *Čeština, jazyk slovanský 4*. Sborník příspěvků z konference s mezinárodní účastí, Ostrava 2010, str. 146–155
- Svobodová, D.: *Anglicismy přejímané do češtiny v původní plurálové formě*, in: *NŘ* 83, 2002, str. 55
- Svobodová, D.: *Cizojazyčné lexikální přejímky užívané v komunikaci na chatu*, in: *Naše řeč*, 90, 2007, str. 67–80
- Svobodová, I.: *Je čeština v zajetí cizích slov?*, in: *Čeština, jak ji znáte i neznáte*, Praha 1996, str. 97–101
- Tejnor, A.: *Anglicismy v češtině*, in: *Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti*. Praha 1979, str. 207–212
- Tejnor, A.: *Přejatá slova a veřejné mínění*, in: *Naše řeč* 55, Praha 1972, str. 185–202
- Vágnerová, M.: *Komunikace v pubertě*, in: *Čeština doma a ve světě*, č. 1, 1999, str. 8–10

Slovníky

Fronek, J.: *Velký anglicko-český česko-anglický slovník*, Voznice 2007

Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J.: *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha 2002

Kraus, J. a kol.: *Nový akademický slovník cizích slov A – Ž*, Praha 2005

Martincová, O. a kol.: *Nová slova v češtině. Slovník neologismů*, Praha 1998

Martincová, O. a kol.: *Nová slova v češtině. Slovník neologismů2*, Praha 2004

Petrusek, M. a kol.: *Velký sociologický slovník*, svazek I + II, Praha 1996

kol. autorů: *Wazzup? Slovník slangu a hovorové angličtiny*, Brno 2008

Příloha

Dotazník

Dobrý den, jsem studentkou české filologie na Univerzitě Palackého v Olomouci. Píši diplomovou práci na téma Anglicismy v soukromé korespondenci mládeže. Prosím Vás o vyplnění následujícího dotazníku.

Slovem korespondence se pro účely tohoto dotazníku rozumí pouze korespondence soukromá (nepočítají se maily a dopisy např. na úřady nebo učitelům) a psaná vrstevníkům (tzn. nepočítá se SMS babičce). Jako korespondenci беру SMS, dopisy a maily – včetně jejich obdoby v podobě např. zpráv na Facebooku, Twitteru apod., ale jen soukromých, nikoli např. komentářů. Naopak nepočítám třeba rozmluvu na ICQ – tu беру už více jako mluvený projev.

Jde mi o analýzu slovních tvarů, které používáte v písemném projevu. Do kolonky „jiný tvar“ uveďte případné jiné tvary slova, které používáte, a jak často. Pokud nepoužíváte, nechte kolonku prázdnou.

Anglicismy = slova pocházející z angličtiny.

Vysvětlivky: Neznám – výraz nebo tvar jsem nikdy neslyšel ani nečetl. Znám, ale nepoužívám – výraz znám z mluvené řeči nebo z písemných projevů jiných, já sám jej v soukromé korespondenci nepoužívám. Občas použiji – někdy použiji tento výraz (tvar), někdy český opis, nepravidelně to střídám. Používám běžně – výraz (tvar) použiji téměř v každé své soukromé korespondenci, na český opis si skoro nevzpomenu.

Věk:

Studovaná škola:

Třída:

Jak dlouho studujete (studoval jste)

angličtinu: _____ let

SMS píšete

- a) denně nebo téměř denně
- b) 1– 2krát týdně
- c) méně často
- d) vůbec

Emaily píšete

- a) denně nebo téměř denně
- b) 1 – 2krát týdně
- c) méně často
- d) vůbec

Dopisy píšete

- a) denně nebo téměř denně
- b) 1 – 2krát týdně
- c) méně často
- d) vůbec

	neznám	znám, ale nepoužívám	občas použiji	používám běžně
action				
ekšn				
jiný tvar				
baby (jako angl. výraz)				
bejby				
best				
bestovní				
call				
callnout				
kólnout				
jiný tvar				
cool				
jiný tvar				

	neznám	znám, ale nepoužívám	občas použiji	používám běžně
crazy				
krejzy				
jiný tvar				
double				
dabl				
jiný tvar				
fail				
jiný tvar				
fake				
fejk				
fakeovat				
fejkovat				
flirt				
jiný tvar				
fuck				
fuckovat				
fak				
fakovat				
jiný tvar				
fun				
funny				
jiný tvar				
geek				
geekovity				
geekovský				
jiný tvar				
go				
gou (vo co gou :-))				
jiný tvar				
good				
gud				
jiný tvar				
googlit, vygooglit				
gůglit, vygůglit				
jiný tvar				
groggy				
jiný tvar				

	neznám	znám, ale nepoužívám	občas použiji	používám běžně
chat				
čet				
chatovat				
četovat				
jiný tvar				
checkout, checkovat				
čeknout, čekat				
jiný tvar				
joke				
džouk				
jiný tvar				
like				
lajk				
lajkovat				
jiný tvar				
link				
jiný tvar				
look				
jiný tvar				
loser				
lůzr				
jiný tvar				
money				
many				
jiný tvar				
net				
jiný tvar				
OK				
oukej				
oki				
jiný tvar				
párty				
party(podstatné jméno)				
jiný tvar				
phone				
foun				
founovat				
shit				

	neznám	znám, ale nepoužívám	občas použiji	používám běžně
shit				
shitový				
shitovka				
jiný tvar				
shop				
shopping				
shoppovat				
šopovat				
jiný tvar				
smile				
smajlík				
smajl				
jiný tvar				
sorry				
sory				
soráč				
jiný tvar				
wow				
wau				
jiný tvar				
work (ve worku)				
jiný tvar				

Zkratky

	neznám	znám, ale nepoužívám	občas použiji	používám běžně
OMG				
THX				
4EVER				
4U				
LOL				
ROFL				
PLS				
IMHO				
WTF				
BTW				

Pokud používáte ještě jiná slova anglického původu nebo jiné zkratky, vepište je prosím sem, nejlépe i s vysvětlením:

Čtete časopisy pro mládež? ano – ne Jaké:
Díky za váš čas ☺

